ALEXANDRU MACEDONSKI

EXCELSIOR

Alexandru Macedonski

Excelsior

Editura Litera

ISBN: 978-606-600-213-4

elefant.ro

TABEL CRONOLOGIC

1854 *14 martie* Naşterea poetului, în Bucureşti, „mahalaoa Precupeţii-Noi”, al treilea copil al maiorului Alexandru D. Macedonski şi al Mariei Macedonski, născută Pârâianu.

3 noiembrie Alexandru D. Macedonski preia comanda Regimentului nr. 3 de infanterie.

1857 *(12 iulie)* Tatăl poetului primeşte brevetul de colonel. Avea 41 de ani.

1858 *(1 septembrie)* Se naşte Vladimir, fratele mai mic al poetului, ultimul copil al soţilor Macedonski.

1859 *16 august* Generalul Macedonski demisionează din postul de ministru de război. Conflict recent cu Al.I. Cuza, care se adânceşte.

1860 *august* Ca o compensaţie, tatăl poetului este numit membru în comisia Şcolii militare şi preşedinte al Comisiei pentru Casa de dotaţie a oastei.

1861 Poetul, de constituţie firavă, maladivă, străbate perioade de criză, nervoase, după toate indiciile.

iunie-august Generalul Macedonski este numit şeful trupelor din tabăra Floreasca şi comandant al garnizoanei Bucureşti.

19 noiembrie Se naşte în Bucureşti, suburbia Sf. Dumitru, Ana, viitoarea soţie a poetului, fiica lui Grigore I. Rallet şi a Elenei Slătineanu, descendenţi din familii boiereşti muntene şi oltene. Părinţii Anei, care nu vor face casă bună, divorţând înainte de 1882, s-au căsătorit la 15 ianuarie 1861.

1869 *29 noiembrie* Alexandru Macedonski obţine un „certificat scolastic” de absolvire a patru clase (în 1867—1868), eliberat de G.M. Fontanin, directorul liceului din Craiova.

1870 *30 martie* Poetul îşi scoate din Craiova paşaport pentru a merge „în statele Europei pe termen de trei ani la studiu”.

iulie Plecare în prima călătorie în străinătate. Soseşte la Viena „spre a se prepara să intre la Facultatea de litere”. Aici boemă şi mici escapade sentimentale. Versuri.

26 noiembrie—8 decembrie Alexandru Macedonski debutează în foaia lui G. Bariţ, „Telegraful român”, din Sibiu, cu o poezie intitulată *Dorinţa poetului*, datată: „Viena, 3 dec. 1870, stil nou”.

1871 *ianuarie* Poetul pleacă din Viena, cu destinaţia Italia. Intenţii de turism delectabil, pe care le pune cu mari satisfacţii în practică. *martie* Se află în localitatea Riva, pe Lacul de Garda, în nordul Italiei. Reverii. Versuri.

Se înscrie la Facultatea de litere din Bucureşti, ca student în anul I.

august Plecare din nou în străinătate, la Geneva. Boemă subţire în continuare. Versuri. Studii mai mult decât problematice.

iarna Plecare din Geneva, din nou în Italia, cu destinaţia Florenţa.

1871 *(septembrie)* —1872 *(31 mai)* Înscris *pro forma* şi la Institutul Schevitz din Bucureşti.

1872 *februarie — aprilie* Poetul locuieşte la Florenţa, Via Magio 12. Puternice impresii turistice şi estetice. Prietenie romanţioasă cu junele marchiz Ricardo Bergamasco. Confesiuni reciproce.

mai Plecare din Florenţa spre Ţară, *via* Veneţia, unde face escală. Cu acest prilej vizitează şi Lido. Trecere prin Triest. Aduce cu sine un bogat fond emotiv.

28 mai Macedonski soseşte în Bucureşti. Ambiţii literare.

septembrie Apare volumul de debut *Prima verba.* Mici ecouri favorabile în presă.

Colaborează cu versuri la „Transacţiuni literare şi ştiinţifice” şi la „Telegraful”.

1873 *23 mai* Publică în „Telegraful” o violentă poezie antidinastică: *10 Mai.*

25 mai Pentru a-l pune la adăpost de urmări, Maria Macedonski îşi expediază fiul din nou în străinătate. Poetul se îmbarcă precipitat la Giurgiu, cu destinaţia Viena.

29—31 mai Trece a doua oară prin Veneţia.

iunie Vizitează Stiria şi Tirolul. Nu mai ajunge în capitala Austriei. La 20 iulie trece prin Pompei. Impresii italiene memorabile. Înţepat de I. L. Caragiale, în „Ghimpele”, cu o epigramă, în lipsă. *septembrie* Reîntors în ţară. Popas recreativ la moşia Adâncata.

Poetul străbate un puternic moment afectiv: regăsirea locurilor copilăriei.

14 noiembrie Apare primul număr al ziarului „Oltul”, de inspiraţie liberală. Director: Al. A. Macedonski. Începe seria atacurilor antidinastice. Abundentă producţie de versuri.

iarna Mari supărări financiare în familie. Maria Macedonski, pe punctul de a-şi pierde moşiile de zestre. Revoltă interioară a poetului împotriva creditorilor acaparatori.

1874 *martie* Macedonski înfiinţează, cu ajutorul colaboratorilor, societatea literară „Junimea”. Convocări regulate în „Oltul”. *februarie—aprilie* Colaborare la „Familia”.

29 iunie Violent editorial antiguvernamental. Poetul începe să fie urmărit pentru delict de presă.

8 iulie Este citat de primul-procuror al Tribunalului Ilfov. I se ia un interogatoriu, fără alte consecinţe imediate.

1875 *15 ianuarie* Invitat să conducă „Revista Junimei”. Se retrage de la primul număr, unde publică versuri.

februarie începe o activă colaborare la „Telegraful”. Versuri politice.

15—16 februarie Macedonski publică două cântece antidinastice, stil Béranger: *Gângavul politic din timpul domnilor străini* şi *Istoria unui prinţ de peste nouă mări şi ţări povestită de un gângav.*

24 martie Mandat de arestare lansat împotriva poetului pentru editorialul din „Oltul” (29 iunie 1874). Guvernul are ferma intenţie să-i aplice noile dispoziţiuni ale codului penal în materie de presă.

aprilie Arestat la Craiova, la începutul lunii. Adus sub escortă în capitală. Depus la Văcăreşti, unde împarte celula cu N. Fleva, „tribunul poporului”. Face mereu versuri satirice, vindicative, care apar cu regularitate în „Telegraful”. În închisoare trece prin stări de tensiune, alternate cu euforii şi visări lucide. Nu ia totuşi în tragic detenţiunea.

mai—iunie Campanie de presă în favoarea sa în „Telegraful”. N. Fleva, eliberat între timp, i se asociază în „Alegătorul Liber”. Poetul devine „eroul» zilei.

7 iunie Judecat şi achitat de Curtea de juraţi a Tribunalului Ilfov. Pus imediat în libertate.

decembrie Articole cu caracter doctrinar în „Telegraful”, în care exprimă şi idei republicane.

1876 *martie* Dezamăgit de liberali — care, venind la guvern, nu-i recompensează sacrificiul — poetul trece de partea dizidenţei, condusă de N. Blaremberg.

aprilie Se retrage din redacţia „Stindardului”.

21 iulie Este numit director al Prefecturii judeţului Bolgrad. Va gira, cu titlu provizoriu, şi funcţia de prefect. Îşi ia serviciul în primire cu mari ambiţii administrative. De unde conflicte cu autorităţile şi factorii politici locali, inclusiv cu noul prefect, cu care polemizează în presă.

19 septembrie Silit să demisioneze în urma încălcării instrucţiunilor confidenţiale ale primului-ministru I.C. Brătianu cu privire la trecerea peste frontieră a „voluntarilor” ruşi în drum spre Serbia.

noiembrie Colaborare efemeră la „Revista contemporană”, de orientare antijunimistă.

1877 *aprilie* începe să scoată, cu sprijin din culise, „Vestea”, „cel întâi ziar ce s-a vândut în Bucureşti cu cinci centime”.

14 iunie Numit de C.A. Rosetti în postul de controlor financiar al judeţului Putna. Primeşte ştirea cu mari sarcasme: „incalificabilă”. Refuză „nostima funcţiune”.

august—septembrie Polemici în presă în legătură cu atitudinea luată în

această împrejurare şi cu orientarea politică a „Vestei”, ziar de inspiraţie „obscură”.

septembrie Devine „director-proprietar” al acestei foi.

Reconciliere precară cu liberalii, în urma „încheierii păcii”, ce „adusese o linişte — un fel de împăciuire între partide”.

1877—1879 Colaborări intermitente la „Familia”.

1878 Scoate o nouă foaie, efemeră, „Dunărea”. În această perioadă, care durează cam doi ani, poetul „lansează” şi alte ziare: „Plevna”, „Fulgerul”, „Trăsnetul”, din care nu s-au păstrat exemplare.

8 martie Conferinţă la Ateneu: *Mişcarea literară din cei din urmă zece ani*. Trezire a vocaţiei de „magistru”. Simte impuls de a da directive literare. Fermă orientare antijunimistă.

14 octombrie Rămas fără întrebuinţare, poetul solicită lui M. Kogălniceanu un post de ataşat de legaţie. „Cunosc, dle ministru, limba franceză, germană şi italiană etc.”

13 noiembrie Numit director al Prefecturii judeţului Silistra-Nouă, cu reşedinţa la Cernavoda. Activităţi administrative, dar mai mult poetice. Excursii arheologice, impresionat îndeosebi de locul denumit Hinovul, care-i inspiră versuri libere. Sunt printre primele în poezia europeană.

1879 *24 martie—1 aprilie* Funcţia încetează prin desfiinţarea judeţului Silistra. *12 aprilie* Numit administrator al plasei Sulina. Debarcă şi în Insula Şerpilor. Mari emoţii de ordin senzorial şi estetic, transfigurate ulterior în *Lewki* şi *Thalassa*.

Numit inspector financiar.

1880 *ianuarie—aprilie* Scoate „Tarara”, ziar satiric de format mic, violent antidinastic şi antiliberal.

20 ianuarie Apare primul număr din „Literatorul”. Orientare antijunimista. Continuitate ideologică heliadistă. Antiburghezism declarat: a nu fi abonat este „semn de burtă-verdism”. Nucleul viitoarei şcoli macedonskiene. Polarizare de discipoli, întruniţi curând în cenaclu. Apropiere de V. A. Ureche, printr-un schimb de scrisori, cooptat patron literar. Cultivat intens. Relaţii tot mai strânse.

15 noiembrie Premiera pieselor *Iadeş* şi *Unchiaşul Sărăcie*. Distribuţie strălucită (A. Romanescu, Şt. Iulian, C. Nottara, A. Demetriad). Succes. Publicate în „Literatorul”: 15 ianuarie—15 februarie, respectiv: 15 martie—15 aprilie 1881.

1881 *14 iulie* Premiera piesei *3 Decembrie*. S-ar fi auzit „plânsete în sală”. Publicată, în august, în „Literatorul”.

Alte ambiţii teatrale: versiunea românească a piesei lui Shakespeare *Romeo şi Julieta*.

noiembrie Apariţia volumului *Poezii* (pe copertă: 1882). Ecouri imediate favorabile în presă, cu excepţia „Convorbirilor literare”.

septembrie 1881—martie 1882: Decorat de V A. Ureche, ministrul cultelor şi al instrucţiunii publice, cu medalia *Bene Merenti,* clasa I, „pe care n-o avea pe atunci decât V Alecsandri”. Mare satisfacţie morală.

decembrie Apropiere efemeră de „Junimea”. Schimb protocolar de scrisori cu Titu Maiorescu. Macedonski participă la câteva şedinţe ale „Junimii”. Citeşte aici *Noaptea de noiembrie.* Solicită şi i se acceptă de către Maiorescu dedicaţia volumului de *Poezii.*

1882 *15 iunie* Se votează statutele societăţii „Literatorul”, sub preşedinţia de onoare a lui V. A. Ureche.

iulie Polemică cu V Alecsandri, atacat în legătură cu obţinerea marelui premiu al Academiei Române. Fază de violentă iritare antijunimistă, tradusă printr-o diatribă în versuri, *Viaţa de apoi. septembrie* Publică, în „Literatorul”, piesa într-un act *Cuza-vodă,* recrudescenţă a sentimentelor sale antidinastice. Numit de V A. Ureche „comisar extraordinar al Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice”. Inspector al monumentelor istorice. Funcţie „nommément crée” pentru poet, retribuită cu 1.000 de lei lunar.

1883 *10 februarie* Căsătoria civilă a lui Alexandru Macedonski „cu domnişoara Ana Rallet-Slătineanu, coborâtoare din Ghika, din Slătineni, din Câmpineni” — „o căsătorie de înclinaţiune”, 32.000 de lei aur dotă, 14.000 numerar.

24 februarie Căsătoria religioasă. Eveniment monden al capitalei. Numeroase omagii literare, în frunte cu ale societăţii „Literatorul“.

iulie Nefericita epigramă împotriva lui Eminescu, punct culminant al unor animozităţi şi polemici mai vechi, cu atacuri dure de ambele părţi.

august Articolul lui Gr. Ventura, *Un homme mort,* din „L’Indépendance roumaine”, dezlănţuie o violentă campanie de presă. Defecţiuni şi dezavuări ale discipolilor. Destrămarea societăţii „Literatorul”.

1884 *februarie* (?) Se naşte primul copil al soţilor Macedonski, George.

1885 *27 ianuarie* „Literatorul» anunţă retragerea poetului.

17 martie „Literatorul» îşi încetează apariţia.

7 aprilie Întreruptă în urma atacului concentric din presă, publicaţia reapare, condusă de Th. M. Stoenescu, cu titlul „Revista literară». Subtitlul „Literatorul” se păstrează, apoi dispare la 26 mai. Poetul — tenace — încearcă totuşi refacerea prestigiului.

21 aprilie Se naşte Alexis, viitor pictor. Studii în Italia şi la Paris (1906 — 1912). După război, se expatriază în sudul Franţei, apoi în Baleare. Ereditate artistică nebuloasă. Aspiraţii cosmopolite.

1886 Moare George, primul său copil.

noiembrie—decembrie Reapare „Literatorul” (două numere).

1887 *aprilie—mai* „Literatorul”, un număr.

octombrie Colaborare la „L’Express-Orient”, foaia ambasadei ţariste din Bucureşti.

noiembrie Scoate „Revista independentă”. Program estetic (*Introducere*). Revenire în politică prin comentarii de actualitate („Revista politică”, „Buletinul politicii externe”). Orientare antigermană.

Proiectul de a scoate din nou „Literatorul”, sub direcţia lui B. P. Hasdeu şi cu sprijin financiar din partea lui Victor Bilciurescu ratează.

1887—1888 Lipsuri materiale tot mai acute. Noi schimbări de domicilii. Tentative infructuoase de reapropiere de Titu Maiorescu.

1888 *6 martie—10 aprilie* Editează, cu bani puşi la dispoziţie de „opoziţia unită”, bisăptămânalul „Stindardul ţării”, zece numere, de ţinută antimonarhică.

aprilie—mai Scoate „România literară”, împreună cu B. Florescu, unde colaborează până în august.

17 iunie Se naşte Nikita, cel de al doilea fiu rămas în viaţă. Vag literat şi chimist amator. Inventatorul „sidefului artificial”.

1889 *primăvara* Numit într-o comisie însărcinată cu reorganizarea „Monitorului oficial” şi a „Imprimeriei statului”, împreună cu A. Cantacuzin, G. Manolaki-Costachi Epureanu, Vintila C. A. Rosetti şi C. Erbiceanu.

decembrie începe să colaboreze la „Românul”, cu rubrica „Viaţa bucureşteană”.

1890 *ianuarie—aprilie* Continuă colaborarea la „Românul”. *iunie—octombrie* Reapare „Literatorul” (trei numere). Ciclu de „idile brutale”.

Poetul ţine cenaclu la Cafeneaua Fialkowski.

1891 Colaborare la „Revista literară”. Continuă „idilele brutale”.

1892 *aprilie* Tentativă de a ieşi din umbră printr-o serie de conferinţe la Ateneu. V. A. Ureche, solicitat în acest sens.

15 iunie—15 decembrie Reapare „Literatorul” (7 numere).

15 iulie Articol în „Literatorul” despre *Poezia viitorului.* Manifest simbolist.

1893 *15 ianuarie—15 martie* „Literatorul” (nr. 8—10).

15 aprilie „Literatorul” (nr. 11) are ca directori: „principesa” Maria D. Ghica şi poetul.

28 decembrie Premiera piesei *Saul*, scrisă în colaborare cu Cincinat Pavelescu.

1894 *ianuarie—mai* (?) Continuă „Literatorul” (trei numere).

1895 *februarie* (?) Reapare „Literatorul” (două numere).

martie Apare volumul de versuri *Excelsior*, dedicat lui Gr. M. Sturza, „Beizadea viţel”. Numeroase dedicaţii susţinătorilor săi materiali. Republică aci piesa *Cuza-vodă*, cu un adaos antidinastic. *noiembrie* Recenzie ironică la *Excelsior* de I. L. Caragiale.

15 decembrie Lungă scrisoare-memoriu lui Gh. C. Cantacuzino, potentat liberal. Stil patetic solicitant.

1896 *mai* Amestec pasional în „afacerea” caterisirii mitropolitului Ghenadie, motiv de agitaţie opoziţionistă şi antidinastică. Poetul vrea să ia cuvântul la o întrunire la „Dacia”.

4 noiembrie Se naşte Constantin-Hyacint, cel de al patrulea fiu. Viitor actor.

1897 *1 ianuarie* încetează „Liga ortodoxă”. Ghenadie capitulard în faţa guvernului, campania îşi pierde obiectul.

A doua ediţie din *Excelsior.*

Apare volumul de versuri franceze *Bronzes*. Dedicaţii româneşti şi străine. Exemplare omagiale expediate lui Pierre Loti, Joséphin Péladan, Albert Mockel, Pierre Quillard etc. Recenzie în „Mercure de France”.

1898 *februarie* Sosirea lui Sâr Péladan la Bucureşti. Macedonski şi întreg cenaclul îi oferă o recepţie zgomotoasă. Legătură personală cu ilustrul „mag” franco-asiro-babilonian.

aprilie Serbare literară în scopul tipăririi operelor. „Festivalul” devine tot mai mult unul din expedientele macedonskiene tipice. Publică pamfletul *Falimentul clerului ortodox român.*

1899 *20 februarie* Reapare „Literatorul”.

ianuarie Discipolii proiectează o serbare comemorativă de 30 de ani de activitate literară. Familiarii cenaclului: M. Demetriad, Al. Obedenaru, C. Cantilli, D. Casselli, Russe-Admirescu, Dragomirescu-Ranu. În 1896, o scurtă perioadă, Tudor Arghezi şi Gala Galaction. Cultul poetului, întreţinut prin reviste obscure, moderniste: „Carmen” (1898), „Viaţa nouă” (1898), „Revista modernă” (1897—1901), „Pagini alese” (1903), „Paloda literară” (1904).

10 iunie Reapariţia „Literatorului” încetează.

1900—1901 Cenaclul, instalat la Cafeneaua Kübler, sfidează grupul de la „Semănătorul”. Dintre adepţi: Al. Bogdan-Piteşti, Ştefan Petică, I. C. Săvescu, M. Demetriad, Al. Obedenaru, D. Karnabatt, pictorul Ştefan Luchian, Vermont, N. Petrescu.

1901 7 *ianuarie* Conferinţă la Ateneu despre *Romantism.*

28 octombrie Apare primul număr din ziarul „Forţa morală”. Noi

campanii vindicative împotriva lui I. L. Caragiale şi a unor scriitori ardeleni. Izbucnirea „afacerii Caion”.

decembrie Sprijin propagandistic acordat lui Caion. Se înscrie, împreună cu fratele său, ca apărător în procesul de calomnie intentat de I. L. Caragiale.

Începe să traducă *Faust*. Încercări de reapropiere de liberali, prin Spiru Haret, solicitat şi financiar. Bolnav.

1902 *ianuarie* Atacurile necontrolate, pur pasionale, împotriva lui I. L. Caragiale continuă.

15 februarie Conferinţă la Ateneu despre *Teatru şi literatură*. Fundează, cu Gr. Tocilescu, M. Demetriad, N. I. Apostolescu şi Caion, Societatea oamenilor de litere, care devine Societatea oame- nilor de litere şi ştiinţe din România.

Apare *Cartea de aur*, culegere de schiţe şi nuvele. Finanţată, în parte, de Jean Th. Florescu, om politic şi discipol literar al poetului în tinereţe.

1903 *27 aprilie* Moare Maria Macedonski, mama poetului.

Colaborare la ziarele „Românul” şi „Observatorul”. Articol-program *(Spre ocultism)* la revista „Hermes”, scoasă de Al. Petroff. Zvonuri de expatriere.

1904 *martie* Reapare „Literatorul” (pe copertă totuşi şi „1903”) Două numere.

20 octombrie Dezamăgit de liberali, poetul se înscrie în partidul conservator. Colaborare la „Liga conservatoare”.

1904—1905: Frecventează „Cercul analelor”. Interesat de noi debutanţi.

1905 *iunie* Confirmat „cercetător de documente istorice cu privire la mănăstiri”. Trecut în buget la Administraţia Casei Bisericii.

iulie Colaborare la „Liga conservatoare”.

1905—1906 Compoziţia cenaclului modificată în parte prin noi seduceri: Al. I. Stamatiad, M. Cruceanu, E. Sperantia, Gr. Gregorian, M. Demetriad. Interior modest, transfigurat de poezie.

1 aprilie Confirmat prin decret „cercetător de documente istorice”. Intuiţii şi cercetări diletante despre constituţia materiei, natura electricităţii, propagarea luminii în vid, consemnate în manuscrise sub titlul *Paradoxe şi utopii ştiinţifice.*

1907 *ianuarie* Scrie la „Viaţa izraelită”.

6 martie Comunicare prezentată la „Société astronomique de la France”. *4 iulie* Devine membru la „Société astronomique de la France”, la propunerea lui Camille Flammarion.

1908 *martie—mai* Planuri de plecare „definitivă”, orgolioasă, din ţară. *septembrie* Scoate un număr unic din „Revista de critică şi literatură”.

1909 *26 iulie—27 septembrie* Scrie la „Biruinţa” articole în chestiunea izrae- lită. Acceptă salarizări diverse în vederea plecării.

iulie Brevetează cu Cristea A. Simionescu, directorul „Biruinţei”, o invenţie: un aparat de stins coşurile.

august—noiembrie Colaborare la „Vocea dreptăţii”. Gând de expatriere limpede exprimat (22 noiembrie).

13 septembrie Devine director la „Vocea dreptăţii”, editată de Mauriciu Schwartz.

1910 Apare „Revista clasică”, număr unic.

Acţiuni de reclamă pentru lansarea invenţiei lui Nikita: „sideful arti- ficial”.

august Proiect de plecare iminentă, „pentru totdeauna”, în Franţa, în vederea exploatării „epocalei” invenţii. De asemenea, pentru lansa- rea piesei *Le Fou?*, de curând terminată. Aspiraţii de glorie europe- ană.

4 octombrie Însoţit de Nikita şi Oreste, poetul pleacă la Paris. Ruta obişnuită, prin Italia.

25 decembrie Prima recunoaştere critică a operei lui Macedonski. Notă elogioasă de Mihail Dragomirescu în „Convorbiri critice”.

1912 *februarie* Elogiat de discipoli (Al. T. Stamatiad, M. Cruceanu) în „Ram- pa”, cu prilejul anchetei literare despre literatura nouă. Nou prilej pentru admiratori de a-i repune numele în circulaţie.

24 februarie I se ia un interviu, din ţară, pentru „Rampa”: *D. Macedonski despre literatura română.*

28 iunie în drum spre ţară, din Laiz-Sigmaringen, trimite presei o scri- soare publică la moartea lui Caragiale, „superior lui Mark Twain”. *iulie* Reîntors acasă după o absenţă de aproape doi ani. *octombrie* Apare, cu sprijinul lui Ion Pillat şi Horia Furtună, volumul *Flori sacre.*

1913 În „Rampa” şi „Flacăra” încercări susţinute de a-l readuce în litera- tură şi în conştiinţa publică.

septembrie (început) Revenit în ţară, prin Italia, cu escală la Veneţia. La înapoiere, epocă de strălucire a cenaclului, str. Dorobanţi 23. Cer- emonial nocturn. „Tronul poetului.” Daruri simbolice. Participanţi:

Oreste, Horia Furtună, Al. T. Stamatiad, Al. Dominic, Al. Moşoiu, G. Stratulat, M. Romanescu, I. Pavelescu, N. N. Hârjeu, G. Bacovia, N. Davidescu, I. Pillat, Tudor Vianu, Adrian Maniu, I. Peltz (în ultima fază).

1914 *februarie—mai* Colaborează la „Dreptatea”, ziar liberal.

Se pronunţă pentru neutralitate. Declaraţii publice antifranceze. Restructurare a conştiinţei: Franţa, „patria intelectualilor”, i se pare în decadenţă, iremediabil coruptă de spiritul burghez. Începe să lucreze la

versiunea românească a „marii epopei”, *Thalassa.*

1915 Ia cuvântul la o întrunire progermană. Singularizarea face progrese.

27 septembrie Scoate „Cuvântul meu”, zece numere, „organ al intelectualilor”, foaie militantă în favoarea neutralităţii, evident progermană.

29 noiembrie „Cuvântul meu” îşi încetează apariţia. Mare izolare socială şi morală. Derută interioară dureroasă.

iarna Atac grav de anghină pectorală.

1916 *6 februarie* Reapare la „Flacăra”. Începe să i se publice *Thalassa, Marea epopee,* versiunea română, refăcută, a lui *Le calvaire de feu.*

iunie Publică primul ciclu din *Poema rondelurilor.*

14—27 august Ţine un jurnal intim, *Războiul ţării.* Perioadă de mare febră interioară. „Caz” de conştiinţă.

august începe să lucreze la *Moartea lui Dante Alighieri,* simbolizare a dramei propriei sale existenţe. Paralel, scrie şi o versiune franceză.

1917 Mari lipsuri sub ocupaţie.

1918 *mai* Pamflet literar, *Zaherlina în continuare,* împotriva lui E. Lovinescu, O. Taslăoanu, Ovid Densusianu şi — în genere — contra ultimei serii de detractori. Spiritul inconformist, combativ, ireductibil, viu până la capăt.

29 iunie Reapariţia „Literatorului”. Revista devine organul „grupării intelectuale”. Susţine candidatura lui N. N. Hârjeu în alegerile pentru constituantă. Candidează şi poetul, ambii fără succes. Din nou orientare progermană inoportună, lipsită de prudenţă.

22 septembrie Moare Vladimir Macedonski, fratele poetului.

noiembrie Ovid Densusianu îl propune membru al Academiei Române. Îi retrage candidatura când află de articolul poetului despre *Feldmareşalul Mackenzşn.*

decembrie Reorientare patriotică după victorie. Entuziast „În preziua celeilalte Românii”. Visuri grandioase de reconstrucţie naţională, morală şi materială.

1919 *ianuarie—-februarie* Dezavuări neplăcute din partea unor discipoli. Atacat violent în presa naţionalistă. Disculpări dramatice, sincere, în articolul *Câteva cuvinte pentru dl Iorga.*

26 februarie Moartea Elenei Rallet-Slătineanu, mama Anei Macedonski, soţia poetului.

martie—decembrie Noi compuneri şi publicări de *Rondeluri.*

Scrie *Mustrări postume către o generaţie neînţelegătoare,* testament spiritual, apărut postum.

Boala de inimă face progrese.

1920 *ianuarie—iulie* Ultima serie de *Rondeluri*. Poetul compune cele din urmă versuri.

februarie Transcriere febrilă a operei în vederea „ediţiei definitive”. Pensionat pentru limită de vârstă.

martie „Cazul Macedonski” dezbătut favorabil şi în presă.

19 mai Încheie transcrierea şi revizia poeziilor pentru ediţia „nec varietur”.

iulie—august Numit de Octavian Goga, ministrul cultelor şi artelor, şef de birou clasa I. Socotindu-se retrogradat, refuză demn această „ofensă”.

septembrie Ţintuit definitiv la pat.

14 noiembrie Apare în „Universul literar” ultima poezie tipărită de Macedonski în timpul vieţii: *Rondelul apei din ograda japonezului.*

23 noiembrie Agonie. Consult medical decisiv.

23—24 noiembrie Pelerinaj emoţionant de discipoli la patul muribundului.

24 noiembrie Poetul moare inhalând parfum de trandafiri, cerut cu aviditate.

27 noiembrie înmormântarea poetului la Cimitirul Bellu.

PRIMA VERBA (1872)

Strigătul inimii

Avântă-te, suflet, prin dulce cântare
Şi spune la lume, când este trădare,
Ca s-o deşteptăm!
Căci dulcea-ne ţară trădată greu este;
Române, la arme! Poetu-ţi dă veste,
Cu toţi să luptăm!

Învinge-vei oare? Nimic nu reţine
Torentul ce curge şi spre mare vine,
De însuşi împins.
Zdrobeşte odată şi lanţul sclaviei,
Iar după-aceea te dă bucuriei,
Când tu ai învins!

Vezi cine-n tăcere, pumnalu-şi găteşte!
Vezi sub aste roze c-aspida-şi târăşte
Un corp veninat,
D-aceea acuma, la arme, române!
Nimic decât lupta, alt nu-ţi mai rămâne,
Când eşti oprimat;

Când legea cea sanctă vedea-vei călcată...
O lege prin lupte ce fu proclamată!...
Nu! Nu vei tăcea;
Sub stindardul ţării, cu toţi ne vom strânge;
Călcătorii legii vor zace în sânge;
Ne vom răzbuna!

Române,-ţi trebuie, spre a te conduce,
Un cap unde mintea, mai mult va străluce,
Şi tu-l vei găsi!

Un om ce renunţă la tot pentru ţară,
Nu unul ce este o cumplită hiară
Când poate zdrobi!

Desperarea

Atâtea chinuri mă tot apasă,
Curând ca floarea voi veşteji!
Şi spun la oameni, dar ce le pasă
Dac-a mea viaţă se va fini?
Nici consolare nu am în lume,
Chiar râd mulţime de cântul meu.
Stinge-te, viaţă, stinge-te, nume!
Suflete, zboară la Dumnezeu!

Crezui odată c-a mea durere
Ea se va stinge, dar eu mă sting!
Căci nu am voie, şi n-am putere
Moartea ce vine ca să o resping.
O consolare de l-astă lume
Nu aflai încă la chinul meu.
Stinge-te, viaţă, stinge-te, nume,
Suflete, zboară la Dumnezeu!

În van vegheat-am fără-ncetare,
Scriind în versuri dulci lecţiuni.
Lumea-şi râse d-a mea cântare,
Râse d-a mele lamentaţiuni!
Şi vai! nu este streina lume:
Patria-mi râse de chinul meu,
Stinge-te, viaţă, stinge-te, nume,

Suflete, zboară la Dumnezeu!

Al meu părinte servit-a însă,
Servit-a ţara unde născu;
Putu să strângă, dar el nu strânse!
În sărăcie el petrecu!
Oh! şi ce moarte îl luă din lume!...
Dar râdeţi toţi de cântul meu.
Stinge-te, viaţă, stinge-te, nume,
Suflete, zboară la Dumnezeu!

Văduvi avute, recompensate,
În aste timpuri sunt nencetat,
Cele sărace sunt delăsate...
Omul virtuţii e insultat!
Aşa ajunge a noastră lume...
Plânsul opreşte cântecul meu.
Stinge-te, viaţă, stinge-te, nume,
Suflete, zboară la Dumnezeu!

Prin selbea-ntunecoasă

Îmi place, către seară, prin selbea-ntunecoasă,
Să şed lângă un arbor, să cânt şi să privesc!
S-ascult a filomelei cântare-armonioasă,
Ş-a celorlalte paseri concertul îngeresc!

S-aud murmurul dulce al apei cristaline,
Ce printre flori şi iarbă se scurge-ncetişor;
Să văd razele lunii plăcute, ş-argentine,
Venind să se reflecte în micul râuşor;

Să-mi văd deasupra frunţii plutind strălucitoare
A stelelor lumine, ici-colo peste cer,
Şi-n juru-mi umbra nopţii aşa de-ncântătoare,
Ce-n lume răspândeşte tăcere şi mister.

Atuncea cât îmi place să-mi uit d-această viaţă!
Chiar rătăcind prin selbe să-mi uit că eu respir!
Iar numai câteodată din creieri-mi pe faţă
Să se reflecte încă vrun dulce suvenir!

Şi astfel să trec noaptea prin selbea-ntunecoasă,
Nutrindu-mă cu aerul îmbălsămit de flori,
Să-mi uit prezenta viaţă, atât de dureroasă,
Căci eu o voi relua-o în revărsat de zori!

Ocnele

Guri deschise-n vârf de stâncă, galerii nemăsurate,
Bolţi al căror arc se pierde într-un haos neguros,
Astfel se deschid sub munte ocnele înfricoşate,
Cel de pentru vecinicie loc de muncă fioros!
Aci fumurile lumii nu pot să se mai scoboare,
Şi nici vaiete, nici lacrimi nu pot să reurce-afar',
Iar pe ceruri de-arde încă binefăcătorul soare,
Pentru cei ce sunt năuntru străluceşte în zadar!
Scările în lungi spirale tremură ş-abia te poartă,
Pasul ţi se-mpleticeşte, spiritul e-ncremenit;
De te uiţi în jos pe gură, ca l-a Iadurilor poartă,
La privire ţi s-arată un abis nemărginit!
Sute de lumânărele licăresc înnegurate,
Şi din fundul ce-ngrozeşte străbătând, pare că-ţi zic,
C-aci, una lângă alta, zac fiinţe vinovate,
Cu victime înfierate de destinul inamic!
Însă dacă chiar lumina până sus abia pătrunde,
Zgomotul abia s-aude ca un vuiet subteran,
Şi multiplele ciocane căror stânca le răspunde
Cad p-al sării stei de piatră şi recad c-un murmur van.

Eu m-am coborât în ele plin de-a lor imensă taină
Şi ca într-un vis fantastic le-am parcurs şi le-am văzut,
Catacombe îmbrăcate într-a negurilor haină,
Cum îşi prelungesc reţeaua pe sub muntele tăcut.
Zgomotul de voci confuze pare ş-azi că-l aud încă:
Câte inimi sfărâmate, Dumnezeule,-am văzut!
Câte chipuri sigilate de o suferinţă-adâncă,
Umbre searbăde şi triste pe la ochi-mi n-au trecut!
Am văzut şi tinereţea în deplina-i bărbăţie,
Cu suavele ei forme şi cu muşchii ei de fier,
Cu privirea ei în care arde-o stea de poezie,
Ridicând de disperare pumni nemernici către cer!
În zadar sunt însă toate. Cel ce intr-aci o dată,

Vinovat, sau poate numai, dus de un destin barbar,
Inimă, putere, viaţă, să-şi zdrobească singur cată,
Şi să lase-orice speranţă pentru vecinicie-afar'!
Am văzut şi bătrâneţea de ani mulţi în două frântă,
Cu o mână tremurândă ridicând greul ciocan
Cum îşi plimbă împrejuru-i ochii care te-nspăimântă.
Ochi în care nu mai arde nici-un simţământ uman!

Am văzut... şi-n taină sfântă întrebatu-m-am atunce,
Ce sunt oare-acele umbre şi de ce sunt ele-aci?
Într-a ocnelor urgie cine-n drept e să le-arunce?
Şi pe-a răului cărare cin' le-a-mpins a rătăci?
Ce?... Se naşte omu-ntr-însul cu a răului menire?
Merge el ca să omoare numai pentru-a omorî?
Ce?... Tâlhar te-aţii la drumuri pentru gustul de răpire?
Ce?... N-aştepţi până ce foamea vine a te doborî?
Ce?... Eşti vinovat când iarna se coboară să te-ngheţe,
Fără s-aibi o bucătură, tu, nici copilaşii tăi?
Ce?... N-omori şi-i laşi să moară, pe când pot să se răsfeţe
Într-a banului orgie bogătaşii nătărăi?
Dar ce drept mai mult ca ţie le-a dat Dumnezeu sub soare?
Pentru dânşii-a făcut numai ca pământul să dea rod?
Îmi iei pâinea, — îmi iei viaţa, şi îmi ceri să nu te-omoare?
Eşti bogat, dar din spinarea bietului popor nerod!
Vai! Ce-am convenit cu toţii a numi societate,
Mult mai demnă ca tâlharii e de-acest cumplit locaş!
Statul e o ficţiune, iar dreptatea, strâmbătate,
Care duce omenirea dintr-un hop într-un făgaş!
Am văzut... Şi taina sfântă ce deplin mă cuprinsese
Îşi luă spre ceruri zborul părăsindu-mă-ngrozit...
Bolţile lung vuvuiră, facla-n mâini mi se stinsese,
Farmecu-ncetă, ş-afară, fără veste, m-am trezit!

Formele

(Satiră)

Forma-nghite astăzi fondul, ş-o justiţie diformă

Trece-n faţa lumii dreaptă, dac-a pus dreptatea-n formă!
Iar când sufletu-ţi c-un altul fără preot s-a legat,
Faptul în concubinagiu este-ndată proclamat.
Trebuia în faţa lumii să târăşti acea fiinţă,
Coram populo, iubirea să-i aduci la cunoştinţă,
Şi cu fruntea înclinată sub beteală, s-o expui
La surâse cu-nţelesuri şi la poftele oricui!
Trebuia la ofiţerul situaţiei civile
S-o mai duci, ca să-şi înscrie numele pe vreo trei file,
Şi pe loc, după ce popa *Isaiia* ţi-a cântat,
Mulţumit să pleci acasă spre a fi felicitat,
Să chemi lumea să mănânce ciocolată şi cofeturi,
Să ai prânz de gală seară, ş-alte multe marafeturi,
Şi la urmă comedia s-o pecetluieşti c-un bal,
Ca să-ţi joace toţi mireasa în vârtejul infernal,
Iar când, unul câte unul, invitaţii mi te lasă,
Să rămâi cu mama-soacră, sfeşnic neclintit în casă;
Şi s-o vezi cum la ureche îi şopteşte-ncetinel,
Sub pretextul s-o scutească de surprinderi de-orice fel,
Vorbe multe şi mărunte, care-o fac ca să roşească,
Veştejindu-i de pe frunte lămâiţa feciorească!
Singur când te vezi în fine, searbăd, rece, obosit,
„Te iubesc” îi spui alene, pe trei sferturi adormit,
Şi la rândul ei mireasa, l-acel glas sforăitor,
Fruntea-şi pleacă şi adoarme pe-adormitul tău amor!
Iată ce-nsemnează-ntocmai, legiuita cununie,
A societăţii de-astăzi principală temelie,
Formă ce nendeplinită face din copii bastarzi,
Din femei, prostituate ce-ar fi bune să le arzi,
Şi din taţii de familii, ce de forme s-au scutit,
Monştri de neruşinare, oameni de dispreţuit!
Dacă treci la tribunale, spre-a lăsa căsătoria,
Găseşti iar că şi-n dreptate forma-şi are-mpărăţia,
Astfel că îţi pierzi averea dac-o formă vei scăpa,
Sau de-a drept ajungi la ocnă între vii a te-ngropa!
În armată este formă, în dreptate este formă,
În biserică tot formă, şi-n gazetării — reformă.
Formă în căsătorie, în virtute formă iar...
Forma este-n fruntea legii, fondul este la dosar!
Trebuie să naşti în formă, dacă vrei să porţi un nume;

Trebuie să mori cu formă, dacă vrei să pleci din lume;
La intrarea ta în viaţă, trebuie ca să-ţi plăteşti
Toate taxele intrării, că de nu, te păcăleşti.
La ieşirea ta de-asemeni, fără formă nu se iese,
Că ş-acolo ai de plată atestate de decese!
Însuşi eu, poet prin suflet, înşirând aici aceste,
Fără ca să cuget, poate, jertfesc formelor funeste,
Şi umblând pe-a lui orbită, globul nostru vagabond
Poartă astfel în spinare forme de-oameni fără fond.

Noaptea de aprilie

Mai ţii oare încă minte noaptea-n care ne-am iubit?...
Un moment! Şi-n el o viaţă de un secol am trăit!
Pentru tine ce-am fost însă? Tot ce-ai fost şi pentru mine.
Un capriciu de o clipă pe-ale inimii ruine!
Iată tot. Fără-ndoială, noaptea, c-o vei fi uitat
Şi te miri de întrebare precum însumi sunt mirat;
Unul ş-altul, de atuncea, multe nopţi avem de-acele
Ca să ne-amintim de toate, este foarte-adevărat!
Dar secretul întrebării, cunoscut inimii mele,
Nu e-al meu să-l dau pe faţă, şi-ţi rămâne a ghici
Pentru ce aceste vorbe vin pe buze-a-mi rătăci:
„Mai ţii oare încă minte noaptea-n care ne-am iubit?...
Un moment!... Şi-n el o viaţă de un secol am trăit!”

Eram tineri deopotrivă, visători ca Poezia,
Graţioşi ca Tinereţea, dulci ca două sărutări
Care-aprind pe buze rumeni ale dragostei-mbătări!
Tu în arte, eu în versuri, ne-ncepuserăm solia,
Viitoru-n faţa noastră surâdea, şi între noi
Sta capriciul molatic; iar deschis pentru-amândoi
Se afla Musset pe masă. Mai ţii minte, spune-mi, oare,
Frazele armonioase din poema-ncântătoare,
Când perdelele alcovei tresăreau? Când Rolla, mut,
În beţia cea din urmă sta cu sufletul pierdut!
Marion, pe-ale lui braţe, o copilă! cumpărată
Pe preţ d-aur, de la mă-sa, se zbătea nevinovată!...
O! De ce n-am fost ca Rolla şi ca el să fi făcut

A-mi fi noaptea cea din urmă noaptea ce-am păstrat în minte?...
Câte suferinţe astfel nu mi-aş fi cruţat, şi cât
N-aş dormi acum de bine printre mutele morminte,
Unde scapi de scârba lumii şi de-al traiului urât!

Spune-mi, draga mea... Mă iartă că era să-ţi zic pe nume!...
Poţi să fii cu o femeie, dar de eşti un om de lume,
Trebuie după aceea, doamnă, ca să-i zici, şi eu,
Care fac din lume parte, ca un om cu manieră,
Pot să sar pe ici, pe colo, câte-un gard din drumul meu...
Însăşi le-ai sărit adesea... Să sar însă-o barieră...
Nu e-n gustul dumitale şi nu poate fi-ntr-al meu!...
Doamna mea, dar. Mai ţii minte?... Eu nu uit nimic... Încât
Focul ce ardea în sobă parcă-l văd. Tuşeai p-atunce
Şi credeai că Moartea, grabnic, are-n groapă să te-arunce:
Ea luă amorul nostru şi se mulţumi pe-atât!
Este-adevărat, desigur: Nu făcusem jurăminte
Ca să ne iubim o viaţă cum se face-obicinuit!
Un capriciu de o noapte are altfel de cuvinte
Şi, cu toate-aceste, o clipă cât un secol ne-am iubit!
Luna nu era în ceruri ca s-o am de mărturie,
Şi-nchizându-şi somnoroase ochii lor pătrunzători,
Stelele nenumărate de pe bolta azurie
Dormeau duse prin văzduhuri sub o grea manta de nori!
Uşa chiar era-ncuiată. Iar pe uliţa deşeartă
Câţiva nătărăi de frunte se luaseră la ceartă,
Atrăgând de la fereastră pe un curios gardist,
Care, strâns la cataramă, în mundiru-i de cazarmă,
Dup-o lungă sărutare, auzise-n casă larmă...
Precum vezi, n-am nici un martor, şi e lucru foarte trist!...
Lemnele trosneau sub flăcări şi se-ncovoiau în două,
Însă în cenuşă mută de atunci s-au prefăcut,
Că de-ar şti ca să vorbească revenind la viaţa nouă,
Multe-ar mai putea să spună ele, care ne-au văzut!

A! de n-ai uita nimica din momentele trecute,
Dacă noaptea de aprile ţi-a rămas în suvenir,

Vino, vom sorbi din cupa fericirilor pierdute.
Zilele vor curge line după-al nopţilor delir!
Sunt atât de tânăr încă, inima mi-e-atât de plină,
Buzele-mi şoptind un nume după dragoste suspină!
E ciudat, fără-ndoială, — că sunt ani întregi de zile —
Să-mi reamintesc de-o noapte printre nopţile de-aprile,
Şi cu gândul dus la tine, visător, să mă trezesc
Cu o patimă în suflet şi în inimă c-un nume
Ca să-mi fluture pe buze şi să-mi spuie că iubesc!
E ciudat, şi n-am ce zice, dar ciudat aşa cum este,
Face parte integrantă din a dragostei poveste:
Inima este-o enigmă şi iubirea un mister,
Le urmez, şi iată totul: să le înţeleg nu cer!
De e scris însă departe unde te-afli-acuma, doamnă,
Să uiţi nopţile de-aprile pentru nopţile de toamnă
Şi să râzi de-aceste versuri ale sufletului meu,
Uită-le, dar lasă-mi dreptul ca să nu le uit şi eu,
Şi să-mi zic ca mângâiere pentr-o patimă adâncă:
„Mai ţii oare încă minte noaptea-n care ne-am iubit?
O mai ţii tu minte încă?...
Într-o clipă trecătoare cât un secol am trăit!”

Accente intime

În zilele aceste când inima expiră,
Când egoismu-n aer ca molimă planează,
Când florile simţirii din piepturi se retează,
Când bunul trai e ţinta la care se aspiră,
Când orice este nobil ne lasă reci şi muţi,
Când fruntea şi-o ridică toţi oamenii căzuţi,
De ce nu e putinţă s-adormi pe neaşteptate
Şi tocmai peste-un secol, nembătrânit d-etate,
Să te deştepţi prin farmec la viaţă şi lumină,
Călcând într-un nou secol pe-a vechiului ruină!

Nu plâng pe-o soartă crudă ce-n veci mă urmăreşte:
O inimă ce simte o dată se zdrobeşte!...
De mic Fatalitatea în cartea ei m-a-nscris
Să trec prin astă lume cum trece un proscris,

Dar plâng că nu văd cerul ce-n ochi se oglindeşte
Prin ochiul Omenirii la inime transmis!
De câte ori în taină, creând o lume-ntreagă,
Distrug pe cea reală, rup lanţul ce mă leagă,
Şi pentru alte zile mă simt că sunt născut:
Familii, ţări, fruntarii, le şterg prin cugetare,
Şi ridicând pe tronu-i familia cea mare,
În patrie comună văd globul prefăcut!
Simţiri mici şi înguste din epocile noastre,
Destule generaţii în scutecele voastre
Le-aţi înfăşat, şi ele, tot prunce au rămas:
Al secolului nostru cu secolul din urmă
Voi sunteţi compromisul spre-a face un nou pas;...
Făcutu-l-aţi?... Răspundeţi, căci secolul se curmă
Şi celălalt de-acuma ridică al său glas!
Ah! inima de lacrimi mi-o simt atât de plină;...
În locu-vă, răspunsul, sunt ele care-l dau!
Mai mult ca totdeauna povara ne înclină
Şi se refuză pâine acelor care n-au!
Mai mult ca totdeauna pământu-acesta mare
Nu poate să hrănească pe toţi câţi a născut,
Mai mult ca totdeauna, nimic e-o cugetare,
Ş-o frunză e poetul de crivăţe bătut!
Săracul şi bogatul n-au loc l-aceeaşi masă
Ş-aceeaşi atmosferă pe univers apasă,
Schimbarea nu există decât în proceduri;
De sunt zâmbiri pe buze, în suflete sunt uri;
Dispreţul covârşeşte pe-acela ce nu ştie
Că lumea este-o casă de joc de stosărie
În care se despoaie prin orişice mijloc
Şi că se-ngăduieşte să aibi prin pozunare
Cărţi bine măsluite spre-a face bancul mare,
Destul să nu te prindă vreun altul mai excroc!

Eu nu visasem lumea, desigur, precum este,
Şi când mă deştept astăzi ş-o văd fără de veste,
Îmi vine câteodată să mă ascund, să fug,
Sau singur, fără milă, smintit, să mă distrug,
Să nu mai văd lumina din cerul plin de soare,

Şi haina vieţii-n zdrenţe s-o lepăd la picioare!

Sărmani copii ce încă la sân de scumpe mume
Zâmbiţi acestui soare, neştiutori de lume,
Voi, care-aveţi un suflet umplut de bunătate
Şi care-aveţi să pierdeţi acea virginitate
De cugete-aurite din inimi inocente,
Nenţelegători încă de-aceste lungi lamente,
Cu frunţi mult mai senine c-al cerului azur,
Cu suflete curate ca focul cel mai pur,
De e ş-a voastră soartă ca să intraţi ca mine
În cercul unui haos de inimi în ruine,
Închideţi ochii voştri; ...Muriţi; nu mai intraţi;
Veniţi curaţi în lume, ieşiţi din ea curaţi!

Ce?... Plânsul mă îneacă şi nu mai am putere
Să-năbuşesc în mine accentul de durere
Când mumele m-ascultă c-o tristă-ncremenire,
Privindu-şi copilaşii cu inima-n privire!
Ce?... Dragile fiinţe să moară?... Înapoi!
Mori tu, poete searbăd, cu drojdii amărâte,
Din care porneşti lumii neîmpăcat război!

Să mor!... Zilele mele sunt astăzi hotărâte...
Nenorocite mume, e prea târziu să mor!
Dar dac-acea femeie ce-n pântecile sale,
În zilele-i frumoase de glorii triumfale,
Când supunea destinul c-un zâmbet răpitor,
Ursită-a fost să poarte pe bietul visător,
O! dac-acea femeie ar fi putut să ştie
Ce soartă pregătindu-şi îmi pregăteşte mie,
Nu ar fi fost mai bine cu mâini nendurătoare
Să mă omoare-ndată şi-apoi să se omoare?

Societate crudă, acuzatoare vecinic,
Sunt mulţi care lumina cerând-o l-al tău sfeşnic

S-au ars, ş-ale lor inimi ca nişte urne sfinte
Păstrează-abia cenuşa din mii de simţăminte,
Sunt mulţi care-n mijlocu-ţi şi-aduseră juneţea,
Ca să-ţi împrospăteze cu dânsa bătrâneţea:
Tu, absorbind degrabă prinoasele pe rând,
Te-ai folosit de ele şi i-ai privit căzând,
Şi-n loc ca să-ntinzi mâna victimelor simţirii,
Ai râs. — Fatale timpuri! Când plânsul nu excită
Decât râsul ironic sau mila ipocrită.
Asupră-vă: planeze blestemul Omenirii!

Poeţii

De ce ca norii cei de iarnă
Ce vin pe câmpuri ca s-aştearnă
            Lungi strate de zăpadă,
Se strâng pe unele frunţi june
Nori viforoşi, sumbre furtune
            Ce se-mbulzesc grămadă?

Ori nu mai este-n ceruri soare,
Şi-n lume viaţă râzătoare
            Misteruri şi amoruri?
Ce patime-i însufleţeşte?
Vrun vis nebun îi urmăreşte
            Cu vecinicile-i doruri?

De sunt nebuni, voiesc să-i apăr,
Că-n ochi au fulgere ce scapăr’
            Schântei de poezie,
Şi nu e rar să se întâmple
Să poarte-o lume între tâmple
            Pe care să n-o ştie!

Cu ei vorbesc frunzele-n cale,
Cu ei şi apele pe vale,
            Şi bolţile albastre!

Iar dacă au un corp de tină,
Cu sufletele în lumină
Plutesc mai sus de astre!

De suferinţi, ei sunt exemple,
Când mor li se ridică temple
Şi falnice statuie!
În viaţă însă duc o cruce
Pe care toţi se-ntrec s-apuce
Să-i răstignească-n cuie!

Şi nu e-n stare suferire
Ca să-ntrerupă-a lor menire
Şi nobilă, şi sfântă!
Lor nu le pasă de năpastii;
Zâmbesc pe margini de prăpastii;
Iubesc, mângâie, cântă!

Câştigă pâinea lor prin trude;
Nenorociţii le sunt rude,
Copii, le sunt orfanii;
Îi recunoşti fiindcă-i latră
Toţi câinii ce-au hrănit în vatră,
Toţi câinii, toţi duşmanii!

Cu cerul care le zâmbeşte,
Sunt curcubeul ce uneşte
Sărmana noastră lume!
„Poeţi”, în valea cea de plângeri
Lor li se zice, însă, „îngeri”
E-n ceruri al lor nume!

Noaptea de septembrie

(La muză)

Atunci când după zile de lungă aşteptare
Îmi apăruşi deodată zâmbind, sufletul meu,
Crezui că eşti un înger, de pace şi scăpare,
Trimis să mă rentoarcă la bunul Dumnezeu.

Tu nu erai un înger, cerească nălucire,
Dar cugetu-mi atuncea la pace se-nvoi...
Ţi-am dat a mea junie, mi-ai dat a ta iubire
Şi scepticul îndată de cer nu se-ndoi!

Mi-ai zis: Poetul are o misiune sfântă...
El trebuie să creadă şi n-am mai cercetat.
Poetul e o harpă: nu cugetă, ci cântă
Chiar el nu se-nţelege, dar este ascultat!

Prin lumile luminii se-ntraripă să zboare
Şi-n urma sa deşiră frumoşi mărgăritari,
Pământu-n depărtare îl lasă sub picioare
Şi-mbrăţişează totul cu aripile-i mari!

Şi m-am suit atuncea în cerurile mute,
Şi cerurile mute atuncea mi-au vorbit,
Eternul în tot locul vibra pe întrecute,
Iubită nălucire, de ce m-ai părăsit?

În sufletu-mi de tânăr era-ntuneric mare,
Eram ca şi o barcă lipsită de cârmaci,
Venişi, făcuşi lumină! Suflaşi, şi c-o suflare
Făcuşi să-ntindă pânze vâslaşul nedibaci!

Prin funii, făcuşi vântul să treacă-n armonie,
Şi fiecare notă zbura pe câte-un val,
Priveam... şi fermecată, cereasca Poezie

Îmi surâdea voioasă şezând pe-un verde mal!

În jurul bărcii mele, un stol de nereide
Venea ca să se joace cu părul râurând,
Aş fi putut chiar cerul atuncea a-l desfide,
Cu cerul eram însă, şi cerul mi-era blând!

Zâmbeam la orice rază venea să mă mângâie,
Eram senin şi vesel şi Orient şi-Apus,
Şi sufletu-mi întocmai ca fumul de tămâie
Pe-o notă de-armonie se ridica în sus!

Furtuna de atuncea gemu trecând pe mare,
Catartele de trăsnet cu zgomot s-au zdrobit...
În voia soartei mele lovind cu nendurare,
Cerească nălucire, de ce m-ai părăsit?

M-a dus desigur vântul la maluri şi pe mine,
Dar inima din pieptu-mi de stânci s-a sfâşiat,
Şi nu mai cred acuma în rău, şi nici în bine...
În portul disperării furtuna m-a băgat!

În lume de-am fost, însă, ursit de-o crudă soartă,
Să am sfârşitu-acesta, de-aş face orişice,
Mai bine-ar fi fost poate să-mi laşi simţirea moartă...
Când poţi vorbi cu vorba, cu inima de ce?

Ai dat tu oare viaţă la inima-mi copilă
Spre a putea mai bine să sufere-ntr-o zi,
La nimenea să n-afle nici crezământ, nici milă,
Şi-n van de suferinţe să-ncerc a o păzi?

I-ai dat tu oare viaţă, dintr-însa spre a face

Femeia cea de uliţi ce n-are vrun secret,
Prostituata vilă, ce plânge pentru-a place,
Bacanta despletită l-al traiului banchet?

Şi facla unor gânduri atâta de funebre,
Pe loc ce se aprinse de ce să n-o fi stins?
Căci lacrimile-aceste, de-ar rămânea celebre,
Şi tot era mai bine în groapa rece-ntins!

Încai de-aveam pe lume vreo altfel de menire,
Încai de-aş putea zice şi eu că am trăit!
Dar nu; n-am trăit încă, şi-n scurta-mi vieţuire,
Abia mi-e dat a zice, atâta: „Am iubit!"

O! Muză, vezi acuma cum viaţa mă doboară!
O! Muză, ai fost crudă favoarea ta să-mi dai!
Ai zâmbet de sirenă şi sărutări ce-omoară,
Pe când, nici imortale de-ajuns, pentru morţi n-ai.

Noaptea de iunie

Musset a cugetat-o sorbind a ei răcoare
Şi stelele de aur din cerul luminos,
Şi tainica natură în falnica-i splendoare,
Şi tot ce se-ntrevede în haos, sus şi jos,
Şi tot ce este-n suflet ca sfântă inspirare,
Şi tot ce este-n creier ca vis sau cugetare,
Şi tot ce este-n inimi ca patimi ori simţiri,
Pe când, pe rând, veniră cu dulci însufleţiri
S-alunece pe harpă-i, încet, ca o suflare
Ce-mprăştie prin aer parfum de trandafiri;
Musset a cugetat-o, dar el n-a scris-o. Oare
Voi-va astăzi Muza din ceruri să coboare,
În mantia-i eternă de aur şi de-azur,
Şi tocmai de la Sena, ce curge maiestoasă,
La Dâmboviţa noastră, îngustă şi tinoasă,
Să facă să revibre divinul ei murmur?

Şi noi avem desigur un cer curat şi-albastru
Şi inime voioase şi inime-n dezastru,
Şi noi avem în aer parfum şi melodii;
Avem pe Heliade; Alecsandri, un astru;
Avem Bolintinenii cu sfinte rapsodii;
Avem Depărăţenii, precum şi Franţa soră,
Avut-atâtea genii apuse-n auroră,
Dar ce n-avem, desigur, sunt suflete să salte,
Sunt limbi ca să vorbească cu vocile înalte,
De-aceia care cântă şi mor necunoscuţi,
Pierduţi pentru-omenire şi ţara lor, pierduţi!
A! Tu plângeai amarnic, poete al durerii,
Atunci când a ta voce invidii provoca,
Dar tu aveai cu tine lăstarele puterii,
Căci mândra tinerime mereu te invoca.
Cu tine n-aveai tronul, indiferent la toate;
Un Ludovic cel mare în Franţa nu domnea;
Dar tu aveai aceea ce nimeni n-are poate:
Amici care să plângă când sufletu-ţi plângea!
Femeia răspunsese la sacra ta iubire,
Bărbatul răspunsese la amicia ta,
Şi cântecele tale zburau la nemurire,
Şi nimeni nu le uită şi nu le va uita!

Tu n-ai murit de foame în trista ta cădere,
Şi n-ai văzut în lacrimi pe mumă-ta-n durere,
Prin cântecele tale născuşi neatârnat,
Şi Muza ta duioasă poet te-a consacrat,
Dar ea totdeodată nu zise: „Mergi, poete,
Să fii numai ca martor l-a zilelor banchete
Şi-o viaţă dureroasă în lume să târăşti”...
Iar când voia să fie de lauri coronată,
În taină să se-ncline pe fruntea-ţi inspirată,
Puteai în candelabre s-aprinzi ca s-o primeşti,
Făclii nenumărate, sub care să păleşti,
Cu tâmpla rezemată de mâini, o-ntreagă noapte,
Şi până despre ziuă s-asculţi ale ei şoapte,

Ş-apoi s-adormi de somnul fiinţelor cereşti!

Puteai, după voinţă, s-alergi în lumea mare,
Veneţia să-ţi cânte o dulce inspirare,
Prin sălile dogale voios să rătăceşti,
Să zbori până la Lido în neagra ta gondolă,
Cu fruntea luminată de-o sfântă-aureolă,
Şi plin de o iubire eternă, să iubeşti!
Să-ţi pierzi orice iluzii, ş-amorul să-ţi rămâie
Spre cer ca să se-nalţe ca fumul de tămâie,
Şi-n nopţi melodioase de august ori de mai,
Nou înger, pe-aripi late, să zbori până la rai!

Puteai lângă Rachela, cu inimă deşartă,
Dar nobilă prin suflet şi nobilă prin artă,
Să uiţi a ta durere şi vocea să-i asculţi,
Şi mult mai sus de secol, râzând de calomnie,
Să te ridici deodată pe braţe de adulţi,
Vărsând în a ta urmă torente de-armonie,
La care să se-nchine duşmanii cât de mulţi!
Puteai, râzând de versuri la front aliniate,
Să ţeşi o nouă pânză de rime zdruncinate,
Şi-ntr-însa să amesteci real cu ideal,
Făcând pe a ta Muză în clipă să creeze
Taverna-n care vinul să curgă ca un val,
Alături cu palatul în care să viseze
În mijlocul orgiei vrun nou Sardanapal!

Pe Malibran, în care vibra melodioasă,
A îngerilor voce din doma radioasă,
Puteai s-o faci celebră, cântând pe-al ei mormânt,
Şi-n Rolla, de la ceruri, să cazi pân’ la pământ,
Iar fata să-şi deşire cu mâna ei roz-albă
Monedele de aur cuprinse într-o salbă,
Şi dându-le lui Rolla, acelui desfrânat,
Să-i zică: „Ia-le, du-te, şi joacă-le, căci poate,
Norocul să se schimbe precum se schimbă toate!”

Dar Rolla să-şi golească paharu-nveninat,
Să-şi dea a lui suflare cu ziua ce se-ngână,
Şi înger, ca şi demon, prin nume să rămână!

Sublim poet, ca mine tu n-ai trăit în lume,
Să simţi indiferenţa cum vine să sugrume
Din inimile noastre, cerescul simţământ,
Ce sparge închisoarea-i de humă, ca să zboare
Spre tot ce este rază, scântei, parfum, splendoare,
Spre tot ce te ridică în cer de pe pământ!
Ai suferit, desigur, dar niciodată încă,
Oriunde te conduse destinul tău incert,
Tu n-ai murit de foame, ca palidul Gilbert,
Şi patria-ţi, — ingrată fiind, — ţi-a zis: „Mănâncă!"
Cântaşi cu toate-acestea un imn de-amărăciune,
Sarcasmele rânjinde pe buze-ţi se-ntâlnesc,
Dar spune-mi oare-atuncea, izvor de goliciune,
Ce trebuie să facă acei ce flămânzesc?
Când iunie surâde cu nopţile-nstelate,
Să cânte sau să moară, când tu şi n-ai cântat?
Să plângă, sau să râdă, cu buze descleştate,
Când ţie, şi condeiul din mână ţi-a picat?
Să cânte?... Pentru cine?... Să moară?... Pentru cine?...
Şi cine ştie, oare, în moarte de e bine?...
Să plângă?... Însă plânsul provoacă râsul azi...
Pe cât ai să verşi lacrimi, pe-atâta ai să cazi!
Să râdă?... Dar tot omul o rană are-ntr-însul...
Să râdă însă! Râsul provoacă singur plânsul!

Vioristul

Nu l-aţi cunoscut! Prin lume a trecut ca o nălucă,
Înclinat pe-a sa vioară cu un dor nespus de ducă!...
Într-o noapte viforoasă sub fereastră-i m-am oprit,
De-armonii cereşti răpit,
Şi zărindu-i chipul palid la lumina unei lampe,
Chipul îmi aduse-aminte serafimi din biblici stampe,
Ş-ascultai zburând prin vifor cântecu-i expirător,
Ca un freamăt lung de aripi dintr-al îngerilor zbor;

M-atrăgea o simpatie tainică spre a-l cunoaşte,
Şi păstrându-i amintirea printre alte scumpe moaşte,
Întâmplarea vru odată să cunosc pe viorist,
Să-i strâng mâna de artist!
Se plângea adeseaoare c-a născut strein pe lume:
Fruntea sa nu se-nclinase pe-albul sân al unei mume!
Muma sa era vioara şi amanta sa, tot ea,
Pe-amândouă prin arcuşu-i le plângea şi se plângea!

Dorul ca să aibi o mumă trebuie să fie mare
Dacă locul să i-l ţie însăşi arta nu e-n stare.
Într-o zi pe-a sa vioară îl găsiră mort; mereu
Cât l-am plâns ştiu numai eu,
Şi pe piatra funerară, după ultima-i voinţă,
S-a înscris: „E trist în lume ca să n-aibi nici o fiinţă,
Nici un suflet să-ţi asculte cântecul expirător,
Nici un freamăt lin de aripi dintr-al îngerilor zbor!”

Hinov

Sfărâmături de urne — oriunde —
lespezi de marmoră mari
sub care zac atâţi legionari,
iată Hinovul; — în el s-ascunde
potopul de secoli ce-a curs.

Călcând această ţărână mută,
văd ce nu vedeţi voi:
umbrele-acelor eroi
ai căror urmaşi suntem noi;
şi stând în valea tăcută,
îmi râd de ritm
şi de-orice reguli îmi râd;
ritmul meu e zgomotul
ce-l fac cu zalele lor.

Îi văd... s-arată: sculatu-s-au toţi
de sub pietre...
Trec —
Trec sute; iată-i: de-oţel le e coiful,
lat era romanul în spete,-ondulat
avea părul; puternic braţul.

Roma veche întreagă
se-nşiră pe dinaintea mea:
Consuli,
proconsuli,
matroane, copile, liberţi —

Roma veche întreagă:
pontifeci, apoi, şi vestale,
flamini,
saturnale. —
Salutare, eternă stea,
pe-aceste ţărmuri pribeagă.
Tăceţi, o! versuri deşerte...
Şi tu, la pământ, poete; —
trec Cezarii —
sărută pământul acesta:
e sfânt.

Calul arabului

Arabul căzuse în aspră robie,
Muşchioasele-i braţe legate era...
El n-o să-şi mai vadă nici cort, nici soţie,
Nici larga pustie
Ce-n veci treiera!

Şi turcii-l vor duce cu dânşii-n cetate,
Şi sclav ca să fie va fi destinat,
Şi până ce-n pieptu-i un suflet va bate,
De-un dor ce abate
Va fi dominat!

Iar calul său falnic, uşoară nălucă,
Ce-n fugă se-ntrece cu paserea-n zbor,
Şi ce, la săgeată, — nainte apucă, —
În dar o să-l ducă
Sultanului lor!

L-această gândire, de lacrimi pâraie
Revarsă-a lor undă pe negru-i obraz!...
Toţi dorm; numai luna pluteşte bălaie,
Scăldată-n văpaie
Pe-un nor de atlaz!

Lumina-l ajută şi calu-şi zăreşte,
Dar trist, la o parte, şedea priponit,
Cu ochiul său negru părea că-i vorbeşte,
Părea că-l jeleşte
În dor adâncit!

Arabul atuncea, pătruns de simţire,
Pe brânci se târăşte s-ajungă la el;
Mişcat de-o înaltă şi dulce gândire,
Spre-a lui mântuire
Lucrează cu zel!

Cu dinţii apucă priponul cel tare,
Îl muşcă, îl roade şi-l rupe,-n sfârşit:
Deschisă îi este pustia cea mare,
Cu albă cărare,
Cu sân împietrit!

Dar calul atuncea, de brânele-i late,
Cu gura-l ridică, mişcat de-al său dor,
Prin noapte, cu dânsul, fantastic străbate,
Nimic nu-l abate
Din falnicu-i zbor.

Şi-n tropotul mare, trei zile goneşte,
Când, iată că-n zare albeşte un cort,
Arabul e-n viaţă, şi calul soseşte,
Dar vai, când s-opreşte,
S-abate jos mort!

Templul bogăţiei

Colos enorm de piatră, maiestuos, splendid,
Cu zece porţi înalte, ce-n faţa-i se deschid,
Ai crede că încape printr-însele oricine,
Şi-n grabă ca să intre o-ntreagă lume vine,
Dar când ajungi la scara palatului de morţi,
În găuri se preschimbă înaltele lui porţi,
Şi intră numai omul ce-ndoaie-a sa spinare,
Având să se târască mai multă-ndemânare!

La suflet

O! Suflet, sparge-odată îngusta-ţi închisoare
Şi scutură-te-odată de lutul pământesc,
Ce-ţi pasă dacă-n valea de vecinică plânsoare
Mai sunt şi mai trăiesc?

Ce-ţi pasă dacă sufăr lovit de-o crudă soartă?...
Ce-ţi pasă de injurii la cari sunt supus?...
Ce-ţi pasă ca pe-o frunză răstriştea de mă poartă?
Tu eşti şi rămâi sus!

Lupta toate sunetele ei

(Armonie imitativă)

Ţip — trâmbiţe. Ţepeni pe cai, cavalerii
Răriră-ale rânduri. Redeşteptat-a
Titanica frunte a munţilor antici
Sunetul repede. — Tobe bat; — tabăra
Arboră flamure splendide! — Soarele
Póleie armele-armatelor. — Zgomotul
Urcă, semnalul de luptă, lovitura
Tunului dându-l. — Pe loc fac foc flintele;
Trapăt scadroanele şi se amestecă. —
Gloanţele ciuruie-n piepturi şi sabia
Şuieră. — Piepturi de piepturi se sfărâmă,
Coifuri de coifuri se ţandără. — Inima
Bate pe inimă, şi-mbrăţişările
Nu se dezlănţuie până ce sufletul
Zboară printr-însele. — Stânga vrăjmaşilor
Fuge-n dezordine. — Steagul pe Griviţa
Fâlfâie. — Tunetul tunului duduie...
Bun drum, obuzelor!... Drum bun victoriei!
Tunetu-obuzelor este: Renaşterea!

Destinul

Se zice că Destinul stă-n mâna omenească...
Aştearnă-şi fiecare de vrea să s-odihnească...
Medaliile, însă, au vers, ca şi revers...
Munceşti şi mori de foame... Stai trântor, faci palate...
Numească-l muritorii, Noroc, Fatalitate,
Cu tălpile-i gigantici apasă-n Univers!

În cale ne stă vecinic privind la orişicare...
Şi-n clipă, de voieşte, te face mic sau mare...
Puternic fii ca Cezar, că el te face mic;
Fii mic, că te ridică să fii atotputernic;
El singur este mare, iar omul e nemernic,
Nemernic şi nimic!

Precum se duce fulgul oriunde vântu-l duce,
Oriunde hotărăşte, — acolo ne conduce!...
Să râdem sau să plângem rămâne neschimbat,
E surd şi nu ne-aude; e orb şi merge-orbeşte,
Zburând pe dibuite, înalţă, fericeşte,
Coboară nencetat!

Aşteaptă-l cu răbdare sau tremură de frică,
De vrea, el te scufundă, de vrea, el te ridică!
Vârtej fatal, te bagă în cercu-i de oţel,
Şi, facă-ţi fericirea, sau chiar să ţi-o sugrume,
Pe faţă puie-ţi râsul, sau dorul s-o consume,
Te ţine-nchis în el!

Întemeiază tronuri şi pe-altele sfărâmă:
Un fulg e omenirea în mâinile-i de-aramă!
Cu regi şi cu popoare se joacă nemilos!
Adeseori ridică la culmile de stimă
Un suflet fără aripi, un corp mânjit de crimă,
Şi-adeseori Virtutea rămâne tristă jos!

În cartea sa fatală pe toţi înscrişi ne are:
Pe cerşetorul gârbov şi pe-mpăratul mare!
Şi toţi deopotrivă în faţa lui rămân!
Dar el, de sapă-adesea şi drepţilor mormântul,
Încai au şi monarhii ce stăpânesc pământul,
Într-însul un stăpân!

La harpă

I

Precum în gol un sunet nu dă nici o vibrare,
Astfel şi de pe harpă zburând a mea cântare
Nu poate-n acest secol să afle un ecou;
Dar tu, de tainici versuri, o! harpă dezmierdată,
Urmează-ţi al tău cântec, căci dânsul în veci cată
A fi pentru alţi secoli melodios şi nou!

II

Şoptească vântu-n frunze c-ajunge pentru tine,
Agaţe-se iedera de ziduri în ruine,
Murmure valul mării c-un zgomotos tumult,
Sau tremure pe crinuri mărgăritari de rouă
Şi trestia plăpândă mlădie-se în două,...
Tovarăşă iubită, ce trebuie mai mult?

III

A dimineţii rază cu florile-i de aur
Nu preţuieşte oare mai mult ca un tezaur?
Şi vântul cel de seară cu freamătul său lin
Nu este armonia din cornul nemuririi,
Ce vine să vibreze ca vocea fericirii
Oprind pe buze-un geamăt şi-n suflet un suspin?

IV

A! Nouă nu ne pasă de inime-mpietrite,
De epoce perverse, de suflete-njosite,
De secolii în cari ne naştem şi trăim!
Planăm mai sus de lume, căci noi, umblând prin tină,
Cu sufletele suntem în raze şi lumină
Şi ne începem viaţa atuncea când murim!

V

Să fie pe cer soare, ori trăsnet şi furtună,
Şi-n ziua cea mai sumbră şi-n noaptea fără lună
Alunecă pe harpe suflări dumnezeieşti,

Tresare-n valuri marea şi vântul le îngână
Şi scuturând de pe-aripi a traiului ţărână
Călcăm peste oricare necazuri pământeşti.

VI

Aţi auzit vreodată şoptind printre ruine
Acele voci multiple ce nasc de taină pline
Ciocnindu-se de bolta arcadelor sonori,
Aci tihnite-ntocmai ca unda liniştită,
Ş-aci răzbumbătoare ca marea înăsprită
Izbindu-se-n mânie, cu creştetul, de nori?

VII

C-acele voci multiple sunt coarde inspirate
Ce fac ca să tresară la tonuri cadenţate
Chiar firele de iarbă din văile adânci!...
Accente, cari noaptea, trecând ca o suflare
Produc acel lung freamăt vuind din depărtare
Prin scorburile sumbre căscate printre stânci!

VIII

O! Sunete sublime, pătrundeţi pân' la mine,
Şoptiţi-mi fericirea din zilele senine,
Să renflorească încă juneţea-mi apunând;...
Şi azi sunt flori pe ramuri şi-n ceruri mai e soare,
Cascade-armonioase şi dulci privighetoare
Şi tei care se scutur-în vânturi tremurând!

IX

Şi astăzi mai sunt fluturi cu aripi luminoase
Scăldate-n praf de aur şi-n pietre preţioase,
Ce dau ocol luminii din lampe de cristal;
Şi astăzi cerul varsă pe frunzele pălite
Dulci picături de rouă în soare poleite
Când ziua îşi deşiră colanu-i de opal!

X

Văzut-aţi către seară o tainică fântână
Atuncea pe când ziua cu noaptea se îngână,

Pe când, molatic, doarme pârâu-ntr-al său val,
Încât de-abia se-aude un lin susur de apă
Şi zgomotul ce naşte din picături ce scapă
Întocmai ca atâtea mărgele care cad?

XI

Asemenea şi viaţa, trecând se scurge-ntruna,
Şi zilele frumoase cad una câte una
Într-al eternităţii abis neţărmurit;
Colanul poeziei tot astfel se deşiră,
Poetul naşte, cântă, iubeşte, se inspiră,
Şi harpa coronează mormântu-i înnegrit!

XII

Răsună a mea harpă să zbor în alte sfere,
Să las departe-n urmă plăcerile-efemere,
Să mă ridic deasupra acelor nori de-atlaz,
Să merg până-n eterul cu lacrime din stele,
Şi să-ntâlnesc în cale-mi cometele rebele,
Iar raze purpuroase să-mi puie pe obraz!

XIII

Nou înger, de-ai vrea aripi să-mi dai, — eu aş străbate
Cu tine împreună mai sus d-Eternitate!
Aş înhăma la caru-mi planetele pe rând,
Mi-aş râde şi de oameni şi de dumnezeire,
Aş fi mai rău ca Iadul, mai bun ca o zâmbire,
Ş-aş face-o lume nouă din tainicul meu gând!

Focul sacru...

Dacă primăvara vine, toţi încep a lor cântare
Prin a ne vorbi de rouă şi de-a vântului suflare,
Sau punând privighetoarea ca să cânte-ntr-un dafin,
O rimează foarte lesne c-un melodios suspin;
Fluturii vin mai la urmă, legănaţi pe aripioare;
Văile sunt însmălţate, câmpurile,-ncântătoare;
Vântul cu dulceaţă suflă, paserile ciripesc:
Mii de şoapte, mii de cânturi, mii de flori ce-mbălsămesc!...

Pretutindeni sunt parfume, crini suavi sau roze dalbe,
Vorbă ce-a fost născocită ca o rimă pentru albe,
Şi spre culme-a poeziei, ne vorbesc de câte-un dor,
Ca să bată astfel câmpii puţintel şi în amor!
Dacă vine apoi seara, dânşii scot ca din cutie
Stelele nenumărate, plus o lună argintie,
Plus un cer senin, şi-n fine, un zefir armonios
Îngânându-şi a lui voce cu pârâul tânguios!
Iarbă verde! Aer dulce! Cer senin! Biată natură,
Iată tot ce văd în tine! Focul sacru nu se fură!

Tinereţea

Iubesc frumoasa Tinereţe,
Cu anii săi de flori,
Cu zâmbete pe a sa faţă,
Cu ochi scânteietori;
Îmi place fruntea-i coronată
De poezii ş-amor,
De dulci iluzii care iute
Se nasc şi iute mor.
Cortegiul său e din speranţe,
Din vecinice izbânzi,
Şi pulbere de aur poartă
Pe aripe plăpânzi.
Adesea e cutezătoare
Întocmai ca Icar,
Şi pân' la soare se înalţă
În zboru-i temerar!
în totul e însufleţită
De-al geniului foc,
Şi egoismul nu găseşte
În sufletul său loc!
Pe-oriunde trece, răspândeşte,
Ca foi de trandafiri,
Cu mâinile-i îmbelşugate,
Idei şi dulci simţiri!
Să-i zică orişicum, bătrânii
Pătrunşi de reci fiori,
Ce dragă este tinereţea

Cu anii săi de flori!

Odă la condeiul meu

O! condei, în astă lume
Unde sufăr nencetat,
Unde mic şi fără nume
Eu cu tine am intrat,
Din pruncie, cu credinţă,
Până astăzi m-ai servit,
Neajuns ori suferinţă
A ta voce mi-a-mblânzit;
Neavând altă putere,
Aste versuri îţi dedic,
Căci mi-eşti singura avere
Şi mi-eşti singurul amic!

Eu de tine niciodată
Pân-acuma n-am roşit;
De o viaţă nepătată
Împreună am trăit!
Persecuţii, calomnie,
În picioare le-ai călcat,
Şi lovind în tiranie,
Steagul sfânt l-ai ridicat!
Mi-ai dat zile şi putere,
Şi, crescându-mă de mic,
Mi-ai fost singura avere,
Mi-ai fost singurul amic!

În întreaga-ţi carieră
Ai rămas neatârnat,
Şi oricare barieră
Înaintea ta n-a stat!
Pentru drept şi libertate
Astăzi viu să te dezgrop:
Ca deviză ai: „Dreptate”,
„Libertate” ai de scop!

Rennoind a ta putere,
Fă-te mare din nimic,
Căci mi-eşti singura avere
Şi mi-eşti singurul amic!

Calea ta este spinoasă,
Dar învinşi dacă vom fi,
Într-o moarte glorioasă
Amândoi ne vom jertfi,
Vei scri ultima-ţi cântare
Şi apoi, învins de dor,
Te voi rupe cu-ntristare
Şi mă voi culca să mor!
Însă nu... S-avem putere,
O! tovarăşe unic;
Tu mi-eşti singura avere,
Tu mi-eşti singurul amic!

Dumnezeu din cer te vede...
Ştie scopul tău dorit,
În dreptatea lui te-ncrede
Şi vei fi nebiruit!
Dacă-l chemi, el nu te lasă:
El loveşte în mârşavi
Şi-n mişeii ce apasă
Pe popoarele de bravi!
Scrie, luptă cu putere,
Fără teamă de nimic;
Tu mi-eşti singura avere,
Tu mi-eşti singurul amic!

Scopul tău e sfânt şi mare:
A-mblânzi, a lumina,
A-nfrăţi pe orişicare,
Orice frunţi a-nsenina;
A plivi din piepturi ura
Şi în inime-a sădi

Tot ce are bun natura,
Om cu om spre-a se-ngrădi!...
Înainte!... Şi putere
Aibi, tovarăşe unic,...
Tu mi-eşti singura avere,
Tu mi-eşti singurul amic!

Lupta este începută:
Mergi, şi nu te turbura!
Dumnezeu din cer ajută
Rău-n vânt a-l spulbera!...
Fără milă, — fără teamă,
Să urmăm al nostru zbor!...
Până când oare să geamă
Împilatul muritor?
Până când?... S-avem putere!...
Focul naşte din nimic...
Tu mi-eşti singura avere,
Tu mi-eşti singurul amic!

N-auzi groaznic cum răsună
Tunetul ascuns în nori?...
Nu vesteşte vreo furtună
Acel tunet trăsnitor?...
E furtună mare, — mare, —
Carnefici! Îngenuncheaţi!
E poporul în turbare;
E dreptatea... Tremuraţi!
Scumpă armă, cu putere,
Azi, în fine, te ridic,
Dar rămâi a mea avere,
Şi rămâi al meu amic!

Filozofia morţii

(Toast purtat la un banchet)

Eu nu voi zice Morţii c-o voce nenţeleaptă:
„Din mersul tău o clipă mai stai şi mă aşteaptă!”
Să-mi dau a mea suflare, oricând, sunt pregătit!
În ea e libertatea, şi-n viaţă, e robia...
Cu braţele deschise ne-aşteaptă Vecinicia...
Reintri iar în sânul din care ai ieşit!

Ea nu e-ngrozitoare cum unii vor să fie;
Privirea sa e lină ca bolta albăstrie.
În ea se oglindeşte întregul Nenceput!
Pe graniţa lumească e-o poartă triumfală,
Şi flacăra din preajma-i de patime ne spală,
Iar sufletele noastre le curăţă de lut!

De s-află vreun spirit lipsit de-a ei credinţă!
Atunci e demn de viaţă şi demn de suferinţă!
A nu mai fi-nsemnează a nu mai suferi!
Pe legea mea! Mi-e silă să dorm, să beau şi iară
Să-ncep acelaşi lucru din zi şi până-n seară,
Să pot trăi, nu însă, să pot a şi muri!

Dar ce e după moarte?... Mai este altă viaţă
Când sângele s-opreşte de frigul ce-l îngheaţă?...
Un *Nu* ca să rostească ce om ar îndrăzni?...
Şi moartea ce e oare?... — Un somn de-odihnă sfântă,
În care, lutul nostru, prin lut iar se frământă,
Suprema preschimbare să-şi poată înlesni!

Hârtia dacă arde, cenuşă este-o parte,
În fum uşor pe dată cealaltă se desparte;
Aşa şi corpul nostru din două e-ntocmit:
La lut, rămâne lutul, de flori ca să-l brăzdeze,
Iar gazele prin aer se duc să-nvioreze
Aceleaşi elemente din care au ieşit!

Sfintelor umbre care-aţi trecut,
Nu, voi prin moarte nu aţi murit,
Trăiţi în totul ce e văzut
Din nevăzutul unde-aţi pierit;
Al vostru suflet este-n tot locul,
Zboară cu vântul, arde cu focul,
Se aflǎ-n frunza care-nverzeşte,
Şopteşte-n apa ce şerpuieşte,
Respirǎ-n floarea ce-mbălsămeşte,
În noi trăieşte, trăim într-însu.
Mume cernite, ştergeţi-vă plânsu,
Copiii voştri sunt tot cu voi!

Nu, nu se pierde-n lume nimic,
Nimic nu trece, totul e viu:
Firul de iarbă oricât de mic
Ca şi ţărâna care-o să fiu!
Zadarnic piatra cea mormântală
Ne ţintuieşte sub umezeală;
Paseri pe dânsa vin de s-adapă;
Vântu-o izbeşte, ploaia o sapă!
Muşchiul o roade, timpul o crapă;
Cade-n rugină lacăt şi toarte:
Soldaţi ai ţării, mergeţi la moarte,
Veţi fi-n tot locul, veţi fi şi-n noi!

Nu mă voi duce-n iad ca să cat
Pe câţi din lume nălucă pier,
Şi-n rai îmi pare prea depărtat,
Că-i lungă scara până la cer!
Ci-n două viţe tânăr unite
Voi afla inimi îndrăgostite,
Iar în răchite lăcrămătoare,
Poeţi cu harpe dezmierdătoare,
Amante june în orice floare!
Mume,-ntr-acele tulpini puternici,
Şi în stejarii de munţi — eroi!

De moarte să se teamă fiinţa mărginită
Ce pune, ca să scape de-o vecinică ispită,
Sfârşitul veciniciei l-al traiului hotar;
Dar dincolo de groapă acei ce pot să vadă, —
De-ar fi pe-ale ei margini şi gata ca să cadă, —
Ca mine, pentru Moarte, deşerte-acest pahar!

Albaspina

Creştea un stuf de albaspină
Ce înflorea voios la soare,
Umbrind o cruce în ruină
Pe valea Grecii răpitoare!

În drum, trăsura ni s-oprise,
Ş-apropiindu-ne de cruce,
Din florile ce-mbobocise
Şi ce aveau să se usuce,

Rupsei o ramură-nflorită,
Şi cugetai, că chiar în groapă,
Speranţa de-om nedespărţită
Cu omu-odată nu se-ngroapă,

Că de-nsoţeşte albaspină
Pe om, şi-n moarte cu constanţă,
Emblema ei de farmec plină
Nu strigă celor vii: „Speranţă?”...

Reîntoarcerea

„Fie pâinea cât de rea,
Tot mai bună-n ţara mea!”
G. Creţeanu

Soarta care mă goneşte
Crucea poate c-o să-mi dea,
Însă dea-mi-o cât de iute...
Voi purta-o-n ţara mea!
Salutare, cer albastru,
Văi şi dealuri, aer viu!...
Salutare, Românie!...
Mână, mână, surugiu!

Pribegind în ţări străine,
Ani întregi am suspinat,
Şi din trista-mi depărtare
Sufletu-mi întraripat
Către Dunărea cea lată
Mă făcea ca să reviu;...
Dunărea mă readuse...
Mână, mână, surugiu!

Recunosc orice potecă,
Orice ramuri, orice flori...
Patria-mi îşi desfăşoară
Câmpii vecinic roditori!
Iată punţile de bârne,...
Morile, izvorul viu...
Iată crucile vopsite...
Mână, mână, surugiu!

Colo-n zare se iveşte
O clopotniţă lucind
Şi pe culmea depărtată
Vezi o casă înălbind...
Acea culme înverzită
O revăd precum o ştiu...
Mi-a văzut copilăria...
Mână, mână, surugiu!

Dacă, însă, moartea crudă
Ca să-mi iasă-n drum ar vrea,
Facă-şi pofta cât îi place...
Voi muri în ţara mea!
Iar pe culmea înverzită
Mă vor duce, mort sau viu...
Salutare, locuri sfinte...
Mână, mână, surugiu!

Răspuns la câţiva critici

(Fragment)

Nu pot să zbor cu voi pe-o rază...
Mi-e frică luna să nu cază,
            Să ne turtească împreună,
Că-n Iadul cel de grozăvie
Am merge în tovărăşie,
            Ş-atuncea: Noapte bună!

Dar dintr-a mea junie dusă
În întristarea mea nespusă
            Mai am pe neaşteptate
Ca să-mpletesc încă ghirlante
Pe fruntea sfintelor amante
            Un şir de foi uscate!

Voi preferaţi în lăcrămioare
Ca într-o baie răcoritoare
            Să v-afundaţi până la gât,
Ş-astfel din apa lor căldicică
Să daţi afară o cărticică
            Bună de leacuri şi de urât.

Ei! Zău!... Voi poate c-aveţi dreptate

Şi puteţi plânge, în libertate,
Dureri pe care nu le-aţi simţit!
Le puteţi pune şi pe hârtie...
Lumii ce-i pasă?... Ce-mi pasă mie?...
Nu vă voi spune ce-am suferit!
Marturi zadarnici nu vă voi face
A suferinţii care-n piept zace,
Adevărata durere tace!
Şi-ascunde faţa şi plânge-n umbră,
O ştie numai noaptea cea sumbră,
Care-o-nveleşte ca-ntr-o manta!
Încât de visuri, vă cer iertare,
Nu pot să umblu pe nori călare
Când pot la dânşii a mă uita!
Ca să bat câmpii, cum fac nebunii,
Nu se mai poate ca să mă-nvăţ...
Alţii să umble călări pe băţ...
Genul meu este al *Raţiunii*!

Rima din urmă mi-aduce-aminte
C-am pus pe *iune* de trei silabe;
De la *păşune* venind pe labe
Un critic, însă, mă cam dezminte;
Urmeze-şi treaba, că-i fac hatârul...
De-o vrea *păşunea* să-şi prelungească,
Nimenea n-are ca să-l oprească,
Şi cal de astăzi va fi catârul!
Aici desigur că este vreme
A-mi lua seama şi a mă teme
C-am început-o cu foi uscate
Şi le pui toate amestecate;
N-am spus nimica despre delire,
Şi n-am în versuri nici o simţire,
Ba chiar şi şchioape, când isprăvesc,
Cu foarte multe mă pomenesc.

Nu e-ndoială, până la ceruri
Nici de-astă dată nu m-am urcat:

N-am pus enigme de dezlegat!
În poezie nu am misteruri...
Tot ce-am scris este raţionat!
Proză rimată, curată proză,
Că-n cer aş face stranie poză!
Calea de mijloc iar n-am ţinut
Dacă-n văzduhuri nu m-am pierdut,
Ş-ar fi fost bine, barem pe-o stea
Ca să-mi iau zborul până la ea.
Ş-ajuns acolo, să bat în cer
Un cui de aur sau chiar de fier,
Ca să-mi leg sacul şi să mă leagăn;
Închis într-însul ca într-un leagăn,
Să văd pământul stând la picioare
Şi dând târcoale pe lângă soare,
Iar între soare şi-ntre pământ
Să stau să cânt!

Vânturi turbate găseam destule,
Câte şi-n lume fiinţe nule!
Raze de stele lesne găseam:
Puteam prea bine să iau un dram!
Praful de aur, oricum, nu strică,
În cantitate mare sau mică!
Destul s-ajungă să poleiască,
Că treci chiar marfă dobitocească;
Găseam, în fine, un dram sau două
Din aurora cu buzi de rouă,
Şi chiar acele comete antici
Care se plimbă cu cozi gigantici
Puteau prea bine ca să-mi dea mie
Dintr-a lor coadă portocalie
Măcar un petic, să-mi înfăşor
Gândul meu vecinic rătăcitor!
....

EXCELSIOR (1895— 1897)

Valţul rozelor

Pe verdea margine de şanţ
Creştea măceşul singuratic,
Dar vântul serii nebunatic
Pofti-ntr-o zi pe flori la danţ.
Întâi pătrunse printre foi,
Şi le vorbi cu voce lină,
De dorul lui le spuse-apoi,
Şi suspină — cum se suspină...

Şi suspină — cum se suspină...

Albeaţa lor de trandafiri,
Zâmbind prin roua primăverii,
La mângâierile-adierii
A tresărit cu dulci simţiri.
Păreau năluci de carnaval
Cum se mişcau catifelate,
Gătite toate-n rochi de bal,
De vântul serii sărutate,

De vântul serii sărutate.

Scăldate-n razele de sus,
Muiate în argintul lunii,
S-au dat în braţele minciunii,
Şi rând pe rând în vânt s-au dus.
Iar vântul dulce le şoptea,
Luându-le pe fiecare,
Ş-un valţ nebun se învârtea,
Un valţ — din ce în ce mai tare,

Un valţ — din ce în ce mai tare.

Excelsior

Sub luna plină,
Cu farmecul ce-n jos se lasă,
Oricare coperiş de casă
E baltă de lumină.

Albastra noapte
E toată ploaie argintie,
Un vis de-naltă poezie,
De cântec şi de şoapte.

Din lumi astrale
Magia înfăşurătoare
Cuprinde în a ei splendoare
A plângerilor vale.

Sub pulberi de aur,
Sub stele, flori scânteietoare,
Ce griji pot fi predomnitoare,
Şi ce destin, balaur?

O! cer, natură,
O! Dumnezeu, mister albastru,
M-ai ridicat peste dezastru,
Peste blestem şi ură.

Stepa

I

În zadar, asupritoare, omenirea-naintează,
Stepa largă e şi astăzi un domen necucerit;

N-o despintecă nici pluguri, nici oraşe n-o brăzdează.

Pe sub iarba mătăsoasă, cu talaz neţărmurit,
Se revarsă, fără margini, printre locuri mlăştinoase,
Şi de ceruri se izbeşte alergând spre răsărit.

În acea sălbăticie de pustiuri onduloase,
În picioare calc trecutul, corp şi suflet mă cufund,
Uit o viaţă amărâtă de ultragii sângeroase,

O renaştere întreagă într-un vis tot mai profund.

II

Şi sub aripa ciudată ce mi-o simt trecând pe frunte,
Mă revăd băiatul tânăr cu superbe-nsufleţiri,
Blond copil, care cutează preursirile să-nfrunte.

Liberat de-orăşenismul subţiatelor simţiri,
Diezată nu mai ţipă nici o voce pătimaşă,

Stepa, stepa se îmbracă cu solare răzlăţiri.
Verdea papură vuieşte pe câmpia uriaşă:
Flori albastre şi flori roşii, libelulă şi ţânţar,
Scânteiază ca-ntr-un cântec de idilă drăgălaşă,

Şi întinderea sclipeşte, şi sunt singurul ei ţar.

III

Părul meu aprins de soare este tot o scânteiere...
Caldul sânge prin artere năvăleşte, înteţit...
Pentru calul strâns în pulpe sunt sălbatică durere.

De-o năprasnică putere mă resimt însufleţit...
Pe potrivnica fecioară aş turba-o sub plăcere,
Şi duşmanul, dintr-o dată, l-aş înfige sub cuţit.

Pe-armăsarul meu de stepă, ca nălucă orbitoare,
Trec, vârtej de aur roşu, de nisip înfăşurat,
Şi când luna stoarce lapte peste iarba şoptitoare,

Stele clare priveghează cortul meu nemăsurat.

IV

La mânerul unei spade peruzeaua când zâmbeşte,
Radiază o poemă, gând pe suflet domnitor,
Când joci calul în boestru sau când pintenu-l iuţeşte.

Într-o magică splendoare zbori de lume uitător,
Nici săgeata nu te-ntrece şi te-avânţi fără-ncetare,
Sub un farmec de himeră, după ea urmăritor.

Din real ieşit afară nu mai eşti ca orişicare,...
Te-nzestrezi cu mâneci roşii la tunică de satin,
Chipeş, nalt, cu stemă-n frunte, pleci pe visul tău călare,

Şi se uită, şi se uită mizerabilul destin.

V

Înainte! este şoapta ce din toate se ridică...
Printre smârcuri se deşiră caravana ce pândeşti,
Ş-a mongolilor escortă e o stavilă prea mică;

Mai avută va fi prada decât singur te gândeşti...
Melancolică te-aşteaptă fidanţata pe confine...
Că purtată fu în suflet vei putea să-i dovedeşti...

Înstela-vei părul negru cu o spuză de rubine,
Strecura-vei, între sânuri, diamantul sugestiv,
Pe grumazurile albe lăcrăma-vei perle fine...

Fericirea este, poate, într-un zâmbet fugitiv.

VI

Înarmat cu bărbăţia ce-nseta pe Michel-Angel,
Nimicită o vei ţine sub triumful masculin,
Vis în care te va crede o-ntrupare de arhangel.

Nentocmind decât un suflet, căci a ta va fi deplin,
Într-o noapte o vei smulge şi de mamă şi de ţară,
Alba lună, după dealuri, când alunecă-n declin.

Fericită, o vei duce sub un cer de primăvară,
Iar pe ierburile stepei, un palat miraculos,
Îl vei face, ca prin farmec, dintr-o dată să răsară,

Întinzându-şi umbra-n veacuri enigmaticul colos.

VII

Dar un crivăţ năpusteşte viscolirea lui brutală...
Inspirarea exalează un suspin automnal,
Şi pustia îngheţată se desfăşură fatală.

Viaţa însă nu-ncetează cursul ei fenomenal,
Din cenuşa cea mai rece, izbucneşte înfocată,
Se va-ntoarce, se va-ntoarce, strălucitul Germinal.

Şi mi-e inima, zadarnic, de răstrişte încercată:

Pentru veci, sub deznădejde, nu se poate mormânta...
E tot raiul de-altădată, e tot cuibul de-altădată...

Ce-a-nflorit, reînfloreşte, ce-a cântat, va mai cânta.

Cu morţii

Cu viii nu mai am de-a face
De mult,
Şi foarte des, când totul tace,
Chemând pe morţi, ce dorm în pace,
I-ascult.

Din gropi ei vin şi mă-nconjoară,
Ei vin,
Când liliacu-n noapte zboară,
Când dealu-n umbră se-nfăşoară
Deplin.

Din lumea lor necunoscută,
Răsar,
Şi când şoptesc cu voce mută
Poema cea nepricepută
Tresar.

Îi simt pe loc ce au să vie,
Căci sunt
Ca un parfum de vecinicie
Sau ca o floare-albăstrie
În vânt.

Pe zidul alb de la odaie,
Urcând,
Zăresc uşoara lor văpaie
Verzuie, oacheşă, bălaie,

Pe rând.

Cu totul osebiţi de lume,
Uşori,
Dorinţi, nici griji n-au să-i consume,
Suavi ca nişte dulci parfume
De flori.

Sunt din atome nevăzute
Ţesuţi,
Ş-amestecaţi pe întrecute,
Resimt plăceri necunoscute,
Tăcuţi.

Iubind simţirea ce mă poartă
Spre ei,
Sunt însetat de-aceeaşi soartă,
Căci nu se află-n lumea moartă
Mişei.

O! morţi frumoşi, veniţi întruna...
Cu voi
Nu vine ura, nici minciuna
Să răscolească iar furtuna
Din noi.

Vis de mai

Spre munţi să merg,
În zbor alerg
Cu gândul,
Şi trec prin văi,
Pe tainici căi,
De-a rândul.

Prin râpe-adânci,
Pe nalte stânci,
Prin sate,
Degrab’ zidesc
Să locuiesc
Palate.

Dar tot cu zor
Le şi dobor,
Şi-n urmă,

Ca Stan ori Bran,
Mă fac cioban
De turmă.

Iar sub alun
M-apuc să sun
Din bucium. Înalţii munţi,
Din tălpi, la frunţi,
Îi zbucium.

Îndrăgostesc
De-nnebunesc
Pe Rada,
Iar flori, panglici,
I-aduc de-aici
Cu lada.

Întinerit
Mă văd, uimit,
În ciuturi:
Am păr bălai,
E zi de mai,
Sunt fluturi.

Adese iar
Un armăsar,
În pripă,
Mi-aleg pe plac,
Şi-n pulpe-l fac
De ţipă.

Iar când pe cer
S-aprind şi pier
Rubine,
Să fugă-l las,

Fără popas,
Cu mine.
Căci să tot zbor
Un tainic dor
M-apucă,
Neîncetat,
Uitând, uitat,
Nălucă.

Psalmii moderni

I *Oh! Doamne*

Oh! Doamne, rău m-ai urgisit,
În soarta mea m-am împietrit:
Rămân ca marmura de rece...
Să plâng, să sufăr, am uitat.
Am fost un cântec care trece,
Şi sunt un cântec încetat:
Rămân ca marmura de rece...
Uscat e tot ce-a înflorit,
Entuziasmul a murit,
Şi a mea inimă a-ngheţat...
Am fost un cântec care trece
Şi sunt un cântec încetat.

II *Ţărâna*

Ţărână — suntem toţi ţărână,
E de prisos orice trufie...
Ce-a fost, în veci are să fie...
Din noi nimic n-o să rămână.
Zadarnic falnice palate
Sunt în pământ rădăcinate:
Nici o pieire nu s-amână.
Despoţi, cu frunţi încoronate,
Poeţi, cu harpe coronate,
Filozofi, oameni de ştiinţă,
Păgâni, vestiţi prin necredinţă,
Nici o pieire nu s-amână...

Ţărână, suntem toţi ţărână.

III *Iertare*

Iertare! Sunt ca orice om:
M-am îndoit de-a ta putere,
Am râs de sfintele mistere
Ce sunt în fiecare-atom...
Iertare! Sunt ca orice om.
Sunt ticălosul peste care
Dacă se lasă o-ntristare
De toţi se crede prigonit,
Dar, Doamne, nu m-ai părăsit...

Sunt om ca orice om — iertare.

IV *Duşmanii*

Duşmanii mei se înmulţesc
Şi nedreptatea mă-nfăşoară...
Abia mai pot să mai trăiesc
De cine n-am lăsat să moară,
Aleargă toţi şi mă-nnegresc,

Ah! Viaţa nu este uşoară.

V *Zburam*

Zburam pe aripi strălucite...
Copilul cel de altădată
Nevinovat ca şi o fată
Neveştejită de ispite,
E azi mocirla noroioasă
Cu adâncime-ntunecoasă
Şi cu miasme otrăvite.
Sunt eu de vină, sau nu sunt,
Oh! Dumnezeule preasfânt,
Auzi-mi glasul pocăinţei,
Redă-mi puterea biruinţei,

Refă-mă omul care-am fost
Sau dă-mi obştescul adăpost...

Zburam pe aripi strălucite.

VI *Şi-au zis...*

Şi-au zis: — e singur — e pierdut:
Asupra mea se năpustiră...
Onoarea mea o nimiciră,
Am sângerat, dar am tăcut.
Mă înjosiră, mă loviră,
Cu mici, cu mari mă răstigniră;
Din inimă nu mi-au lăsat
Un singur colţ nesfâşiat.
Fraţi, rude, toţi mă duşmăniră,
Pe cât plângeam, pe-atât rânjiră,
O ţară-ntreagă s-a-ntrecut
Să-mi dea venin — şi l-am băut.

Dar, Doamne, nu te biruiră.

VII *Cât am trudit...*

Cât am trudit, cât am muncit,
Şi cum nimic n-am folosit,
În lume nu este răsplată...
Dreptatea este blestemată,
Şi omul bun nesocotit.
Pe fruntea mea n-am nici o pată —
Zadarnic! — sunt un osândit,
În lume nu este răsplată.

Cât am trudit, cât am muncit.

VIII *Eram*

Eram puternic împărat:
Prin sufletească poezie,

Prin tinereţe, prin mândrie,
Prin chip de înger întrupat.
Mi se-mplinea orice dorinţă,
Era o lege-a mea voinţă;
Râdeam de orice duşmănie...
Prin sufletească poezie,
Domneam de soartă nencercat.

Eram puternic împărat.

IX *N-am în ceruri*

N-am în ceruri nici o stea...
Soarta mea e soarta rea,
Am pierdut orice credinţă
Înecată-n suferinţă,
Am pierdut orice putere
Nimicită de durere;
Însă viaţa nu-mi blestem
Şi nici moartea nu mi-o chem;
Fără scop trăiesc în lume:
Nu mai sunt decât un nume,
Nu mai plâng, nici nu mai gem,
Iar cuprins de griji amare,
Nu mai sunt decât răbdare...

N-am în ceruri nici o stea.

X *Doamne, toate...*

Doamne, toate sunt prin tine:
Şi averea, şi puterea,
Fericirea, mângâierea:
Ce ne trebuie ştii bine.
Dai cu dreaptă socotinţă
Mulţumiri şi suferinţă:
Lui Isus i-ai dat o cruce
Căci ştiai c-o poate duce;
Când dureri ne dai şi nouă,

Ne dai plânsul ca o rouă;
Când dai marilor putere,
Nu le dai nici o plăcere,
Când dai răilor cruzime,
Dai blândeţe la victime.
Eşti puterea înţeleaptă
Şi justiţia cea dreaptă;
Fă oricând ce vrei din mine.

Doamne, toate sunt prin tine...

XI *M-am uitat*

M-am uitat la fericiţi...
I-am văzut nemulţumiţi:
E orice zădărnicie.
Cei pe care-i vezi în slăvi
Adăpaţi sunt cu otrăvi;
Cei trăiţi în sărăcie
Plâng pe-a lor nemernicie;
Cei mai mândri împăraţi
Sunt de chinuri zbuciumaţi:
E orice zădărnicie.
Vai, născut eşti să trăieşti,
Nencetat să pătimeşti:
Fii frumos, fii sănătos,
Eşti de-acelaşi vierme ros;
Traiul crud şi nempăcat

Te sfărâmă nencetat,
Să te soarbă are pripă,
Nu-ţi dă pace de o clipă.
Bogăţie, sărăcie,
E orice zădărnicie.
Sănătate, tinereţe,
Minte, suflet, frumuseţe,
Tot ce-a fost, ce-are să fie,
E orice zădărnicie.
Fiţi, trăiţi, dar nu doriţi...

M-am uitat la fericiţi.

Noaptea de noiembrie

To die is landing on some silent shore
Where billows never beat, not tempests roar.
GARTH

Deunăzi către ziuă visasem că murisem...
Zăceam sub crini şi roze, suflare nu aveam,
Şi mumă, fraţi, prieteni, şi toţi pe câţi iubisem,
Cuprinşi de-o jale-adâncă plângându-mă-i vedeam.
Intrau în curte cioclii cu faţa uscăţivă;...
Călări intrau în treapăt şi doi sau trei ostaşi;...
Veneau la urmă popii, ca buturii de graşi,
Cu pântece rotunde umflate de colivă.
În albe sovonite sub flori de lămâiţe,
Vin fete-nchiriate să-mi ţină de panglici;
Apoi o-ntreagă ciurdă de-orbeţi şi de leliţe...
Pomană când se face, se află şi calici!
Dar muzica e gata şi popii s-află gata,
Şi toţi vor să mă ducă mai iute lângă tata
Ce doarme-n uniformă, gătit ca pentru bal,
Alăturea cu spada de-ostaş şi general.
Ziarele, chiar ele! unindu-se, mă rog,
Pe pagina a treia mi-au pus un necrolog.
Discursuri, de-altă parte, turnatu-s-au mai multe,
Şi pare c-o să fie şi lume să le-asculte...
„Sărmanul Macedonski, s-a dus, ca o clipire,
Ca rază, ca scânteie, ca vis, — *et caetera* —.
O moarte nendurată a vrut a-l secera
Şi muzele vor plânge, rămase-n văduvire.”
Parada, cum se vede, e bine întocmită...
Am popi, jandarmi şi fete, iar poarta e cernită,
Spre gloria-mi cea mare, de sus şi până jos,
Şi nu-mi lipsesc discursuri ş-anunţuri prin gazete...
Iar moartea-mi o să facă chiar cioclii să se-mbete,

Spre-a viei propăşire ş-al cârciumii folos.
Sunt mulţi ce zic că moartea e lege foarte crudă,
Eu însă, milostivă, aş crede s-o numim:
În contul ei atâţia trăiesc fără de trudă...
Şi ce s-ar face popii de-ar fi să nu murim?
Dar doctorii?... Dar cioclii?... Dar inima duşmană?
Dar cei câţi ne mănâncă cu poftă din pomană?...
Femeia ce ne scaldă?... Dricarul şi trocarul?...
Dar mulţi pe care-n seamă aproape că nu-i bagi?
Orfanii ce ne-mbracă jiletce şi nădragi?
Dar baba cu tămâia?... Groparul?... Colivarul?...
Dar Raiul, şi chiar Iadul, căzând în faliment
Şi depunând bilanţul din lipsă de-aliment?
Dar faptul că dădaca, chemată să ne crească,
Zadarnic cu strigoii ar vrea să ne-ngrozească?
Dar câte şi mai câte pe care le-am uitat
Venind să ne deschidă al morţilor palat?

Coşciugul meu în fine e dat în jos pe scară...
O muzică-l primeşte cu jalnica-i fanfară;
În urmă-i se aude suspinul năbuşit
Al scumpelor fiinţe ce-n lume m-au iubit.
În negru, şi în lacrimi, prietenii-mi s-arată,
Iar mumă-mea-ntre dânşii apare leşinată,
Pe când porneşte dricul ş-al lui întreg convoi,
Cu doi jandarmi nainte, cu doi jandarmi napoi.
Şi ce?... E cu putinţă?... Paradă şi onoare
Pe când aveam speranţa să mor într-un spital?
Şi ce?... Se plânge încă acela care moare
Şi nu mai este viaţa un comic carnaval?
Şi ce?... N-au să mă ducă pe masa de disecţii?
Şi ce?... N-au să-mi împartă cadavrul meu în secţii,
Şi n-au să-mi pună oare nici creieru-n cântar,
Luând apoi pretextul de lacrimi şi de-afecţii,
Pe groapă au să-mi toarne pietroiul tumular?
Dar ce-am fost oare-n lume?... Ce cugete sublime
Veniră să mă-nalţe trecând pe harpa mea?...
Cioplind mereu la versuri, cioplind mereu la rime,
Făcut-am ca să plângă pe cine mă citea?

Umblat-am printre stele?... Urcat-am prin văzduhuri?
Chemat-am împrejuru-mi năprasnicile duhuri?...
Şi fost-am prins, vreodată, furând — precum se fură —
Din perlele ce vecinic se cer pentru dantură?...
Sau premii academici căzură-asupra mea
Cu gloria lor falsă şi suma lor mai grea?
Cântat-am, la ocazii, aşa precum se cântă,
Măriri de contrabandă sub masca lui Caton,
Şi-n cele două taberi ce zilnic se frământă
Jertfit-am vreodată la glorii de carton?
Fundat-am oare-n ţară Republici dintre-acele
Prin care-ajung, atâţia! dinastice proptele;
Făcut-am oare-n lume ceva — ca să fiu demn
De astă-ngropăciune, cu muzici triumfale?...
Sau poate am prieteni la Bănci naţionale,
Şi popii-nfăţişează al dragostelor semn?
Nimic din toate aceste... Nimic, — din fericire!
Prietenii ce lasă ai soartei prigoniţi
Avuţi dacă se află sunt numai prin simţire,
Şi mor deopotrivă de plânşi şi de iubiţi.

Parada însă trece pe Podul Mogoşoaie
Şi-ncepe ca să pice o burniţă de ploaie...
Dau fuga trecătorii... efectul e stricat
Şi mumă-mea scontase al pensiei mandat
Jertfind o lună-ntreagă din zilnica ei hrană,
Nevrând ca să mă-ngroape oraşul de pomană.
Dar iată că prin geamuri, privind din cafenele,
Pe când îşi beau în tihnă ştiutele cafele,
Samsarii se întreabă să afle de-a murit
Vrun negustor de bursă or vrun lipscan falit?...
Pe loc ce li se spune de mine, — îşi urmează
Vorbirea ce-ntr-un singur cuvânt se însumează:
Câştigul!... — Epopee de-atâtea mii de ani,
Divină Comedie având ca titlu: Bani!
Poemă ce cuprinde amor, dureri, plăcere,
Cu Raiul în urcare, cu Iadul în cădere;
Câştigul, — ce se-nalţă pe-acelaşi piedestal,
Moral întotdeauna şi vecinic imoral;

Câştigul, ce-n picioare călcând virtute, lege,
Trufaş înaintează spre tronul său de rege,
Şi-n templul Bogăţiei intrând, triumfător,
În hohotul monedei sub bolte se aşează,
Iar galben ca metalul din care se formează
Apasă-asupra lumii ş-o ţine sub picior.
Mulţimea, fermecată de falşa maiestate,
Se-nchină umilită l-această zeitate,
Iar sufletul în care pătrunde — ars, — şi trist,
Din cerurile nalte, trăsnit e prin noroaie,
Căci aripa-i semeaţă deodată se-ncovoaie...
Se face grea ca plumbul purtând pe Antichrist.

Parada ajunsese în Strada Franţuzească...
O doamnă din caretă văzând-o-n drumul său,
Uitând că e supusă la legea cea obştească,
A pus a-ntoarce caii, zicând că e semn rău,
Iar alţii, în credinţa că ortu l-am dat popii
Din oftică sau tifos, batistele scoteau
Şi, dându-se-ntr-o parte, la nas şi le puneau,
Crezând că-i molipseşte mirosurile gropii.
Când însă Bucureştii, în care-am suferit,
Rămase-n urma noastră în ceaţă învelit,
Cu turnuri de biserici, cu teatre şi palate,
Cu-ntreaga lui satiră de lux şi de păcate,
Cu oameni ce declamă strigând: Patriotism,
Împinşi de-aceleaşi patimi ş-acelaşi egoism,
Cu corpuri fără inimi şi ţeste fără creieri,
Sub care cântă-atâţia stigleţi, ş-atâţia greieri;
Oraş în care zilnic, Dreptatea, în genunchi,
De corbii sugrumării e roasă la rărunchi;
Prăpastie în care virtutea este-o crimă,
Şi crima cea mai neagră, virtute mai sublimă,
Gomoră renăscută, ce poartă-n al ei sân
Pe lângă-a ei pieire pe-a neamului român;
Când el rămase-n urmă, zăcând în jos pe vale
Cu falşa-i bucurie mai tristă ca o jale,
Şi când, încet, urcarăm costişul înverzit —
Lăsând pe mâna dreaptă clădirea afumată

Din care-n lumea largă pornisem altădată
Atât de tânăr încă şi-atât de fericit, —
Pe marginea şoselei doi oameni s-arătară,
Era un copilandru, era un biet moşneag:
Copilul plin de viaţă — bătrânul în toiag,
Şi dricul ajungându-i căciulile-şi luară.
Ţăranii nu ştiu carte, dar dânşii-n drumul meu
Din inimă şoptiră: „Să-l ierte Dumnezeu!”

Era-n apusul zilei şi „Stâlpii” se citise...
Deschisă şedea groapa, coşciugul sta deschis,
Şi soarele o rază de-adio îmi trimise,
Spărgând o clipă norii din naltul său abis;
O rază înmuiată în cerurile-albastre,
Ce-n cale adunase tot focul de prin astre,
Şi care-n cimitirul, cuprins încet de seară,
Căzuse luminoasă pe chipul meu de ceară.
Dar plânsetul răsună: — Momentul e solemn;
Pe braţe se ridică coşciugul meu de lemn,
Şi-n raza ce apune, şi-n vântul ce şopteşte,
Şi-n jalea ce pe feţe adânc se-ntipăreşte,
La marginile groapei mă poartă — mă depun...
Pe ţărmii veciniciei cu braţe-ncrucişate
Aştept ca să m-arunce prăpastiei căscate
Din care, cine ştie? voi naşte mult mai bun.
Un popă, ce uitase pe piept a-mi pune cruce,
Se uită împrejuru-i, o cere, şi s-aduce...
Aş vrea să-i pot a-i spune că nu voiesc s-o port,
Că-n viaţă am purtat-o pe umerii-mi legată,
Ducându-mi tinereţea sub dânsa-ncovoiată —
Dar crucea te urmează oriunde — viu sau mort.
Alături cu coşciugul zăcea un sac de oase...
Era un Babel groaznic de craniuri hidoase
Pe care stau şuviţe de păr înţărânat;
Iar unul dintre ele, zdrobit de-al vremii dinte,
În lume îmi zâmbise cu faţa-i de părinte,
Lăsând deschisă uşa l-al inimii palat.
Deşertăciune-a lumii!... — O mumă ce-l născuse,
O soră ce pe braţe-i în cântece crescuse,

Cu cerul şi cu raiul în ochii ei de-azur, —
Alăturaţi prin moarte, — femur lângă femur,
Şi ţeastă lângă ţeastă, — un sac îi încăpuse.
,Napoi Manfred şi Faust, adânci cugetători,
Fantasme ce-n veghere şedeaţi până la zori,
Problema urmărită lăsarăţi tot problemă,
Şi voi v-aţi pus pe frunte o falsă diademă.
Aţi invocat pe oameni, aţi invocat pe zei,
Urcatu-v-aţi prin lumea de umbre şi de vise,
Servitu-v-aţi de cuget ca punte peste-abise,
Dar groapa vă sfidează, rânjind din fundul ei.
Priviţi-o, şi răspundeţi, de-aveţi ce ne răspunde...
Pătrundeţi nepătrunsul şi spuneţi-ne, unde
Ne ducem când mormântul asupra-ne s-a-nchis?
Un vis e oare moartea? sau viaţa e un vis?
Tăceţi?... Voi nu răspundeţi?... Rămaşi fără cuvânt,
Pe buze v-au scris viermii răspunsul în mormânt.

Detot se înnoptase şi lumea cu grăbire
Pe-acasă se-ntorsese — pătrunsă de uimire...
Uimire trecătoare că iată-mă-ngropat
Şi omul care cade e repede uitat...
Furtuna când pe aripi de vânturi se aduce
Ce-i pasă unei frunze de frunza ce se duce?
E oare mai puţină verdeaţă în păduri
Sau umbră mai puţină sub bolţi de frunzături?...
O floare dacă naşte şi-ndată dacă moare,
Se face în grădină un gol pentru o floare?
O stea dacă luceşte stingându-se pe loc,
Sunt stele mai puţine în cerul plin de foc?
Natura-şi urmăreşte sorţirea nencetată,
Şi steaua ce se stinge şi frunza cea uscată,
Verdeaţă, flori, insecte, şi tot ce este viu
Se duc fără să lase o lipsă cât de mică...
Un om dacă dispare, un altul se ridică,
Şi-n cartea vieţii nume se şterg sau se înscriu.

Oraşul sta pe vale culcat cu nepăsare...

Pe uliţi s-aprinsese lumini de felinare...
Trufia în trăsură, Mizeria pe jos,
Lărgea prin tot oraşul un haos zgomotos...
Şampanie la Capşa beau mulţi făcând paradă
De golul cel din creieri, de plinul cel din ladă...
Dar uşile la teatru deschise se aflau,
Pe scenă *Muşchetarii* cu zgomot se jucau...
Ce vreţi?... Pe-atuncea vremea era înapoiată,
Cohorte fără număr n-aveam stejari şi brazi...
De scrieri, sărăcia era neasemănată...
Aveam un Odobescu — n-aveam pe cei de azi...
Directorul, în lipsă de iepuri, ca să-mpuşte, —
Din loje, cu mândrie, făcea vânat de muşte;
Sion, Ventura, ş-alţii, alături dormitau;
Urechiă-şi da silinţe tihnit la loc să şeadă...
Vedea cu ochelarii, şi tot nu vrea să creadă...
Coriştii, şi artiştii, ca fiarele urlau...
Era un demn spectacol de teatru, pentru care
Luptaseră atâţia jertfindu-şi a lor stare,
Voind să se înalţe un templu literar
Cu piesele române cusute la dosar.
Era un demn spectacol de-a ţării propăşire
Să vezi că galeria aplaudă-n uimire
La-ntâia detunare de puşcă sau pistol,
La-ntâiul semn de patos, la-ntâia sforăire,
înscrise sau nenscrise în fiecare rol.
Cortina cade. — Piesa e foarte-aplaudată...
Dar lojile sunt goale sau date fără plată...
Director peste teatru fiind un vânător,
Mă rog, de ce n-am pune şi piese de obor?
Părerea mea desigur că este-mpărtăşită,
Scânteia de talente fiind înăbuşită,
Şi publicul urmându-şi să fie, tot ce-a fost:
Făptură nenţeleasă — nici om de duh, nici prost.
Privind cu nepăsare la tot ce se petrece,
Mai rece e ca mine în groapa mea cea rece,
Şi-ndată ce s-arată prin el câte-un smintit

Ce-ar vrea ca să ridice o voce revoltată,

Povara calomniei, s-o poarte, ca răsplată,
I-o pune în spinare, şi totul s-a sfârşit.
Mergi, tristă Românie, pe calea începută,
Şi voi, iubiţi prieteni, petreceţi sau cântaţi,
Lăsaţi-mi însă mie odihna cea tăcută,
Lăsaţi-mi visul morţii şi nu mă deşteptaţi.
Ce-mi pasă dacă lumea a fost şi e tot lume?...
Ce-mi pasă de rămâne cum e, şi cum a fost?...
Ce-mi pasă de se-ntreabă sau nu de al meu nume?...
Prin moarte câştigat-am obştescul adăpost.
Şi iată... — O suflare ce ramurile-atinge
Se pare că închide la zgomot orice porţi,
Şi luna se ascunde, şi candela se stinge
Pe pietrele-nvechite, pe crucile de morţi.
Tăcere!... Este ceasul de negură şi taină...
Se-mbracă cimitirul în noapte ca-ntr-o haină...
O rază nu se vede în cer nici pe pământ...
Aştept cu nerăbdare ca morţii să se scoale,
Lăsând să le rămână coşciugurile goale,
Dar mut îmi e mormântul, şi mut orice mormânt.
Şi ce?... Nimica încă?... Nimica decât noapte?
Nici ciocnete de oase, nici rânjete, nici şoapte?
Dar oare ce fac morţii? — Să vină! — Voi să ştiu.

Gândind aceste vorbe, vederile-mi senine
Zăreau din fundul gropii, târându-se spre mine,
Un şir de viermi oribili cu corpul cenuşiu;
Cu toţii, pe coşciugu-mi, se urcă sau s-agaţă...
S-apropie minutul cu dânşii să dau faţă...
Puterea îmi lipseşte să-i calc şi să-i zdrobesc,
Şi ei, rozând capacul coşciugului, vorbesc:
„A! iată, zice unul, e omul ş-a lui falǎ...,
Priviţi-i slăbiciunea sub piatra mormântală,
Şi el a fost în lume întâiul dobitoc!
Mânca pe celelalte ca lupul într-o turmă...
Mâncat va fi acuma de cele de pe urmă;
Loc viermilor să intre!”
              Şi viermii-avură loc...
Intrară câte unul prin scândurile roase...

Pe talpa cizmei mele urcau, urcau mereu,
Sudoarea într-o clipă m-ajunse pân’ la oase,
Voii să strig... — Dar somnul cel vecinic este greu.
Mârşav, deodată, unul, pe buze mi se prinse,
Înfig doi alţii-n pulpe mandibulele lor,
Pleoapele la urmă de-un roi îmi sunt atinse...
În ochi îmi intră zece... — Era îngrozitor.
Simţii atunci în mine o repede schimbare...
Părea că mă duc îngeri pe-o dulce legănare...
Lăsându-mi învelişul la viermii din mormânt,
Pluteam prin al meu suflet, mai sus de-acest pământ.
Eram împins de-o forţă şi tainică şi mare,
Şi aripe de vultur răpindu-mă în zbor,
Purtat pe-o rază-albastră, ca raza de uşor,
În casa părintească, muiat în foc de stele,
Intrai pe o fereastră, prin aer tremurai,
Trecui ca o suflare prin părul maicii mele,
Lucii în două lacrimi, şi calea mi-o urmai.
Era un zbor fantastic, un zbor fără de nume,
Ca zborul lui Mazeppa pe calul său legat,
Şi treieram pe vânturi, şi colindam prin lume,
Purtat pe unde corpul odată mi-a călcat.
Câmpiile întinse păreau nişte năluce,
Şi Dunărea un şarpe dormind peste câmpii,
Tot omul o furnică ce naşte şi se duce,
Iar munţii cei gigantici abia nişte copii;
O pată cenuşie în josul meu s-arată,
E marea care vecinic cu pânze e-ncărcată
Şi dincolo pe ţărmul ce-a fost de zei iubit
Pe care-l încunună naramzul înflorit...

Italie iubită, — primeşte-o salutare
Cu tainica scânteie a sufletului meu...
În ceaţă piere apa şi sânul tău mi-apare:
Florenţa, Roma, Neapol culcat pe lângă mare,
Molatic lazarone dormind — visând mereu.
Vezuviul în aer împinge zi şi noapte
Coloana sa de flăcări, coloana sa de fum...
Sorento scaldă-n valuri naramzii plini de şoapte,

Pompeii lăcrămează la colţul unui drum.
Şi-n vecinică lumină mă duc fără-ncetare,
Trec mările albastre şi nu mai am hotare...
Munţi, dealuri, văi şi câmpuri străbat neobosit
Purtat de-aceeaşi rază, uşor şi fericit.
Oraşele sub ochii-mi le văd zăcând de-a rândul,
Şi unul după altul, mai repede ca gândul,
Ce zboară ca un fulger pe-o harpă de poet,
Se şterg, fără să-mi lase vreo urmă de regret.
Văzând aceiaşi oameni, văzând aceeaşi lume,
Urcau până la mine aproape-aceleaşi nume,
Şi când, la urma urmei, acasă m-am întors,
Asupră-mi începuse uitarea ca să treacă, —
Se uită totdeauna acela care pleacă,
Şi firul amintirii se rupe, de s-a tors.
În inimă nu este nici rană, nici durere,
Ca zilnic să păstreze întâia ei putere,
Şi nimeni nu rămâne a fi nemângâiat.
Tot omul află-n viaţă, în vreme, sau în sine
Puterea ce e-n stare durerea să-i aline...
E lege naturală când mori să fii uitat.
În groapă, corpul şubred abia îmi putrezise
Şi chipul meu cu totul în inimi s-ofilise,
Iar mumă-mea — chiar dânsa! — mai rareori plângea...
Uitare, cât mai iute, mângâi-o şi pe ea!
Din viaţa pieritoare, trecând în altă lume,
În viaţa fără moarte mă duc să strălucesc,
Şi făr-a mă-nţelege, şi fără s-am vreun nume,
Mă simt cu totul altul şi-ncep ca să trăiesc.
Dar cum deschis sta cerul, atuncea, deodată,
Din visul meu de-o noapte un zgomot m-a trezit...
Eram tot om, tot formă, tot lucru pipăit...
Privii către fereastră... — Era o zi-nnorată...

Născândele ei raze pieziş se strecurau...
Părea că e-n zăbranic natura îmbrăcată,
Şi frunzele la vânturi, gemând, se scuturau.

Sub stele

În noaptea naltă
Ce s-a lăsat peste natură
Se-ntrezăresc prin frunzătură
Stelare-adâncuri ce tresaltă.

Întregi sisteme
De nebuloase siderale
Răsar din lumile spectrale
Ca ofilite crizanteme.

În sus spre ele
A gândului mitraliare
C-o uriaşă cutezare
Străbate ţintă printre stele,

Dar noaptea naltă,
Ce stăpâneşte neclintită,
Se duce vecinic negrăbită
De la o lume la cealaltă.

Acşam dovalar

În Kars, sub cer cu fund de aur,
Pe când e soarele-n apus,
Incolăcit ca un balaur
Pe după deal aproape dus;
S-arată-n galbenul ce scade,
Topindu-şi faţa în azur,
O minaretă cu arcade
Ce predomneşte împrejur.
O vezi cu alba-i siluetă,
Ca o fantasmă sub iaşmac,
Ce-ascunde forma ei cochetă
Şi nişte ochi ce nu mai tac.
În micul ei pridvor de scânduri
Apar doi hogi în relief,
Din care unul stă pe gânduri,

Privind în zarea de sidef.
Celalt purtând pe cap turbanul
Ţesut din verde ibrişim,
Psalmodiază *Alcoranul:*
„Alah abkar! Alah kerim!”

În răstrişte

Fireşte, sunt un biet nebun... —
Când lumea e ce este
Trăiesc ca în poveste
Şi la nimica nu sunt bun... —
Fireşte, sunt un biet nebun.

Zadarnic am copii şi casă...
Mă simt tot omul de-altădată,
Iubesc pe loc, urăsc îndată...
Fatalitatea mă apasă...
Zadarnic am copii şi casă.

Dar orice sunt, aşa cum sunt,
Tot am o mângâiere:
E tainica plăcere
De-a şti că merg către mormânt,
Şi sunt acela care sunt.

Plecare

Întindeţi pânzele, băieţi,...
Un vânt subţire se ridică,
Albastra mare se despică,
Pe cer alunecă nori creţi...
Întindeţi pânzele, băieţi,
Un vânt subţire se ridică.

Urcaţi în vârfuri de catarg
Şi puneţi steagul de plecare:
Durerea mea dacă e mare,
Pământu-acesta este larg...
Urcaţi în vârfuri de catarg
Şi puneţi steagul de plecare.

De unde sunt şi cine sunt
Voiesc să uit pe vecinicie...
Ah! de-ar sufla o vijelie
În valuri s-aflu un mormânt...
De unde sunt şi cine sunt
Voiesc să uit pe vecinicie.

La bestii

Aveam o pasăre sărmană
Şi-ndată ce-i duceam de hrană
  Să cânte începea:
  Părea
Că pasărea-mi vorbea,
  Părea
Atunci că-mi mulţumea.

Aveam în curte un biet câine,
Îl îngrijisem şi-i dam pâine,
  Şi el, cum mă vedea,
  Părea
Cu ochii că-mi vorbea,
  Părea
Duios că-mi mulţumea.

Aveam în casă o pisică,
Era sălbatică de mică,
  Dar uneori, şi ea,
  Părea
Cu ochii că-mi vorbea,

Părea
Că nu mai este rea.

Iubite bestii ce-am avut,
Vă preţuiesc când v-am pierdut,
Şi-nduioşarea mă uimeşte
Căci în natură — nencetat —
Din tot ce moare şi trăieşte
E numai omul un ingrat.

Naiada

Printre verdeaţa smălţuită
De flori cu vesele culori
Se scurge apa încreţită
De-ai zorilor fiori.

Iar lângă ţărmul cu răchite
Răsare goală până-n brâu,
Cu sânuri albe şi-mpietrite,
Naiada limpedelui râu.

Şi pe când vântul o sărută
Cu şiretlic de vagabond,
Ea zâmbitoare şi tăcută
Îşi stoarce părul blond.

Apolog

Semănătorul printre brazde lăsa sămânţa lui să cadă
Ş-o parte i-o lua furtuna şi paserilor o da-n pradă,
O parte s-aşternea pe stâncă şi să rodească nu putea.
Şi altă parte pe sub iarba ce repede o-năbuşea,
Dar partea ce s-oprea-ntre brazde, c-o însutită rodnicie
Îl răsplătea puţin la urmă...

— A semăna e datorie.

Noaptea de mai

Astfel: fiindcă apogeul la care sufletul atinge
Când poartă cântece-ntre aripi dă naştere la răzvrătiri,
Se poate crede că vreodată ce e foc sacru se va stinge
Şi muzele că vor rămâne amăgitoare năluciri?
Vestalelor, când în picioare altarul vostru s-află încă,
Şi primăvara când se-ntoarce şi astăzi ca şi alte dăţi,
Şi preschimbat când nu se află pământul falnic într-o stâncă,
De ce v-aţi reurca în sfera abstractelor seninătăţi?
Închisă dacă vă e lumea, recoborâţi-vă-ntre roze.
Parfumele din mai înalţă reînnoite-apoteoze,
Şi-n noaptea blondă ce se culcă pe câmpeneşti virginităţi
Este fioru-mpreunării dintre natura renăscută
Ş-atotputerea Veciniciei de om abia întrevăzută.
Veniţi: privighetoarea cântă, şi liliacul e-nflorit;
Cântaţi: nimic din ce e nobil, suav şi dulce n-a murit.
Simţirea, ca şi bunătatea, deopotrivă pot să piară
Din inima îmbătrânită, din omul reajuns o fiară,
Dar dintre flori şi dintre stele nimica nu va fi clintit,
Veniţi: privighetoarea cântă şi liliacul e-nflorit.

Se poate crede că vreodată ce e foc sacru se va stinge, —
Când frunza ca şi mai nainte şopteşte frunzei ce atinge?
Când stea cu stea vorbeşte-n culmea diamantatului abis,
Izvorul când s-argintuieşte de alba lună care-l ninge,
Când zboară freamăte de aripi în fundul cerului deschis?...
Vestalelor, dacă-ntre oameni sunt numai jalnice nevroze,
E cerul încă plin de stele, şi câmpul încă plin de roze,
Şi până astăzi din natură nimica n-a îmbătrânit...
Iubirea, şi prietenia, dacă-au ajuns zădărnicie,
Şi dacă ura şi trădarea vor predomni în vecinicie...
Veniţi: privighetoarea cântă, şi liliacul e-nflorit.

Vestalelor, dacă-ntre oameni sunt numai jalnice nevroze,
Pământ şi spaţiu îşi urmează sublimele metamorfoze,

Răsare câte-o nouă floare, apare câte-un astru nou,
Se face mai albastru-adâncul, şi codrul mai adânc se face,
Mai dulce sunetul de fluier, mai leneşă a nopţii pace,
Mai răcoroasă adierea, mai viu al stâncilor ecou;
Mucigăitul smârc al văii cu poezie se vestmântă,
Pe prefiratele lui ape pluteşte albul nenufar...
O mică stea e licuriciul, şi steaua este un mic far,
În aer e parfum de roze. — Veniţi: privighetoarea cântă.

Posomorârea fără margini a nopţilor de altădată,
Când sufletul pentru sarcasme sau deznădejde sta deschis,
Cu focul stins, cu soba rece, rămase-n urmă ca un vis.
E mai şi încă mă simt tânăr sub înălţimea înstelată.
Trecu talazul duşmăniei cu groaza lui de nedescris,
La fund se duse iar gunoiul ce înălţase o secundă
Şi stânca tot rămase stâncă, şi unda tot rămase undă...
Se lumină întinsa noapte cu poleieli mângâietoare,
Şi astăzi e parfum de roze şi cântec de privighetoare.

Vestalelor, numai o noapte de fericire vă mai cer.
Pe jgheabul verde al cişmelei un faun rustic c-o naiadă
S-au prins de vorbe şi de glume sub licăririle din cer;
Columbe albe bat din aripi şi visurile vin grămadă,
Iar picăturile urmează pe piatra lucie să cadă...
Băsmesc de vremile bătrâne, când zânele se coborau
Din limpezimile albastre, şi-n apa clară se scăldau...

Reînviază ca prin farmec idilele patriarcale
Cu feţi-frumoşi culcaţi pe iarbă izbindu-se cu portocale;
Pe dealuri clasice s-arată fecioare în cămăşi de in,
Ce-n mâini cu amforele goale îşi umplu ochii de senin,
Şi printre-a serii lăcrămare de ametiste şi opale,
Anacreon re-nalţă vocea, dialoghează Theocrit...
Veniţi: privighetoarea cântă în aerul îmbălsămit.

E mai şi încă mă simt tânăr sub înălţimea înstelată...

Halucinat când este-auzul, vederea este fermecată;
Aud ce spune firul ierbii, şi văd un cer de aripi plin,
M-aşez privind în clarul lunii sub transparenţa atmosferei
Şi-n aeru-mbătat de roze sfidez atingerea durerei
Cu cântece nălucitoare cum sunt candorile de crin.
O! feerie a naturii, desfăşură-te în splendoare,
Regret suprem al fiecărui în tainicul minut când moare,
Fiindcă tu eşti pentru suflet repaos dulce şi suprem.
O! feerie a naturii, vindecătoare de nevroze,
Ce ne-mbuneşti fără ştiinţă şi ne mângâi fără să vrem,
Regret suprem al fiecărui, desfăşură-te în splendoare
În aer cu parfum de roze şi cântec de privighetoare.
Veniţi, privighetoarea cântă în aeru-mbătat de roze.

Voind să uit că sunt din lume, voiesc să cred că sunt din cer...
Vestalelor, numai o noapte de fericire vă mai cer,
Şi-această noapte fericită la gâtul ei cu sălbi de astre
S-a coborât pe flori roz-albe şi pe pădurile albastre,
A-ntins subţirile-i zăbranic şi peste câmp şi peste văi,
A-nsăilat nemărginirea cu raze de argint şi aur
Şi o cusu cu mii de fluturi şi o brăzdă cu mii de căi;
A revărsat peste tot locul dumnezeiescul ei tezaur,
În atmosfera străvezie împăciuirea şi-a întins,
Făcu să sune glas de bucium la focul stânelor aprins,
Făcu izvorul să-l îngâne, pădurea să se-nveselească,
Orice durere să-nceteze, şi poezia să vorbească.

Pe om în leagănul ei magic îl adormi — şi el uită —
Cu clarobscur mască urâtul şi şterse formele prea bruşte,
Făcu să tacă zbârnâirea adunăturilor de muşte,
Şi zise dealului să cânte, şi dealul nu mai pregetă,
Şi zise văilor să cânte, şi văile se ridicară,
Cu voci de frunze şi de ape, cu şoapte ce s-armonizară,
Şi zise paserei să cânte, şi la porunca uimitoare,
Se înălţă parfum de roze şi cântec de privighetoare...
Iar când şi mie-mi zise: „Cântă!”, c-un singur semn
mă deşteptă,
Spre înălţimi neturburate mă reurcă pe-o scară sfântă...

În aeru-mbătat de roze, veniţi: — privighetoarea cântă.

Castele-n Spania

De-ar vrea norocul să-mi zâmbească
Şi să câştig la loterie,
Aş duce-o viaţă-mpărătească,
Ascuns să nu mai mă găsească
În timpi de ani, fiinţă vie.

N-aş vrea să am măriri deşerte,
N-am nici-o sete de renume,
Aş înălţa mereu concerte
La adăpost de griji şi certe,
La adăpost de om şi lume.

În colţ tăcut de vreo Sahară,
Castel aş pune să-mi zidească,
Şi scuturat de-orice povară,
Aş ridica spre ceruri scară,
De-ar vrea norocul să-mi zâmbească.

Ca-n basme masa mi s-ar pune
Şi s-ar deşterne tot ca-n basme,
Bucatele cele mai bune
Ar apărea ca prin minune
Pe tăvi aduse de fantasme.

Prin vase de-aur şi prin cupe
De cornalină şi agată,
De silfi uşori, gentile trupe,
Ar tot turna zburând în grupe
O ambrozie delicată.

De pe-o terasă înflorită

Privirea mea s-ar pierde-n cale
Sub frunzătura-nchipuită
De soare vesel strălucită
Şi scânteind de portocale.

Fântâni de ape săritoare,
Ar răcori-o-n orice clipă
Cu picături nălucitoare
Ce-n urmă-n limpede izvoare
S-ar scurge leneş sau în pripă.

Iar împrejur de-acea grădină
Nimic, nimic decât pustie...
Pustia de nisipuri plină
Precum e cerul de lumină, —
De-aş câştiga la loterie.

Dar viaţa în singurătate
Mi s-ar urî şi ea la vreme
Şi mi-aş clădi atunci palate
Pe lângă ţărmuri populate
De-ale amorului poeme.

Pe lângă Neapol am de ştire,
Că e un cuib între verdeaţă,
Eu l-am văzut în părăsire
Ş-am fost cuprins l-acea privire
De melancolica-i dulceaţă.

Acolo corpul mi l-aş duce,...
Ruina trage la ruină... —
Aş vrea ca moartea să m-apuce
Purtându-mi viaţa ca o cruce
Pe-un ţărm frumos de mare lină.

Dar câştigând la loterie,
M-aş face ca şi alţii poate,
Şi preschimbat prin avuţie
N-aş mai căta o vizunie,
Ci aş voi să gust din toate.

Atuncea poate-n gând mi-ar trece
Să ţin în lume tren şi casă,
Să am bufoni cu tivge sece
În contul căror se petrece
Şi paraziţi să am la masă.

Să treier podul în trăsură,
Să-mi râd de suferinţe grele,
Iubindu-mi singura făptură,
Pentru stomac şi pentru gura
Să fie ţinta vieţii mele.

Oh! simt, oh! simt că avuţia
Pe om îl face rău să fie,
De-mi cântă-n suflet poezia,
Să cânte-o face sărăcia... —
N-am câştigat la loterie.

Orchestrare

Superbe note din pian
Ca o fanfară se revarsă...
Ah! arsă, inima mi-e arsă
De soare etiopian.

De pe viori fiori încet
Prin aer torc mătase fină...

Ah! plină, inima mi-e plină
De-o suferinţă de poet.

Dar cobza sună înfocat;
Divini ţigani cu ochii galbeni,
Cântaţi, căci încă mai am galbeni
Să uit ce încă n-am uitat.

Noaptea de martie

Trebuia într-acea noapte ca să sufle vântul rece,
Ca să viscolească-afară, ca şi azi, neapărat,
Iar copacii printre crivăţ la pământ să se aplece
Când mă-mpinse-n astă lume pântecul ce m-a purtat.
Maica-mea, de-a lungu-ntinsă, de abia scăpă cu zile...
Moartea groaznică, ce-n umbră mulţumirea şi-o rânjea,
Îngheţată sărutare-şi-aplecase peste ea
Şi pe-obraz îi scuturase flori de vinete zambile.
Doctorul, care-o scăpase, în acea învălmăşeală,
Vrând să şeadă pe un scaun, doborât de oboseală,
Ca pe-o minge de nimica mă turtea nemijlocit,
Dacă doica ce, prin leafă, se afla interesată,
Nu sărea ca o leoaică să-l oprească deodată
Printr-un ţipăt ascuţit.

Toţi îmi fură împotrivă, numai doctorul, săracu'!
Se-ncercase, făr' să ştie, să mă scape de nevoi, —
Doctore, primi-te-ar sfântul, şi pe tine, doică, dracu',
Că mă nasc fără de voie nu puteaţi ghici şi voi?
Voi puteaţi băga de seamă, când cuprinşi de turburare,
Că de voie nu se iese încleştat de două fiare, —
Şi-mi făcusem datoria de-a voi să nu mă nasc...
Poate că trăisem încă într-această lume mare
Ce mă face ca să sufăr, ca să râd sau ca să casc.
Poate-mi aduceam aminte chiar de vieţile-mi trecute,
Care, bune ca şi rele, nu-mi fuseseră plăcute.
Poate cunoşteam ce este a trăi şi a muri,
Poate nu mai vream să intru şi să ies pe-aceeaşi poartă,

Poate că fugeam de viaţă, poate că-mi fugeam de soartă,

Poate vream în nefiinţă, o problemă-a urmări,
Poate n-adunasem încă de pe câmpul veciniciei
Toată iarba-nţelepciunii, toată floarea poeziei,
Poate nu-mi sosise timpul pe pământ să reapar,
Poate vream să nasc vreun rege, poate vreun bandit vulgar,
Poate vream târând în urmă o armată numeroasă
Ca să trag peste popoare brazda mea cea sângeroasă
Şi să renvieze-n mine Alexandru sau Cezar.
Poate vream să fiu vreun Neron peste-o altă Romă nouă,
Ca s-apar posterităţii cum şi el ne-apare nouă
Şi să-i las ca o enigmă caracterul meu bizar.
Poate vream să fiu, din contra, un cioban-nnegrit de soare,
Cu cămaşa desfăcută peste pieptu-i de atlet,
Şi să stau, cântând din bucium, într-a codrului răcoare
Pe când apele la vale, vorba lor şi-o spun încet.
Poate vream ca să fiu umbră, poate vream să fiu lumină,
Trăsnet care mistuieşte, aer, apă, fum, scântei,
Sau o floare ce pe ţărmuri de pâraie se înclină
Şi dă vântului, ce-i este amorez, parfumul ei.
Poate vream să fiu de toate sau nimica să fiu poate,
Poate chiar că niciodată să fiu om nu m-am gândit,
Să m-adun de pe tot locul, să fiu *unul* strâns din toate
Şi să-mi las nemărginirea ca să intru-n mărginit.
Şi ce luptă trebuieşte din ce sunt să fiu iar visul,
Şi ce crude suferinţe până ce să trec abisul
Ce desparte vecinicia de un trai şi lung şi mic;
Până ce uitând de lupta ce-o dusei cu nenorocul,
Să-ncetez să mai fiu timpul şi să nu mai fiu nici locul,
Şi să pot să fiu din toate fără ca să fiu nimic.
Părul meu de aşteptare o s-albească sau să cadă,
Ochii mei au să privească câte n-ar voi să vadă,

Pieptul meu are să geamă sub atingeri de dureri,
Corpul meu o să se plece cu încetul în ruine,
Mintea mea n-o să mai pună graniţi între rău şi bine,
Şi veninu-amărăciunei îl voi bea chiar din plăceri.

Cel puţin de-am şti ursita ce îndeplinim în lume,
De-am şti golul care-l umplem c-o făptură şi c-un nume,
Sau de-am şti de ce ne ducem, sau de-am şti de ce venim
Naştem oare pentru-a naşte, şi trăim ca să trăim?
Sau tot scopul nostru este să lăsăm mereu în urmă,
Prin copiii care-i naştem, alte umbre ca şi noi
Ce-n pustiurile vieţii, însemnează câte-o urmă
Ştearsă de furtuna vremii sau de alte urme noi?

Toţi îmi fură împotrivă într-acea fatală noapte,
Şi zdrobit de-mpotrivire m-am născut şi am trăit;
Dar nici Muzele pe-atuncea, legănându-mă în şoapte,
Nu puteau ca să prevadă c-am să fiu un urgisit.
Muzicile răsunară la botezul meu cu fală,
Şi părea că intru-n viaţă pe o poartă triumfală
Iar purtat între dantele, de-ofiţeri muiaţi în fir,
Mă plimbam din braţe-n braţe, fraged ca un trandafir.
Pare că fusese-o lume destinată să m-aştepte,
Şi că am de moştenire tronuri pe-ale căror trepte
Pun coroane seculare toţi feciorii de-mpăraţi.
A! batjocură amară!... Eu eram din condamnaţi,
Făceam parte din ocnaşii ce pe şubrede picioare
Îşi târăsc ale lor zile ca ghiulele-obositoare,
Şi de-aveam să urc, cu timpul, pe vreo culme radioasă
Ca şi eu să-mi aflu tronul, era tocmai pe Calvar,
Noapte, blestemată noapte, clipă rea şi nemiloasă,
Înfiereze-te azi plânsul ca şi râsul meu amar.

Zori roze

(Imitaţie)

Pe sub migdali şi pe sub roze
S-au dus în umbră zâmbitori;
Curgeau lumini din ceruri roze,
Vocalizau privighetori.

Curgeau lumini din ceruri roze,
Erau copii fermecători,
Şi coronaţi de-apoteoze
Se socoteau nemuritori.

Şi coronaţi de-apoteoze
Treceau-nainte şoptitori;
Pe sub migdali şi pe sub roze
S-au dus în umbră zâmbitori.

Prietenie apusa

I

Moara ta zăcea-ntr-o vale liniştită — printre ulmi —
Pitorească o zărirăm printre plante urcătoare,
Şi era prietenie între noi, şi zi cu soare,
Zi de vară-apunătoare spre poeticele culmi.

Într-o vale liniştită moara ta dormea în pace
Şi pârâul fără zgomot o scălda şi se ducea,
Nici o şoaptă omenească adierea n-aducea,
Ci abia ieşea un freamăt de sub frunzele opace.

Moara ta zăcea-ntr-o vale liniştită — printre ulmi, —
Şi era pârâul neted ca un luciu de oglindă;
Însă soarele de vară îşi sfârşise-a lui colindă...
Se-nnopta prietenia şi poeticele culmi.

Moara ta zăcea-ntr-o vale liniştită — printre ulmi. —

II

Casa ta privea-ntr-o stradă luminoasă şi voioasă...
Avea dafini la intrare şi năuntrul ei cânta
Visul clar al poeziei, voce-n veci armonioasă,
Când e-n taină-nsufleţită de-o simţire ca a ta.

Luminoasă şi voioasă ţi-era casa părintească...
La intrare verzii dafini o-nfloreau fermecători,
Avea aer împrejuru-i, soare cald s-o poleiască
Casa ta ce-adăpostise anii tăi surâzători.

Casa ta privea-ntr-o stradă luminoasă şi voioasă,
Şi puteai să dormi năuntru de restrişte neatins;
Însă, — soarta e pe bunuri pământeşti invidioasă...
Când un vis ne năluceşte, străluceşte, şi s-a stins:

Casa ta privea-ntr-o stradă luminoasă şi voioasă.

III

Inspirarea te-aripase să atingi înalte culmi,
M-ai chemat să-ţi fiu prieten — fraţi de cruce ne legasem,
O simţire şi un cuget să ne turbure jurasem;
Moara ta zăcea devale, liniştită — printre ulmi. —

Către culmile înalte inspirarea te-aripase:
Pentru mine erai zeul unui vis olimpian,
Visătoarea armonie ce răsare pe pian
Şi de care al meu suflet iubitor, s-amorezase.

Te-aripase inspirarea să atingi înalte culmi,
Şi pornisem, mână-n mână printre-a vieţii mişelie,
Învrăjbiţi ne ducem astăzi în fatala vijelie...
Moara ta zăcea devale, liniştită — printre ulmi —

Te-aripase inspirarea să atingi înalte culmi.

Vaporul morţii

Între nori şi între apă se ducea fără-ncetare
Rătăcit din orice cale sub trăsnitul lui catart;
Valuri-valuri dând năvală şi smucindu-l tot mai tare
Îl făceau să şovăiască peste pântecul cel spart.

Vântu-n funii şuierându-şi uriaşa simfonie
Alerga săpând prăpastii în adâncul guraliv,
Răspândind în largul mării o-ndârjită ironie
Printre urlete grozave de duşman nemilostiv.

Noaptea neagră de pe valuri îl vedea ca o nălucă
Punct mai negru pe cerneala orizontului rotund,
Fără om ca să-i dea suflet, fără minte să-l conducă
Peste unda lătrătoare de la creştet pân-la fund.

Călătorii şi matrozii putrezeau pe puntea rece,
Frunţi albastre, buze vineţi, pumni închişi şi ochi sticliţi,
Toţi muriseră de-a rândul; cinci şi şase, opt şi zece,
Şi zăceau, mormane-nalte, galben-verde muceziţi.

Repezi fulgere prin noapte albăstreau de răutate,
Spintecând în larg văzduhul sub tăiuşul lor de foc,
Şi-n zigzaguri ce iau văzul prin colori amestecate
Se stingeau şuierătoare într-al valurilor joc.

Câte-un chip ieşea deodată pentr-o clipă în lumină
Când de om trăit pe mare sub un vânt argăsitor,
Când de tânăr cu păr galben şi cu buze de vergină
Îngheţate înainte de-a-şi şopti poema lor.

Şi prin iadul de-ntuneric se ducea vaporul morţii,
Pe un pântec sau pe altul aplecând al lui schelet,
Dimineaţa-ncremenită sta în cer pe pragul porţii
Şi muia cu lacrimi negre nuanţatul ei buchet.

Primăvara

Sub flori de măr
Ce mi se scutură în păr
Se umple sufletul de soare;
Pe orice frunţi suferitoare,
Oh! ningeţi, albe flori de măr.

Sub liliac
Sunt paseri dulci ce nu mai tac,
Concert de voci mângâietoare:
Sărmani cu inimi gemătoare,
Uitaţi, dormiţi sub liliac.

Pe sub cais
Din aripi bate albul vis
De-o inocenţă răpitoare:
Amanţi cu inimi arzătoare,
E fericirea sub cais.

Sub nucul lat
Te afli însă izolat
Şi-n umbra lui îmbătătoare
Trecutul naşte ca o floare:
Ah! de-aş muri sub nucul lat.

Bucolica undă

Bucolica undă adoarme în tihna de salcii pletoase
Ici-colo trăsnite cu aur de-a soarelui apoteoză,
Când, fragezi păstori, în penumbră, albesc ca idile frumoase,
Şi goi izbucnesc dintre salcii — eglogă lactee şi roză.

Bucolica undă-i primeşte molatică şi-nfiorată,
Sub blonzii cu plastice forme se simte schimbată-n femeie,

Prelinsă pe nudele corpuri ea tremură, şi purpurată
O scutură cinic dar dulce mişcări onduloase de-almeie.

Pe balta clară

Pe balta clară barca molatică plutea...
Albeţi neprihănite curgeau din cer; — voioase
Zâmbeau în fundul apei răsfrângeri argintoase;
Oh! alba dimineaţă, şi visul ce şoptea,
Şi norii albi — şi crinii suavi — şi balta clară,
Şi sufletul — curatul argint de-odinioară —

Oh! sufletul! — curatul argint de-odinioară.

Noaptea de februarie

Mi s-a părut întotdeauna un ce scârbos şi crud
Ca după-o noapte de orgie, pe buze încă de vin ud
Să te cobori în acea ocnă la care s-află condamnate
Nenorocitele fiinţe ce se numesc: prostituate.
Mi s-a părut întotdeauna că este-o crudă profanare
Să uiţi că mumă ţi-e femeia şi că în pântec te-a purtat,
Nepăsător să pui pe buze o fioroasă sărutare
Precum se pune un stigmat.

Şi câtă osebire este între amor şi infamie,
Între cădere şi cădere, sau sărutări, şi sărutări...
De-o parte, tainică plăcere ce se-nfăşoară-n poezie,
De alta, bestialitatea unei reci înflăcărări.
O! şi cât am plâns pe soarta bietelor nenorocite
Care nu pot ca să aibă nici voinţă de-un minut,
Cu blestemele pe buze de-alte buze-năbuşite,
Cu palpite pentru-oricine — cunoscut — necunoscut;
Seara este-o îngrozire pentru unele din ele,
Nededate încă bine cu mârşavul povârniş;
Altele, mai decăzute, mai deprinse, sau mai rele,
Râd de cele care-au lacrimi sub al genelor umbriş...

Lacrimi?... Nu mai ştiu să plângă de o vreme-ndelungată...
Lacrimi?... Au vărsat destule ele, care nu mai plâng...
Lacrimile nu dau pâine, şi nici jimbla cea uscată
Nu se cumpără cu ele, dacă pică sau se strâng.

A! Civilizare! Secol de progres şi industrie,
Ai maşini de aburi duse, şi cu trăsnetul te joci,
Secol plin de prevedere, secol de filantropie,
Tu ai întrecut desigur ale Romei vechi epoci,
Împărat atotputernic, pe uscat ca şi pe valuri,
Îţi îndeplineşti menirea şi nu am de zis nimic,
Dai femeilor calvaruri şi poeţilor spitaluri,
Secol de filantropie, cine zice că eşti mic?

II

Viscolea cumplit afară şi era o noapte sumbră,
Se ghiceau, plutind prin colţuri, bestiale năzuinţi,
Ş-arătând ale lui clape, un clavir zâmbea din umbră
Ca o tânără femeie ce-şi arată albii dinţi.
Scaune şi canapele având droturi sfărâmate
Prin zgâita lor damască de un verde spălăcit,
Dau afară-n şomâldoace, dintre pânteci scufundate,
Câlţul obosit de slujba unui loc neodihnit.
În pereţi, vreo două cadre de femei în pielea goală,
Ca în piepturi să deştepte a dorinţelor răscoală,
Iar pe scaune, trântite, câteva cadavre vii,
Mute între ele, însă, vorbăreţe dacă vii...
Ele toate poartă-n faţă ca pecetie cumplită
Sufleteasca prăvălire pentru veci întipărită...

O femeie mai bătrână le dezmiardă părinteşte —
Lina este deocamdată mai frumoasă, — ş-o iubeşte
Deocamdată, dintre toate, într-un chip deosebit...
Însă nu dispreţuieşte nici pe Mimi — o nebună
Ce ştiind ca să-ndrăgească, de nimica nu e bună...
Nici pe Liza, nici pe Miţa, nici pe Ana — unguroaică
Care poartă sânge roşu sub o piele de nemţoaică.
Toate fetele sunt bune, şi a cărnii exploatare

Să-nzecească capitalul într-un singur an e-n stare.

III

Zoe — fată mai brunetă — la fereastră alergase...
Ea, pesemne, c-auzise sunetul de clopoţei,
Căci o sanie în curte pe zăpadă-alunecase,
Şi intrară în odaie câţiva tineri derbedei:
Erau patru — între care, un vlăjgan scăpat de şcoală,
Care încă nu-nsemnase pe a vieţii sale coală
Cu condeiul voluptăţii vorba magică „*Amor*”.
Mai frumos ca sfântul Gheorghe, îşi da aere viteje...
Ele — repede ghicindu-l, se-ncercau să-l prindă-n mreje,
El, roşind ca o cireaşă, se făcea-ntreprinzător,
Şi cu vinul ce băuse, ca turtit să fie bine,
Şi cu ochii mari şi negri ce cătau în ochii lui,
Îi părea cum că odaia se-nvârteşte, şi, în fine,
Lesne poţi să mergi la vale, dar cu greu la deal te sui.
Unul câte unul, dânşii, câte patru, dispărură
În odăile de-alături cufundate-n umbră sură,
Făr-a număra cadavrul ce-l avea fieştecare
Ca mecanic să palpite sub a buzei sărutare.
Câte patru, şi sunt tineri! Câte patru, şi din ei
Ce-şi prostituie juneţea la pierdutele femei,
Cangrenându-şi corp şi suflet cu o minte neînţeleaptă,
Se va naşte viitorul, şi posteritatea dreaptă.

IV

Dar din trei, uitate-n jeţuri, cea mai tânără-adormise,
Însă somnu-nseninase chipul veşted şi-ncruntat,
Scuturând pe alba frunte umbra jalnicelor vise,
Când copilul dinăuntru ieşi palid, dar bărbat...
O mândrie triumfală corona frumoasa-i faţă,
Şi din ochii lui în cearcăn care veseli dau ocol,
S-ar fi zis, de orişicine, preursirea că-l răsfaţă
Şi că este dintre-aceia care-ajung la Capitol,
Că degrabă câştigat-a vreo victorie-nsemnată,
Că de groaza lui duşmanii au dosit-o ca mişei...
Nu! Victoria cea mare, bătălia câştigată
Nu este decât podoaba tinereţii, dezbrăcată

Pe un corp ce i se dase pe-o monedă de cinci lei.

Mai veni puţin la urmă un bătrân uitat de vreme,
Rămăşiţa lui de zile ca să-şi dea mai iute-n jaf
Pătrundea, voios şi sprinten, fără s-aibă a se teme,
Căci izbânda bărbăţiei şi-o găsise într-un praf.
Mai veni şi o fiinţă cu privirile în ceaţă,
Ce intra, precum se intră în oricare cafenea,
Ca să-ţi iei cu nepăsare linguriţa de dulceaţă
Şi să pleci trântind în tavă gologanii pentru ea.

Mai veniră... — nesfârşită ar putea ca să ajungă
Lista celor care intră, lista celor care ies...
Primăvara, ziua creşte, însă noaptea e tot lungă
Pentru carnea ce se vinde palpitând sub interes.
O! şi cugetând că, poate, înjositele fiinţe,
Dacă n-ar fi fost în lipsa ticălosului metal,
Ar fi mame, coronate cu speranţe şi credinţe,
Iar nu frunze tăvălite într-al uliţei canal.
O! şi cugetând că, poate, dacă-ar fi avut în lume
Inimi pline de iubire să le ţină loc de mume,
Sprijinul vreunui frate, care vine când îl chemi,
Sau mângâietoarea voce a prieteniei sfinte,
Cu poveţile-nţelepte din risipa-i de cuvinte,
Spuneţi-mi, e cu putinţă să te-opreşti să nu blestemi?

V

Lumânările scăzute şovăiau — şi prin odaie
Focul ce murea în sobă c-o albastră vâlvătaie
Flutură, trecând pe chipul unei searbăde femei.
Singură mai rămăsese dintre celelalte toate...
Însă, din minut în altul, rândul o să-i vie poate —
Şi va trebui, atuncea, ca să-şi facă rândul ei.
Încă-n floarea vieţii sale, ea ce este mai trecută,
Este însă osândită ca să fie mai pierdută,
Să se plece, mai supusă, la un semn — la un cuvânt...
O ţineau de milă, poate, sub acel coperământ,
Şi când aspra sărăcie zilnic se însărcinează,

Pe tăbliţele pierzării să înscrie nume noi,
Mila, într-o dimineaţă, te căieşte, şi oftează,
Dar te ia frumos de mână, şi te-aruncă în noroi.
Ea ştia prea bine aceasta, şi supusă la poruncă
Îşi urma osânda vieţii într-a viţiului muncă,
Iar Frineie, despletită, îşi făcea un piedestal
Dintr-a corpului osândă, dintr-a vorbei degradare,
Şi din tot ce îngrozeşte, şi din tot ce e în stare
Ca să smulgă trandafirii dintr-un suflet virginal,
Sau să facă să tresară patimile-n amorţire
Dintr-un suflet peste care, ca un vânt de pustiire,
A trecut desfrâul rece cu instinctu-i bestial.
Însăşi fetele pieirei o priveau cu îngrozire,
Sau cu scârbă, de la dânsa, întorceau a lor privire,
Nevorbindu-i timp de ore, şi de zile, şi de luni;
Ea-nfrunta cu nepăsare revoltatele furtuni...
Trăsnetul putea să cadă, c-ar fi râs şi-atuncea încă...
Inima i se schimbase în prăpastie adâncă,
Pe-ale cărei margini triste nu mai creşte iarbă chiar.
Şi din care nu reurcă nici răsunetul afar'.
Unde se gândeşte, însă, stând în jeţul ei trântită?...
Faţa ei odată mută e acuma-nsufleţită...
Iat-o... Pare că vorbeşte făr-a zice un cuvânt...
Pare c-o-nfăşoară vălul unei creşteri îngrijite...
Pare-a nu mai fi femeia cu simţirile tâmpite
Şi c-a tresărit cenuşa într-al inimii mormânt.
Care vis o năluceşte?... Care înger o însuflă?
Iat-o... Se ridică, umblă... — pe când vântul care suflă
Bate-n geamuri, bate tare, şi le zguduie cumplit...
Fâlfâiesc în candelabre lumânările deodată...
Însă ea se îndreptează, palpitând transfigurată,
Spre clavirul ce-i zâmbeşte printre fildeşu-nvechit.
Degetele-i deşirate calcă clapele sonore...
Armonia se deşteaptă, lenevoasă, la-nceput,
Visătoare ca fecioara cugetând în timp de ore,
La bărbatul ce iubeşte fără ca să-l fi văzut.
E melancolia dulce dintr-o tainică-adiere...
E murmurul plin de şoapte al pârâului duios...
E o voce ce şopteşte, ca să-şi uite de durere,
Un refren din câte-un cântec simplu şi copilăros.

Însă, fiecare notă, e o perlă care scapă
De sub degetele albe ce alunecă pe clapă
Ca să meargă să se spargă cu un sunet cristalin...
E o melodie sfântă de pe-o harpă inspirată,
Este dulcea sărutare de pe buza adorată,
Este-a îngerilor voce dintr-un cer de soare plin.
Şi cu cât clavirul varsă note mai armonioase,
Cu atâta se fixează ochii ei deschişi şi mari
Într-o ceaţă, pe sub care vede zilele-i frumoase
Strecurându-se întocmai ca fantasme legendari...
Vede casa-i părintească şi cu streşinile-i late
Pe sub care se agaţă cuiburile dărâmate...
Rândunelele pe-alături dau ocoale neîncetat;
Mumă-sa-n pridvorul verde o priveşte cum se joacă,
Fetele vin la fântână, pe când popa-n toacă, toacă
La biserica din sat.
Soarele pe după dealuri cu încetul se ascunde
Şi aruncă o privire poleită peste unde,
Roata morii se-nvârteşte, vântul suflă prin zăvoi,
Turmele de la păşune trec mugind în jos pe vale...
Clopoţeii de la capre zăngănesc voios în cale...
Scumpa ei copilărie se rentoarce înapoi.
Însă scena se preschimbă, pe când râuri de-armonie
Se revarsă în cascade de sub degetele ei,
Şi pe coardele sonore trece-ntreaga ei junie,
Trece prima ei iubire, primul vis de poezie,
Care face să vorbească inima unei femei.
Dreaptă ca o somnambulă, ea loveşte-automatic
Fildeşul sau abanosul învechitului clavir,
Pe când ochii ei în zare urmăresc un chip simpatic
Rentregind cu-ncet conturul unui dulce suvenir.
Vântul scutură fereastra! — Ea nu vede, nici n-aude!
Focul moare trist în sobă, lumânările pălesc...
Ea tresare — ea renaşte — geme cu accente crude,
Căci şi clapele au limbă, căci şi clapele vorbesc.
E pierdut, pierdut trecutul! E pierdută fericirea...
În prezent, nici chiar nădejdea, viaţa moartă, şi-njosirea...
În trecut, era iubire, erau raze, era trai...
În prezent, ticăloşia; în trecut, un vis de mai.

VI

Începuse, făr’ să ştie, pe divinul *Trovatore*,
Operă care vorbeşte cu poeţii-n orice ore,
Şi pierdută-n reverie, ajunsese-n acea parte
Când durerea-n Mizerere printre inimi se împarte
Şi când Verdi împrumută note de privighetori
Ca să zboare, dus de ele, până-la cei nemuritori.
Ochii ei pierdeau cu-ncetul fixitatea lor grozavă,
Şi pătrunsă de-o simţire dureroasă, dar suavă,
Degetele-i descărnate de abia mai izbutesc
Din clavir să redeştepte cântecul dumnezeiesc...
Mizerere! Mizerere! Dânsa-n lacrimi izbucnise...
Pe octavele-amuţite mâinile-i încremenise...
Ea uitase ce e plânsul de sunt ani îndelungaţi...
Armonie! Limbă sfântă, care e ş-a ta putere
Dacă faci să curgă lacrimi ca o dulce mângâiere
Chiar din ochii ce de ele se arată mai secaţi?
Care e ş-a ta putere, tu ce-nsufleţeşti îndată
Chiar cadavrul unei inimi într-un piept înmormântată,
Şi aci ne faci să plângem şi aci, ca să zâmbim?
Nu eşti tu vreo voce dulce de prin ceruri exilată
Dacă tu ne faci cu ele ca prin farmec să vorbim?
Armonie! Limbă sfântă, limbă plină de simţire,
Tu dai cântecului aripi şi-l înalţi de la pământ...
Între suflete şi ceruri eşti trăsura de unire,
Şi când nu mai cânţi în suflet, omul intră în mormânt.
Ea plângea... Era scăpată... Dar, c-o grea scârţâietură,
Uşa se deschise-atuncea, şi-njurând de dumnezei,
Un băcan cu ceafa groasă, mirosind a băutură,
Puse-o lungă sărutare pe-ofilita ei figură...
Toţi ne-avem destinu-n lume... El pe-al său, şi ea pe-al ei.

Niponul

Fantasmagoric de colori,
Cu coperişuri lucitoare,
Sub largă purpură de flori
Niponul magic râde-n soare.

Idolatrat de călători
Pe marea lui străvăzătoare
Scamatorie de colori
Şi jucărie răpitoare,

Niponul magic râde-n soare.

În noapte

Albastră era noaptea şi fragedă natura,
În cer plutea răzleaţă o pulbere opal,
Dar valuri îndârjite urca în mine ura,
Domnea Satan în mine, magnific înger pal.

Erau muiate-n aur abisurile-albastre,
Safire luminoase eliptic gravitau,
Clipeau diamantate oştirile de astre
Şi-n pace să reintre zadarnic căutau.

Şi valuri îndârjite urca în mine ura,
Domnea Satan în mine, magnific înger pal...
Albastră era noaptea şi fragedă natura,
Şi-n cer plutea răzleaţă o pulbere opal.

Libelule

Libelule graţioase
Zboară-n aerul de vară...
Au corsete minuscule,
Şi pe aripi radioase
Readuc speranţă clară:

Zi de vară, libelule.

Pestetot metamorfoză,
Poezie, scânteiere,
Şi sub gloria solară,
Delta fragedă şi roză,
Iar, suavă mângâiere:

Libelule, zi de vară.

În atelier

„Voiesc, iubite pictor, o pânză cum n-a fost...
Să văd din întuneric că iese-n pielea goală
Satana care-n mine stârneşte o răscoală
Pe când zadarnic caut de el un adăpost.

Îl văd frumos şi searbăd, aproape o fecioară,
Având pe-o gingăşie de Bacchus indian
O frunte visătoare sub păr de-atenian
Şi-n buzele-i de flăcări cutremure ce-omoară.

Fă-l dulce totdeodată ca taina unui vis
Ce-n leagănu-i de aur te-adoarme cu blândeţe
Atunci când plin de viaţă şi beat de tinereţe
Te laşi pe nesimţite s-aluneci spre abis.

Sau scoate-l dimpotrivă din negura cu şoapte,
Nălucă fără seamăn cu ochii scânteinzi,
Întocmai cum e-n clipa sălbaticei izbânzi
Când sufletul mi-l soarbe în fiecare noapte.”

Şi jalnica fiinţă, furată de-aiurare,
Când pasul şi-l mai duse prin largu-atelier,
Isterica privire pe nişte lănci de fier
S-opri încremenită de-a lor străfulgerare.

Apoi, din frământarea lucioasă ce zărea
Că sapă împrejuru-i o roşie vâltoare
Din care e ajunsă de flăcări arzătoare,
Simţi că se aruncă Satana peste ea.

Hora

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea. —
În cer era soare
Şi flori pe vâlcea.

Pe lângă izvoare
Voioasă trecea. —
În cer era soare,
Şi flori pe vâlcea.

Sub ulmi la răcoare
Să şeadă-i plăcea. —
În cer era soare
Şi flori pe vâlcea.

Era zâmbitoare,
Cântând se ducea... —
În cer era soare,
Şi flori pe vâlcea.

Noaptea de ianuarie

I

Deznădejde fioroasă, strălucitu-mi-ai pe frunte,
Şi încinsu-m-ai cu flăcări care-ntreg m-au mistuit,
Nu mi-ai pus pe piept o stâncă, mi-apăsaşi pe el un munte,
Dar mi-ai dat ş-a ta putere spre a nu fi de el strivit.

Îmi făcuseşi o coroană ce ca pietre nestemate
Avea lacrimile mele ce luceau la focul tău;
M-ai ţinut în orice clipă cu simţirile-ncordate,
Mi-ai fost soră preaiubită şi mi-ai fost şi crud călău.
Ca Iacov frumos şi tânăr ce-adormise la fântână,
Deşteptat fără de veste de un înger lucitor,
Mă chemaşi la luptă cruntă şi ai vrut să-mi fii stăpână
Şi să-mi pui pe beregată uriaşul tău picior...
Ca Iacov intrai în luptă ş-am ieşit ca el de-asemeni,
Şi nici tu nu eşti învinsă şi nici eu învingător,
Dar alături de-oboseală ne-am culcat ca nişte gemeni
Ş-am dormit, de este-o vreme, într-un somn îngrozitor.

Lumea care este-o mare cu talazuri furtunoase
Mi-a văzut a vieţii navă ici şi colo alergând,
Dusă-n voia întâmplării pe-adâncimi întunecoase,
Care n-au fost măsurate nici de ochi şi nici de gând.
Spre limanul care-l caut mă tot duce-a mea simţire,
Dar pe când îl cred aproape nici în suflet nu-l găsesc,
Şi pe veci aceeaşi groază port şi-n minte şi-n privire,
Către nici un ţărm al vieţii n-am s-ajung să odihnesc.

Lemnul dacă arde-n vatră a rămas cenuşă rece,
Ce mai caut oare-n lume dac-am dat tot ce-am avut?
Sunt un soare care-apune, sunt un cântec care trece,
Sunt o frunză care zace pe al vieţii negru lut.
M-am născut în nişte zile când tâmpita burghezime,
Din tejghea făcând tribună, legiune de coţcari,
Pune-o talpă noroioasă pe popor şi boierime;...
Zile când se-mparte ţara în călăi şi în victime
Şi când steagul libertăţii e purtat de cârciumari.

II

Inimi reci ca vântul iernii, psalmodii pe-acelaşi metru,
Voi, ce vecinic înfrânate de al liniştii tic-tac
Regulat orele vieţii bateţi ca un cronometru,
Ştiu că versurile mele în adâncul vostru tac.
Ele nu vă spun nimica, — sunt cuvinte fără viaţă,

Cel mult sunete deşerte pentru moartea ce vă-ngheaţă;
Dar pe harpa mea de aur poezia va zbura
Şi acum şi totdeauna: — şi puteţi rămâne mute...
Lara şi Romeo vocea vor veni să-mi împrumute,
Şi cu dânşii pe-ai mei umeri aplecaţi ca nişte îngeri
Se vor smulge de pe buze-mi armonii muiate-n plângeri.

Credeţi oare că un cântec când din suflet se revarsă
Se aşteaptă să răsune printre suflete de morţi?
Credeţi oare că o frunte când de foc ceresc e arsă
Şi străbate c-o scânteie l-ale raiurilor porţi,
Vrea să ştie de-omenire, când pe-a cerului cărare
Coronaţi de-o strălucire de lumini dumnezeieşti,
Heruvimii se coboară într-a gândului cântare
Pentru-a-i da şi consfinţirea armoniei îngereşti,
Sau că roua pică, poate, pentru frunze ce zac moarte
Prada pulberii în care le ia vântul să le poarte?

Însă voi, ce-aţi plâns cu mine pe ruinele simţirii,
Fraţii mei de cugetare, fraţii mei de suferinţi,
Voi, ce-aţi fost luaţi ca mine pe-aripa nenorocirii,
Dând la vânturile soartei aspiraţii şi credinţi,
Voi, care-aţi trăit ca mine între cearcăne înguste,
Sfâşiaţi de-al vostru suflet ca de lacome lăcuste,
Voi puteţi a mă-nţelege, căci voi singuri aţi trăit...
Este o poemă-ntreagă de-a fi plâns şi suferit.
Voi care cunoaşteţi viaţa sub oricare formă — voi,
Frunze veştede, purtate de răstrişte prin noroi,
Voi care-aţi umblat pe uliţi fără haine, fără pâine,
Şi v-aţi dus prin ploi şi zloată cum se duce câte-un câine,
Ridicând în lupta vieţii frunţi semeţe de eroi,
Voi, nesiguri nici de astăzi şi nesiguri nici de mâine,
Voi puteţi a mă-nţelege, căci voi singuri aţi trăit...
V-a fost frig şi v-a fost foame, însă nu v-aţi umilit.

Voi, care în nopţi senine aţi pândit pe sub ferestre
Pe când luna-mbracă zidul cu tapetele-i maiestre,

Pe când vântul pleacă fruntea teiului mirositor;
Inimi vecinic zbuciumate, sub al dragostei fior,
Tineri care, din femeie, v-aţi făcut o zeitate,
Corpuri necorupte însă, suflete electrizate,
Voi puteţi a mă-nţelege, căci voi singuri aţi trăit...
Este o poemă-ntreagă să poţi zice: „Am iubit”.

Voi ce-aţi fost purtaţi pe aripi de-o cerească inspirare,
Geniuri ce-mbrăţişarăţi toată-nvăţătura mare,
Voi ce-aţi despicat natura c-o privire de vultur,
Cugete, adânci prăpastii ca al cerului azur,
Harpe tainice atinse de suflarea nemuririi,
Spirite-ale veciniciei, raze-ale dumnezeirii,
Voi puteţi a mă-nţelege căci voi singuri aţi trăit...
Sufletul e o poemă cu un cer nemărginit.

O! dar voi, care prin viaţa ce pe buni şi răi adapă,
Treceţi fără-a lăsa urme ca şi câinele prin apă,
Graşi, pedanţi, burdufi de carte şi de-nvăţătură goi —
Bogătaşi ce cu piciorul daţi la inimi în gunoi,
Parveniţi fără ruşine, mizerabili ce la cârmă
Faceţi salturi de păiaţe pe frânghie sau pe sârmă,
N-am cu voi niciun amestec, căci în lume de-aţi trăit,
Este o satiră-ntreagă faptul că v-aţi zămislit.

III

Aide, soartă nempăcată, scoală-te din nou la luptă...
Sau dă-mi viaţă, sau dă-mi moarte căci din somn m-am deşteptat;
Ia pumnalul laş dar sigur, dacă sabia ţi-e ruptă
Să-l înfigi până' la prăsele într-un suflet revoltat,
Sapă-mi groapa cât de-adâncă, fă-mi duşmani chiar după moarte
Când topit îmi va fi corpul, voi fi câmpul plin de flori,
Inimile simţitoare au la piepturi să le poarte —
Voi fi cer, parfum şi şoaptă, şi nu poţi să mă omori.
Poţi s-apeşi peste-ai mei umeri cu puteri nenduplecate,
Poţi să-mi storci cumplite lacrimi sau un rânjet fioros,

Voi găsi în orice timpuri câte-o inimă de frate,
Voi găsi în orice timpuri un răsunet mângâios.

Dar cum noaptea sta să piară, ca prin visele-adorate
M-am simţit mai viu, mai tânăr, cu durerile-alinate,
Ş-am zâmbit..., uitând veninul care-n suflet mi s-a strâns,
Căci, fireşte, viaţa este tot ciudata comedie
Care-amestecă-mpreună şi dureri şi bucurie,
Punând lacrimi lângă zâmbet, punând zâmbet lângă plâns.

Homo sum

C-o admirare prefăcută sau c-un adânc entuziasm,
Zadarnic ziceţi, dulci prieteni, că-mi uit făptura trecătoare;
Zadarnic singur, câteodată, pentru-a scăpa de-al meu marasm,
Încerc să cred că este astfel şi să mă pierd cu ochii-n soare,
În pacea spaţiului vecinic, în lumea sfintelor extaze.

Şi tot zadarnic chem în suflet înflăcărarea unui psalm,
Făcând din cântec o minune prin împletirea unei fraze...
Mă redeştept curând acelaşi, şi-n mine nu se face calm,
Ci lacrimi port sub orice vorbă pe când în cântece pun raze,
Minciuni cu care caut zilnic să-nşel necazurile mele.

Poet furat pe veci zadarnic de cerul larg şi policrom,
Azvârle harpa de alb fildeş şi uită calea către stele,
Te afli încă-n cercul vieţii: Eşti încă om, eşti încă om.

Fântâna

I

Cunosc o fântână pe valea umbrită:
Un grangur de aur cântând m-a-ndemnat
S-adorm între frunze de plopi şi răchită,
Să uit de oraşul în care-am oftat.

Pe valea umbrită cunosc o fântână:
O mierlă cu care de vorbă am stat,
Aflând că durerea o sufăr stăpână,
A râs cât se poate, iar eu am oftat...

Pe valea umbrită cunosc o fântână.

II

Prin frunze ascunsă albeşte pe vale:
În lume ce caut şi ce-am căutat?
De mine mi-e jale, de alţii mi-e jale...
Oh! grangur de aur cu viers neuitat!

Albeşte pe vale prin frunze ascunsă:
Izvorul ei curge de zori sărutat,
Dar e a mea soartă la culme ajunsă...
Oh! tainică mierlă cu râs neuitat!

Fântâna sub frunze albeşte ascunsă.

Moise

Când scăzu al său prestigiu, răzvrătiţi când fură toţi,
Vrând să aibă glas profetic, suflet nalt de patrioţi,
Biblic vers pe buze moarte, zeu semeţ sub tâmple-nguste,
Moise faţa şi-o ascunse între mâinile auguste.

Preanţeleptul, de trei zile, în extazul lui de sfânt
Era stei de nemişcare şi cu ochii în pământ...
Credincioşi îi rămăsese vre o doi — dar fiecare:
„Oare nu mai eşti tu Moise?” îi striga cu voce tare.

„Marea Roşie nainte-ţi zid de apă nu stătu?
Faraonul înăuntru nu-l făcuşi de s-abătu?
Oastea lui cea strălucită n-o târâşi să piară-n valuri
Cât din toată grozăvia numai oase zac pe maluri?

Nu făcuşi din piatra stearpă să ţâşnească alb izvor
Care-a curs ca râu de lapte pe al muşchiului covor?
Şi-n pustie, pe când foamea ne-a fost aprigă duşmană,
Nu ne-ai dat îndestularea când ne-ai dat cereasca mană?

Scoală — ceasul de restrişte nu mai este”... — Dar, tăcut,
Se-nălţă de jos profetul între-ai săi neîntrecut,
Şi urcându-se în munte sub a serii străşnicie,
Cu nori groşi de ceaţă albă se-mbrăcă pe vecinicie.

Bătrâna stâncă

Bătrâna stâncă uriaşă e neclintită de pe loc:
O sapă apele să scape de ea, şi-n veci o pizmuieşte
Ţăranul prost, zicând c-ar face ogor din locul ce robeşte
C-un ceas-nainte ca s-o surpe de-ar fi să afle vreun mijloc.

Bătrâna stâncă simte gândul ce împrejurul ei rânjeşte,
Dar tace, şi când suflă crivăţ ea sfarmă viforul tăios,
Şi ocrotită valea-ntreagă dă roade spornice voios,
Pe când chiar apa care-o sapă din sânul ei se limpezeşte.

Bătrâna stâncă e zadarnic de ani luată la mijloc...
În umbra ei pasc încă mieii ş-ajung vlăstarii brazi puternici,
Şi fie-n mare sau mic număr, neputincioşi sunt cei nemernici —

Bătrâna stâncă uriaşă e neclintită de pe loc.

Epigraf

Îşi dau albinele silinţă,
Muncind cu multă sârguinţă
S-adune sucul de prin flori;
Îl duc în stupi ş-apoi îndată
O miere dulce e-njghebată
Spre-a-mbogăţi pe negustori;
Avem o soartă-asemănată
Strângând poetice comori:
Căci orişicare ne-ar fi ciuda
Ne e sudoarea ca şi truda
Pentru librarii viitori.

Ospăţul lui Pentaur

Templul nalt ce e din piatră cu-ngrijire prelucrată
În inscripţii hieratici răspândite cu belşug
Prin al soarelui praf de aur scânteiază şi s-arată
Uriaş prin înălţime, răpitor prin meşteşug.

Pe sfinţenia tihnită stâlpi de umbră priveghează,
Pe când flăcări parcă urcă din nisipu-n zare-ntins;
Uşi de bronz întredeschise pe-adâncimi ce-nfricoşează
Întunericu-l frământă cu năluci de aur stins.

Sfinxi pe socluri de-alabastru aşezaţi pe două rânduri,
De la scara care duce pe platforma de porfir,
Roşi de vânturi, arşi de soare, dar senini de orice gânduri,
S-odihnesc cu moliciune printre flori de trandafir.

Dar în sala hipostilă, împrejurul unei mese,
Pentaur, poet şi preot, stă cu oaspeţi numeroşi,
Cupe de-onix se ridică, daruri scumpe, lui trimese
De Ramses şi de curtenii cei avuţi şi generoşi.

Dintr-o singură fereastră cade-o trâmbă luminoasă,
Ce-nfăşoară comesenii într-un nimb strălucitor,
Fundul templului se pierde sub un strat de umbră groasă,
Ce pe zei adăposteşte de-orice gând pângăritor.

Robi frumoşi cu piepturi goale şi cu ochi şireţi de vulpe
Ies fantastic ici şi colo din noptosul labirint,
Au tunici cu fir cusute, calasirise pe pulpe,
Şi înalţă vase de-aur înflorite cu argint.

Un peşchir ca hiacintul masa toată o-nveleşte,
Şi pe purpura-nfocată, în lădiţe de sandal,
Floarea tainică de lotus întristat se veştejeşte
Printre poame ce se urcă pe sub bolţi piramidal.

Rânduiala domnitoare e de meşter plăsmuită:
Raci de mare ce spăimântă, stridii cu mărgăritari,
Având dreptul fiecare dintre scoica siluită
Să ia boaba încleştată în calcariile tari.

Plăsmuiţi după natură, peşti din cărnuri delicate,
Ce cu solzi de gelatină în argint se oglindesc,
Lângă păsări de tot felul, şi întregi, şi despicate,
Împreună cu vânaturi nencetat se grămădesc.

Tot ce e mai bun pe lume, strâns cu bani şi iscusinţă,
Îmbrânceşte înainte lăcomiile trupeşti,
Şi pe când se schimbă vorbe şi se bea cu prisosinţă,
Pe metalice tripede ard parfumuri arăpeşti.

Sirieni cu forme clasici, copilandri prin etate,
Dar pişcaţi în ciuda vârstei de-al plăcerilor tăun,
Înmuiaţi în tinereţe ca-ntr-un lac de voluptate,

Peste masa largă mişcă evantalii de păun.

Şi cum robii vin să cânte din cimbal şi din chitară,
Pentaur ridică vocea, şi pe harpa lui de bard
Epopeea strălucită curge falnică şi clară,
Întrecându-se-n căldură cu privirile ce-i ard.

„Sub Ateş căzut în cursă, maiestatea-sa se luptă,
Părăsit de toţi oştenii şi aproape-nconjurat,
Braţu-i ager se înmoaie, spada sa e-n două ruptă,
Dar pe barbari să-i înfrângă sau să moară, a jurat.

Şetasar ce-i stă-mpotrivă, de prisos i se opune,
Maiestatea-sa năvală îşi repede al său car.
Calcă, culcă,-mpunge, rupe, taie, spintecă, răpune,
C-o mânie trăsnitoare în al ochilor focar.

Zeul Month îi dă iuţeala şi Baal a lui putere,
C-o silinţă uriaşă sparge zidurile vii,
Iar în urma lui se scurge sânge roşu din artere,
Ca un must de struguri negri de sub teascul unei vii.

Şi pe când se luptă capii cu grozava-nvălmăşeală,
Călărimea nesupusă trăsnitoarei zăticniri,
Printre pulberea ce urcă licărind de-năbuşeală
Pe monarc îl urmăreşte cu sălbatice răcniri.

Tarekenas — l-acest nume se întoarce fiecare
Către oaspetele tânăr mai frumos ca zeul Ra —
Vede-al regelui pericol, şi sub două mii de care
Uruind pe roţi de-aramă face câmpu-a tremura.

Un torent ce-şi prăvăleşte cursul de-apă peste stavili

Nu s-asvârle printre pietre cu asalt mai mugitor,
Iar un fulger cât de aprig îndrumat de nalte pravili
Între nori când izbucneşte nu e-atât de-asurzitor.

De sub roţi, de sub copite, de sub spada ce se frânge
Printre coaste sfărâmate unde fierul s-a vârât,
Izvorăşte, sare, curge, un întreg potop de sânge
Şi-un morman cumplit de leşuri umple câmpul mohorât.

Şetasar, Şirab, Patasa, peste câmpii păduratici,
Căutându-şi mântuirea, fug de panică cuprinşi,
Şi Ramses, oprindu-şi caii, dintre-oştenii asiatici
Nu mai vede în picioare decât turma celor prinşi."

„Lui Ramses şi Tarekenas slavă-n veci nemărginită"
Este strigătul ce sala o străbate până-n fund,
Iar ecoul ce deşteaptă pe o scară nesfârşită
Printre-abisurile vremii se tot face mai profund.

Neron

Privire-adâncă. Searbăd. Ca cioc de vultur, nasul;
Sprâncene arcuite şi trase cu compasul;
O frunte largă; buze ca veşteji trandafiri;
Pe ochi perdea de gene din pleoapele subţiri
Ce lasă să străbată cum stau întredeschise
O lume de concepţii ş-o lume de abise.

De lebădă-i e gâtul; de marmură-al său piept,
Aci, de pe-o terasă, îl vezi semeţ şi drept
Privind albastrul Tibru, panglică lucitoare,
Pierdut cu mintea-n visuri, scăldat cu fruntea-n soare;
Aci, molatec, leneş, apleacă, feminin,
Grumazul său de fildeş pe toga sa de in.

Neron!... Palatul, noaptea, răsună de orgie
Precum răsună, ziua, oraşul de urgie...
Banchete, flori, Falerno şi cântece de-amor
Ciocnindu-se, adesea, cu ţipete ce mor,
Pornesc, peste tot locul, un haos fără nume —
Dar haosu-nsemnează o epocă, ş-o lume.

Neron!...
            E Roma-n flăcări, în lacrimi şi-n măcel,
Căci Cezarul o ştie mai rea şi decât el;
E vinu-n cupe de-aur şi sângele pe scară;
Desfrâu de vin-năuntru, desfrâu de sânge-afară...
Dar astfel precum este: bizar şi criminal,
Neron e încercarea de-a fi original.

Zi de iarnă

Se-nnorează ceru-albastru,
Nici o floare, nici un astru,
Căci şi cer ca şi pământ
Pus-au vara în mormânt.

Toate frunzele-adorate
Zboară-n vânt amestecate...
Corbi şi ciori-nnegresc pe sus...
Rândunelele s-au dus.

Fulguieşte de ninsoare
În pustiile ogoare,
Urlă crivăţu-n copaci...
Vai de oamenii săraci.

De la munte pân' la baltă
Numai crivăţ ce te saltă;
Numai cer posomorât
Peste câmpul mohorât.

Bătătura e pustie
De belşug şi veselie,
Şi de-al verii cântec viu
Orice suflet e pustiu.

Sus la stânele din munte
Pe zăpadă îşi fac punte
Lupi prădalnici şi mişei...
Vai de turmele de miei.

Pestetot numai zăpadă,
Ce s-adună în grămadă
Sau se-mparte-n fel de flori
Sub ai vântului fiori.

Prin pădurea troienită
Nu e cracă nenflorită,
Dar în loc de ghiocei
Pretutindeni e polei.

De prin coşuri iese fumul
Ce mereu îşi trage drumul
Sub al iernii cer senin...
Vai de cei fără cămin.

Prin oraşe umblă-n sănii
Fel de feluri de jigănii
Ce-năuntru nici nu-ncap
De samur şi de sângeap.

Tot prin falnice locaşe
Îşi duc frunţile trufaşe,

Dar de nas, de nu le-ajungi,
Sub mănuşi au gheare lungi.

Viscol, crivăţ nu-i atinge,
Soba-n veci nu li se stinge...
Sunt boieri sau boieriţi...
Vai de oamenii cinstiţi.

Avânt

Precum în largul mării corabia s-opreşte
Când vântul nu mai suflă şi pânza pe catart
Atârnă nenstrunată sub luna ce-i zâmbeşte
Cu razele ce-asupră-i zadarnic se împart;

Precum vioara tace când coarda se destinde
Ş-abia auzi în suflet cântând ca printr-un vis
Răsunete suave, voioase sau murinde,
Ce trec prin amintire c-un farmec nedescris;

Aşa-n restriştea vieţii, poetul, şi el tace,
Cu inima rănită în pieptul sângerat,
Nimica nu-l mai mişcă, nimica nu-i mai place
Şi-l aflã-orice simţire cu sufletu-ngheţat.

Ca el e şi matrozul corabiei oprite...
Avântul şi-l legase de-al vasului înot,
Iar apa oglindeşte priviri nensufleţite,
Şi mută se întinde oglindă pestetot.

Sunt triste, oh! sunt triste momentele acele,
Căci inima rănită a bietului poet
Adoarme ca şi marea sub cerul plin de stele
Şi nu mai cântă-ntr-însul speranţă, nici regret.

Precum însă deodată la-ntâia adiere
Corabia tresare pe-al undei sân amar
Şi pânzele se umflă ş-o-mpinge cu putere,
Jucând-o în buiestru ca falnic armăsar;

Tot astfel inspirarea deodată se ridică,
Şi aripi nevăzute îl schimbă-n semizeu,
Se-ntinde pe hârtie a versului panglică,
Iar sufletul în urmă îşi lasă corpul greu.

Lirismul şi satira se joacă pe-a lui frunte
Ca fulgere desprinse din foc dumnezeiesc,
Nou Moise, el se urcă atunci pe vârf de munte
Şi alte legi sădeşte în sufletu-omenesc.

Deşi în urmă-i urlă a urei aiurare,
Zâmbind, când să-l sfâşie cei răi se învrăjbesc,
Aşa de sus ţinteşte ş-atâta e de mare,
Încât cuprinde totul: ceresc şi pământesc!

El vede armonia din lumile eterne,
Pricepe nesfârşitul ş-al totului mister;
Materia în faţă-i se fierbe şi se cerne,
Urmează în adâncuri cometele ce pier;

Ştiinţa grăniţată o calcă în picioare...
Atomele iau viaţă, le simte cum trăiesc...
Le-aude bucuria sau lunga lor plânsoare
În vecinica mişcare pe care-o-ndeplinesc;

Coboară printre oameni şi ştie să mângâie,
Şi cântecu-i se varsă ca râuri de isop,
El curăţă şi spală de-a patimilor râie...

Insultele nu-l pleacă, să râure potop;

Căieşte pe poporul ce merge la pieire,
Tiranu-ncremeneşte sub biciul lui de foc,
Dar vai! el care merge de-a drept la nemurire,
Adesea n-are-n viaţă nici pâine, nici noroc.

Vânt de toamnă

Mă zoresc să scriu degrabă...
Pentru ce, nu ştiu nici eu:
Mă zoreşte Dumnezeu?
Simt că viaţa mea e slabă?

Când apusul e mai falnic,
Norii toţi când strălucesc,
Melancolic îi privesc
Şi rămân cu ochiul jalnic.

Este oare, este oare,
Semn de moarte pe curând
Versul meu ce plânge blând
Ca susurul de izvoare?

Cu octombrie ce vine,
Fi-voi oare frunza-n vânt
Doborâtă la pământ
Şi uitată de oricine?

De-aud clopotul de jale,
Fără voia mea tresar,
De-ntâlnesc funebrul car,
Mă întorc din a mea cale.

Tu ce eşti a naşte

Tu ce eşti a naşte, suflet rupt din mine,
Clipă dintr-o viaţă plină de suspine,
Poate la necazuri ai să mă blestemi
Şi vei zice, poate, c-ar fi fost mai bine
Rămânând ce fost-ai să nu-nveţi să gemi,
Tu ce eşti a naşte, suflet rupt din mine.

Zi oricare vorbă la nenorocire...
Oare eu născut-am cu a mea-nvoire?...
Însă niciodată nu uita că eu
M-am luptat în lume fără şovăire
Şi mi-a fost în sprijin bunul Dumnezeu...
Zi oricare vorbă la nenorocire.

Către-aceleaşi lupte poartă al meu nume
Fără-a şti ce soartă vei avea în lume
Şi la urmă trece-l altuia şi tu...
Va veni răstriştea vrând să vă sugrume,
Dar şi mie-mi strânse gâtul cât putu...
Către-aceleaşi lupte poartă al tău nume.

Viaţa e o mamă pentru mulţi grozavă...
Orice zi le-aduce un pahar de-otravă...
Cerul este însă plin de străluciri,
Şi a sărutării flacără suavă
Umple-al nostru suflet cu-ndumnezeiri,
Şi e dulce viaţa chiar când e grozavă.

Se duce...

Se duce noru-n al său zbor
Ca gândul meu rătăcitor,
Aci de lună poleit,
Aci de noapte înnegrit.

Se duce râul pe costiş,
Încolăcit pe sub frunziş,
Aci şoptind un cântec blând,
Aci umflat şi spumegând.

Se duce vântul printre foi,
Se duc şi lucruri vechi şi noi,
Se duce tot ce e de dus,
Pământul jos şi luna sus.

Dar când e totul călător,
Schimbat mereu sau schimbător,
Al meu destin e nencetat
Neschimbător şi neschimbat.

Stuful de liliac

Era o zi senină ca fruntea de fecioară
Ce e neturburată de-ai patimilor nori,
O zi în care şoapte de îngeri se coboară
Şi vin pe-o adiere să cânte printre flori.

Subţiri ca o dantelă urcau mereu din apă
Clădiri de nori fantastici ocoale dând pe lac,
Şi prins de-o rece stâncă pe care vântu-o sapă,
Gemea muşcat de vânturi un stuf de liliac.

Plăpândele lui ramuri abia înmugurite,
Văitându-se pe soarta ce-acolo le-a sădit,
Nainte de-a-şi da rodul mureau învineţite
Când ea veni să şeadă sub stuful oropsit.

Atunci acele ramuri deodată înfloriră

Ş-o ploaie azurie vărsară peste noi...
O! Doamne, acele clipe ce repede pieriră...
Uscat e liliacul şi nu mai suntem doi.

În arcane de pădure

În arcane de pădure întuneric ce spăimântă.
Frunza tace lângă frunză şi copac lângă copac;
Noapte tristă, noapte mută, noapte moartă, cer opac —
Dar privighetoarea cântă, dar privighetoarea cântă.

În arcane de pădure vijelie ce spăimântă,
Trăsnet roşu ce-nfăşoară şi surpare de potop;
Pentru ce e armonia o mânie fără scop,
Dar privighetoarea cântă, dar privighetoarea cântă.

În arcane de pădure grozăvie ce spăimântă,
Aurora-ntârziată nu s-arată sub frunziş,
Întunericul în cale i s-a pus în curmeziş —
Dar privighetoarea cântă, dar privighetoarea cântă.

Pădurea

Nimica n-are ca pădurea mai multe farmece s-atragă
Un suflet ce iubeşte taina frunzişelor cu umbră dragă
Şi nicăieri nu poţi mai bine de lumea-ntreagă să te pierzi
Decât pe-ngustele potece sub bolţile cu frunze verzi.

Frumos e muntele ce-nalţă spre ceruri fruntea lui semeaţă,
Frumos e câmpul ce se-ntinde ca şi o mare de verdeaţă,
Frumoasă, marea liniştită sau cu talazul răzvrătit,
Însă nimica cu pădurea nu poate fi asemuit.

Ea n-are-n sânul ei castele, dar soarele când o izbeşte
O populează cu fantasme, şi cântu-o face de vorbeşte,
Ş-aci zăreşti palate-nalte, ş-aci, când ele se desfac,

Ridică vocea orice frunză şi-n om se schimbă-orice copac.

Şi câte gânduri nu deşteaptă câte-un stejar mai vechi, ce ştie
A veacurilor dispărute povestea cea de bărbăţie,
El, ce sub umbra lui bătrână s-adăpostească a putut
Câte-un Mihai al ţării noastre, trăit şi mort necunoscut.

Pădure, cine nu iubeşte suava ta melancolie,
Tu ce ridici spre ceruri braţe visându-ţi dulcea poezie,
Şi care om venind în tine nu se pricepe înălţat,
Cu rănile în piept închise, cu doru-n suflet alinat?

Poetul dacă se aşează la vreo răspânt'e cu fântână
Vorbeşte cu izvoru-albastru de-a codrului frumoasă zână,
Ce se tot face nevăzută de când nu sunt nici fraţi de cruci,
Nici verzişori frumoşi ca zmeii, nici poteră şi nici haiduci.

Şi cântecele ce deşiră îi sunt adesea însoţite
De milioanele de frunze în soare-apune poleite,
Iar apa alergând la vale, cu un murmur nedefinit
Le duce fără de-a şti unde şi nici de unde i-au venit.

Ciobanul dacă se zăreşte printre desişul tău cel verde,
De rând de-ar fi la-nfăţişare, înfăţişarea lui şi-o pierde,
Şi ca-ntr-o cadră ce-ar cuprinde pe un păstor al lui Virgil
Se-ntipăreşte o idilă pe chipu-i încă de copil.

Îl vezi alăturea cu mieii, pe care blând îi păstoreşte,
Cu pieptul gol, în vânt cu părul ce alba faţă i-o umbreşte,
Ca-n vremuri clasice de simplu, dar şi frumos şi fericit
Precum n-a fost până acuma de nimeni încă-nchipuit.

Voinicul dacă pe sub seară şi-adăposteşte-a lui comoară

De dragoste înflăcărată sub umbra ta ce-l înfăşoară,
Din om ce este-l faci să pară ca sântu Gheorghe de măreţ
Şi tremură sărmana fată sub buza lui de îndrăzneţ.

Pădure, cadrul tău convine la bucurie şi durere...
Dar cântecul ce pe-a mea buză începe azi a tresălta
Din nou ca să răsune liber şi să reia a lui putere,
Pădure, are trebuinţă de cadrul şi de umbra ta.

Cu gândurile mele singur aş vrea ca să mă pierd în tine,
Să simt o dulce voluptate sorbindu-ţi aerul cel viu,
Să nu mai s-afle om să ştie nici de-al meu nume, nici de mine,
Şi tot aşa să nu mai fie nici om de care eu să ştiu.

Tăcut, sub frunze ca nălucă să mă strecor fără-ncetare
Pe unde locul mai sălbatic s-ar întâmpla în drumul meu,
Iar dând uitării lumea-ntreagă şi eu s-am parte de uitare,
Rănit de lupta unei vieţe pe care n-am cerut-o eu.

Spre soarele ce se ridică să cânt cu frunzele ce cântă,
Cu paserile modulându-şi concertul lor neîntrecut,
Cu şoptitoarele izvoare ce-n armonie se frământă
Pe patul de-albe pietricele ce le e vecinic aşternut.

Şi cufundat prin al meu suflet în armonie şi verdeaţă,
Răpit din visele frumoase ce-n al meu cuget s-ar ivi,
Să simt şi lumea să-nţeleagă că de-are traiul vreo dulceaţă,
E de-a uita că-l porţi pe umeri ş-ameninţă a te strivi.

Între frunze

Grădina este plină de taina fericirii
Şi nu e fir de iarbă de-alt fir nendrăgostit;
E mai, când nu e frunză să n-aibă al iubirii
Fior nedesluşit.

Micsandra spre rozetă se pleacă fermecată,
Garoafa râde-n soare cu roşul ei mănunchi,
Iar viţa se ridică pe măr, amorezată
De verdele său trunchi.

Rochiţele, în braţe subţiri, dar încordate,
Strâng vişinul, şi cracă cu cracă-l cuceresc,
Cireşele, alături, sub frunze-mperecheate,
Roşesc şi se iubesc.

Din totul se înalţă un cântec către soare
De dragoste nespusă, de dulci îmbrăţişări,
O falnică poemă de strofe arzătoare,
De tainice oftări.

Ascultă: e grădina întreagă, ce uneşte
Simţirea ei suavă cu cântecul din noi,
Şi cerul din adâncu-i de aur ne priveşte
Zâmbindu-ne prin foi.

Epigraf

Să mă spele de insulte nu mă-ncerc să fac apel
La un veac ce nu cuprinde decât patimă în el
Şi în care tot nerodul are dreptul să vorbească
Ca dovadă-ntemeiată de prostia cea obştească.
Cât e ţara noastră toată văd mulţimi fără simţiri,
Creieri stinşi de întuneric, inimi roase de-njosiri.

Dar când patru generaţii peste moartea mea vor trece,
Când voi fi de-un veac aproape oase şi cenuşă rece,
Va suna şi pentru mine al dreptăţii ceas deplin,
Ş-al meu nume, printre veacuri, înălţându-se senin,
Va-nfiera ca o stigmată neghiobia duşmănească,

Cât vor fi în lume inimi şi o limbă românească.

Faunul

În ochii mei adânci, pe brânci un faun veghează,
Visează straşnica plăcere ce poţi s-o smulgi unui viol,
Hipnotizări ce pervertesc rânjind împrăştiază
Şi-n fund de gingaşe potire ţâşneşte-n silă vitriol:
În ochii mei adânci, pe brânci un faun priveghează.

Catifelează lin şi dulce cuvântul său — suspin blajin —
Dar când stăpân se crede-a fi, atunci pe pradă sare,
Brăzdează sânurile goale cu buze aprigi ca de Djin
Şi e un Iad de foc ascuns ce, până nu tresare,
Catifelează lin şi dulce cuvântul său — suspin blajin.

Zadarnic anii trec, şi trec — rămâne Domn în scaun,
Şi nu e om ca să nu-l poarte la pândă-n el pitit pe brânci,
Iar nu e ceas şi pas, răgaz să poţi avea de faun,
Eşti robul lui, şi totdeauna ca să trăiască el mănânci,
Zadarnic anii trec şi trec — rămâne Domn în scaun.

Noaptea neagră

Cu norii ce afar' s-adună
Acoperind şi cer şi lună,
De la fereastra mea, sub coaste,
Călări pe beznă, ca prin basme,
Zăresc un şir grozav de iasme
Ce sunt a iadurilor oaste.

Hop! Hop! Se duc mereu la vale,
Şi parcă m-ar privi cu jale,
Şi parc-ar râde câteodată...
Căci spăimântoasele lor rânduri
Sunt ghiana ce o port în gânduri,
Sunt mintea mea întunecată.

Cocoşul ce-nspre ziuă cântă
Cu glasul lui nu le spăimântă...
Hip! Hip! — curg iezmele întruna,
Şi dacă las perdeaua iute,
Atunci, odaia, pe-ntrecute,
Mi-o umplu, una câte una.

Ha! Ha! — Şi grabnic mă-nconjoară
Râzând de-un râs ce mă doboară,
Iar în mijlocul lor, îndată,
Pe când mai mare e vârtejul,
Uscându-mi gura şi gâtlejul,
Mă pun, şi trag o horă lată.

Când aripi...

Când aripi al meu suflet avea, credeam în toate
Iluziile roze... — Eram un semizeu,
        Zburam spre empireu,
        Mai sus de gloate...

Când aripi al meu suflet avea.

Purtam în grai argintul curatelor izvoare,
În cuget, visuri roze... — De viaţă mă-ncântam,
        De soare mă-mbătam,
        Eram argint şi soare... —

Când aripi al meu suflet avea.

Era ca o-nflorire de zile minunate,
De crini şi roze roze... — Zâmbeam copilăros,
        Voios şi generos,

Străin de răutate...

Când aripi al meu suflet avea...

Ură

Dacă-aş fi trăsnet v-aş trăsni,
V-aş îneca dacă-aş fi apă,

Şi v-aş săpa mormântu-adânc
Dac-aş fi sapă.

Dacă-aş fi ştreang v-aş spânzura,
Dacă-aş fi spadă v-aş străpunge,
V-aş urmări dac-aş fi glonţ,
Şi v-aş ajunge.

Dar eu, deşi rămân ce sunt,
O voce-adâncă îmi murmură
Că sunt mai mult decât orice,
Căci eu, sunt ură.

Noaptea de iulie

A-nceput din nou să-mi fie dor de dulce fericire...
Văd că-mi trece tinereţea, văd că anii mi se duc,
Şi mi-e sete de plăcere, şi mi-e sete de iubire,
Însă umbrele visate nu se poate să le-apuc.

Numai aurul, el singur, îmi lipseşte-n astă lume,
Numai el, dar fără dânsul sunt un biet neputincios...
Care suflet de-al meu suflet, care nume de-al meu nume
S-ar lipi să ia povara unui trai sărăcăcios?

Pică plâns al tinereţii pe un sân ce nu palpită,
Ai avut cu ce să-l cumperi, e al tău până în zori...
Veştejeşte-te-a mea buză pe o buză veştejită,
Şi tu, suflete, visează că aduni cereşti comori.

Însă tu, o! poezie, cu mantaua ta regală,
Îţi acoperă vederea — fugi în colţu-ntunecos,
Prin fereastră mă fixează luna rece şi spectrală
Ca un doctor ce se uită la un chip de ofticos.

A! desigur, masca blondă avea altfel de privire
Când pe ţărmurile de-aur ale lacului Leman
Surâdea printre frunzişuri la întâia mea iubire,
Vis mai lung decât un secol în cuprinsul unui an.

A! desigur că în noaptea ce-n trecutul vieţii mele
E-nsemnată cu roşeaţa simţămintelor dintâi,
Dacă ea privea prin geamuri dintre pulberea de stele,
Nu venea c-un zâmbet rece lângă caldul căpătâi.

Poezie! Poezie! Ai dreptate totdeauna,
Dar fiindcă simt şi astăzi că rămas-am tot al tău,
Dă, te rog, în jos perdeaua, ca să nu mă vadă luna,
Roag-o calea să-şi urmeze, voi să scap de ochiul său.

Zi-i să meargă pe oriunde e suavă fericire,
Să-şi încarce a ei rază cu al florilor arom,
Să zâmbească voluptăţii ce se naşte din iubire,
Dar să uite pe oricine a uitat că este om.

Răsmeliţa morţilor

Domnea-n locaşul vecinic o noapte-ntunecoasă,
Şi unul după altul, falangă fioroasă,
Ieşeau de prin morminte scheletele de morţi:
„Deschidă-ne iar viaţa lucioasele ei porţi...
Destul de când mormântul ne supse şi ne roase”,
Striga învălmăşită răsmeliţa de oase,
„Destul de când ne-apasă mormântu-ngrozitor...
Vrem viaţă, vrem lumină, vrem soare-ncălzitor.”
Şi ţestele prin iarbă dau fuga-nsufleţite,
Purtate de schelete în grab’ reîntocmite,
Aşa că cimitirul era ca un vârtej
În care câte-o ţeastă fugea după-un gâtlej,
Iar deget după deget, şi coaste după coaste,
Urmau în goana mare ca oaste după oaste...

Femurul, câteodată, un tibia prinzând,
Da jalnice ocoale, trosnind şi şchiopătând,
Şi-n groaznicul amestec, ciocnindu-se în cale,
Albeau prin noaptea neagră coloane vertebrale...
Claviculă şi cubit, şi metatars, şi stern
Păreau mişcate astfel de-acelaşi dor etern,
Iar oasele cu-ncetul la rând înghesuite,
Cu zgomot în schelete erau reîntocmite,
Şi glasul ce din toate ţipa îngrozitor
Era: „Vrem aer, viaţă, vrem soare-ncălzitor”.

Noaptea albă

Luna varsă în odaie
O fantastică văpaie,
Iar cu capul aplecat
Stă poetul care-odată
Pe o coardă fermecată
Lumea toată a-ncântat.

Fruntea lui nensufleţită
Pare-n raza strălucită
Ca un munte pleşuvit,
Ochii lui fără privire
Îţi insuflă o-ngrozire
Ce te lasă-nmărmurit.

Printre florile de-afară
Doarme geniul pe scară
Ca un mort de nemişcat,
Pe când luna maiestoasă
O lumină îndoioasă
Pune-n cerul neschimbat.

Visul fatal

Nu mai am decât o sete, nu mai am decât un vis,
Vis ce-n inimă cu sânge conturat îl ţin închis;

Orişiunde-l port cu mine, şi c-o dulce voluptate
Mintea mea îl reciteşte pe când inima mea bate;
Negru, groaznic, fără milă, nu e-ntr-însul un cuvânt
Ca să nu mă facă singur uneori să mă-nspăimânt;
Ştreangul, fierul, focul, plumbul se-ntreţes să-l întocmească,
Şi-n zadar se-ncearcă unii din priviri să mi-l citească
Înainte de momentul când... — Dar visul meu cumplit
Dacă scris e să rămână un biet vis neîmplinit,
Din adâncul ei cel umed, cu aceeaşi nendurare
Groapa mea are să strige către ceruri: Răzbunare.

Cântecul şi poetul

Când se naşte într-o ţară mică, — cine e poet,
Dacă simte-a lui făptură că e roasă de-un regret,
E desigur de regretul c-a născut. — El cântă, scrie,
Şi abia în câte-un suflet, află câte-o simpatie.
Încolo, cine-l citeşte, sau de pizmă e cuprins,
Sau cu inima închisă şi-n citire nedeprins
        Cartea i-o silabiseşte.

Dar de ce de insomnie doborât, — poetul cântă,
Ş-având toate împotrivă inima şi-o mai frământă
Să mai lase pe hârtie ca să treacă-al său condei,
Ce fixează note de-aur pe al foilor temei
Pentru ce mai împleteşte cu argint şi cu mătase
Stofele predestinate urme multe să nu lase.
        Visul ce ne tot şopteşte?

Liliacul alb şi roşu harpa sa o coronează,
Al său cântec, ca sideful străluceşte, — şi vibrează
Mai curat decât un sunet de cristal. — Armonios
Ca un ţipăt de vioară sub arcuşul mlădios,
Smulge lacrimi. — Blând şi dulce se înalţă; — câteodată,
De se-ncarcă cu mânie vânătă şi nenfrânată
        Este pentru vinovaţi.

Iată cântecul. — Poetul pentru ce-l vibrează însă?
Pentru cine e parfumul sau durerea lui cea plânsă?...
Tot ce ştiu e că natura strălucindu-i în priviri
Ceru-n sufletu-i coboară cu supreme-ademeniri,
Îngeri dulci pe buze-i cântă... — Dacă vreţi să ştiţi misterul
Pentru ce şi pentru cine?... Întrebaţi natura, — cerul,
Sau pe îngeri întrebaţi.

Către viitorime

Voi, care vă veţi naşte de-aci-într-un veac sau doi,
Voind s-aveţi ştiinţă de cine-am fost şi noi,
Luând spre desluşire istoria, — îndată
Simţirea noastră-ntreagă, de falǎ îmbătată,
Striga-va: „Ca străbunii să fim de glorioşi,
Pe când am fost cu toţii mişei sau ticăloşi.”

Mai mult decât minciuna nimica nu răpune...
E aspru adevărul, dar trebuie a-l spune:
Da, ţara noastră toată, din cap pân’ la sfârşit
În zilele de astăzi e stârvul otrăvit,
Din care sântu soare cu flacăra-i suavă
Nu poate să mai scoată nimic decât otravă.

Şi mişuie asupra-i un şir de viermi greţoşi
Ce-l sug până la oase sătui dar lipicioşi,
Blestem care desigur îşi are începutul,
Îşi are şi prezentul, îşi are şi trecutul,
Pe când sfârşitul, — zilnic chemat şi nesosit,
Se pierde printre veacuri, rămâne neghicit.

Dar cum? Din timpul nostru nimic nu va rămâne
Ca moaşte respectate a zilelor bătrâne?
Ce? Zidurile Plevnei de sine au căzut
Şi moartă ne-a fost ţara soldaţi când am avut?
Ce? Poate să existe mai mare bărbăţie
Decât să-ţi dai sfârşitul pe câmp de bătălie?

Ei! Da. Prin vânt, pe zloată, flămânzi şi dezbrăcaţi,
Martirii ce avurăm rămân necontestaţi...
Zburară, se luptară, muriră; foarte bine:
E drept că au fost ieftini cu sângele din vine,
E drept că fiecare a fost un semizeu,
Dar pentru ce, şi cine, nu ştiu nici ei, nici eu.

Urmaşi, oricât de mare veţi crede-a noastră fală,
Feriţi-vă de-a trece sub poarta triumfală
Prin care-această ţară de-un veac a defilat,
Căci dacă avem astăzi şi rege şi regat,
Putem de azi pe mâine s-avem şi-mpărăţie,
Dar fără libertate şi fără Românie.

Gândului

Eu am stat ş-am cugetat
Şi mijlocul l-am aflat
Viaţa mea s-o fericesc:
E să nu mă mai gândesc.

Gândul m-a îmbătrânit,
Gândul m-a nenorocit...
Fără gând de mă năşteam,
Nu plângeam, nu suferea m.

De-am gândi, sau n-am gândi,
Rău-n veci va izbândi,
Şi cu gând şi fără gând,
Ne vom duce toţi pe rând.

Tot o soartă vom avea,
În zadar fugim de ea,
Căci de suntem pe pământ,

Ne-am născut pentru mormânt.

Gând mişel, grozav blestem,
Eu de azi nu te mai chem,
Numai rele mi-ai urzit
Şi în veci m-ai amăgit.

Voi o clipă să trăiesc,
Nicidecum să nu gândesc
Să mă uit la stele sus
Fără lui să-i fiu supus.

Să trăiesc fără să ştiu
De sunt mort sau de sunt viu,
Şi prin lume, călător
Să mă duc nepăsător.

Să mă-mbăt de dulci lumini,
De mirosul de pe crini,
De-al izvorului murmur
Şi de-al cerului azur.

Şi atuncea mizantrop,
Gând nemernic să te-ngrop,
Să te-ngrop în mine-adânc
Şi să beau şi să mănânc.

Piatră rece, orb şi crud,
Nici un plânset să n-aud
Sub al cerurilor cort
Pentru orice patimi mort.

Şi când ceasul va sosi

Dintre oameni a dosi,
Să mă duc fără să ştiu
De-am fost mort sau de-am fost viu.

FLORI SACRE (1912)

Avatar

Domnea în Roma August, — era sub cer de mai, —
Îmi cântă-n suflet anul, — zvoniseră dezastre,
Dar Tibrul printre dealuri curgea ca printr-un rai,
Şi vii, în ochii sclavei, zării cicori albastre.

Vorbi în al meu sânge al patimilor grai,
Eram atletul plastic întors abia din castre,
Ş-am pus, sub piept zdrobind-o, când lung o sărutai,
Jăraticul de buze pe florile din astre.

Grădina în odihnă zăcea-ntre ziduri albe...
Ninseseră din piersici suave flori roz-albe... —
Au curs de-atunci noiane de veacuri păgâneşti... —

Uitată mi-este groapa sub flori şi sub parfume,
Dar tot mi-aduc aminte... — fu Cretus al meu nume,
Şi-n for purtam tunică cu ciucuri elineşti.

Noaptea de decembrie

Pustie şi albă e camera moartă...
Şi focul sub vatră se stinge scrumit... —
Poetul, alături, trăsnit stă de soartă,
Cu nici o scânteie în ochiu-adormit...
Iar geniu-i mare e-aproape un mit...

Şi nici o scânteie în ochiu-adormit.

Pustie şi albă e-ntinsa câmpie...
Sub viscolu-albastru ea geme cumplit...

Sălbatică fiară, răstriştea-l sfâşie,
Şi luna-l priveşte cu ochi-oţelit... —
E-n negura nopţii un alb monolit...

Şi luna-l priveşte cu ochi oţelit.

Nămeţii de umbră în juru-i s-adună...
Făptura de humă de mult a pierit
Dar fruntea, tot mândră, rămâne în lună —
Chiar alba odaie în noapte-a murit... —

Făptura de humă de mult a pierit.

E moartă odaia, şi mort e poetul... —
În zare, lupi groaznici s-aud, răguşit,
Cum latră, cum urlă, cum urcă, cu-ncetul,
Un tremol sinistru de vânt-năbuşit...
Iar crivăţul ţipă... — dar el, ce-a greşit?

Un haos, urgia se face cu-ncetul.

Urgia e mare şi-n gându-i ş-afară,
Şi luna e rece în el, şi pe cer...
Şi bezna lungeşte o straşnică gheară,
Şi lumile umbrei chiar fruntea i-o cer...

Şi luna e rece în el, şi pe cer.

Dar scrumul sub vatră, deodată, clipeşte...
Pe ziduri, aleargă albastre năluci...
O flacără vie pe coş izbucneşte,
Se urcă, palpită, trosneşte, vorbeşte...

„Arhanghel de aur, cu tine ce-aduci?”

Şi flacăra spune: „Aduc inspirarea...
Ascultă, şi cântă, şi tânăr refii... —
În slava-nvierii îneacă oftarea...
Avut şi puternic emir, voi să fii.” —
Şi flacăra spune: „Aduc inspirarea
Şi-n alba odaie aleargă vibrarea.

Răstriştea zăpezii de-afară, dispare...
Deasupră-i e aur, şi aur e-n zare, —
Şi iată-l emirul oraşului rar...
Palatele sale sunt albe fantasme,
S-ascund printre frunze cu poame din basme,
Privindu-se-n luciul pârâului clar.

Bagdadul! Bagdadul! şi el e emirul... —
Prin aer, petale de roze plutesc...
Mătasea-nflorită mărită cu firul
Nuanţe, ce-n umbră, încet, veştejesc... —
Havuzele cântă... — voci limpezi şoptesc...
Bagdadul! Bagdadul! şi el e emirul.

Şi el e emirul, şi are-n tezaur,
Movile înalte de-argint şi de aur,
Şi jaruri de pietre cu flăcări de sori;
Hangiare-n tot locul, oţeluri cumplite —
În grajduri, cai repezi cu foc în copite,
Şi-ochi împrejuru-i — ori spuză, ori flori.

Bagdadul! cer galben şi roz ce palpită,
Rai de-aripi de vise, şi rai de grădini,
Argint de izvoare, şi zare-aurită —

Bagdadul, poiana de roze şi crini —
Djamii — minarete — şi cer ce palpită.

Şi el e emirul, şi toate le are...
E tânăr, e farmec, e trăsnet, e zeu,
Dar zilnic se simte furat de-o visare...
Spre Meka se duce cu gândul mereu,
Şi-n faţa dorinţei — ce este — dispare —
Iar el e emirul, şi toate le are.

Spre Meka-l răpeşte credinţa — voinţa,
Cetatea preasfântă îl cheamă în ea,
Îi cere simţirea, îi cere fiinţa,
Îi vrea frumuseţea — tot sufletu-i vrea —
Din tălpi până-n creştet îi cere fiinţa.

Dar Meka e-n zarea de flacări — departe —
De ea o pustie imensă-l desparte,
Şi pradă pustiei câţi oameni nu cad?
Pustia e-o mare aprinsă de soare,
Nici cântec de paseri, nici pomi, nici izvoare —
Şi dulce e viaţa în rozul Bagdad.

Şi dulce e viaţa în săli de-alabastru,
Sub bolţi lucitoare de-argint şi de-azur,
În vie lumină tronând ca un astru,
Cu albele forme de silfi împrejur,
În ochi cu lumina din lotusu-albastru.

Dar iată şi ziua când robii şi-armează... —
Cămile găteşte, şi negri-armăsari,
Convoiul se-nşiră — în zori scânteiază,
Porneşte cu zgomot, — mulţimea-l urmează,
Spre porţi năpustită cu mici şi cu mari.

Şi el ce e-n frunte pe-o albă cămilă,
Jar viu de lumină sub roşu-oranisc,
S-opreşte, o clipă, pe verdele pisc,
Privindu-şi oraşul în roza idilă...

S-opreşte, o clipă, pe verdele pisc...
Din ochiul său mare o lacrimă pică,
Pe când, de sub dealuri, al soarelui disc
În gloria-i de-aur încet se ridică...

Şi lacrima, clară, luceşte, şi pică...

Din apa fântânii pe care o ştie
În urmă, mai cere, o dată, să bea...
Curmalii-o-nfăşoară c-o umbră-albăstrie...
Aceeaşi e apa spre care venea
Copil, să-şi alinte blondeţea în ea —
Şi-ntreagă, fântâna, e tot cum o ştie.

E tot cum o ştie, — dar, searbăd la faţă,
Sub magica-i umbră, un om se răsfaţă...
Mai slut e ca iadul, zdrenţos, şi pocit,
Hoit jalnic de bube, — de drum prăfuit,
Viclean la privire, şi searbăd la faţă.

De nume-l întreabă emirul, deodată,
Ş-acesta-i răspunde cu vocea ciudată:
— La Meka, plecat-am a merge şi eu.
— La Meka? La Meka?... — şi vocea ciudată:
— La Meka! La Meka! răsună mereu.

Şi pleacă drumeţul pe-un drum ce coteşte...
Pocit, şchiop şi searbăd, abia se târeşte...

Şi drumu-ocoleşte mai mult, tot mai mult,
Dar mica potecă sub pomi şerpuieşte,
O tânără umbră de soare-l fereşte,
Auzu-i se umple de-un vesel tumult,
Şi drumu-ocoleşte mai mult — tot mai mult.

Iar el, el emirul, de-asemenea pleacă —
Pustia l-aşteaptă în largu-i s-o treacă...
Prin prafu-i se-nşiră cămile şi cai,
Se mistuie-n soare Bagdadul, şi piere,
Mai şters decât rozul de flori efemere,
Mai stins decât visul pierdutului rai.

În largu-i pustia, să treacă-l aşteaptă —
E dreaptă — tot dreaptă — dar zilele curg,
Şi foc e în aer, în zori, şi-n amurg —
Şi el naintează, dar zilele curg.

Nici urmă de ierburi, nici pomi, nici izvoare...
Şi el naintează sub flăcări de soare...
În ochi o nălucă de sânge — în gât
Un chin fără margini de sete-arzătoare...
Nisip, şi deasupra, cer roşu — ş-atât —
Şi toţi naintează sub flăcări de soare.

Şi tot fără margini pustia se-ntinde,
Şi tot nu s-arată oraşul preasfânt —
Nimic n-o sfârşeşte în zori când s-aprinde,
Şi n-o-nviorează suflare de vânt —
Luceşte, vibrează, şi-ntruna se-ntinde.

Abia, ici şi colo, găsesc, câteodată,
Verdeaţa de oază cu dor aşteptată...
Săgeată, aleargă cal alb şi cal murg,
Cămilele-aleargă săgeată şi ele,

La cântecul apei se fac uşurele...
Izvor sau citernă în clipă le scurg —
Dar chinul reîncepe, şi zilele curg.

Şi tot nu s-arată năluca sublimă...
Şi apa, în foale, descreşte mereu...
Când calul, când omul, s-abate victimă,
Iar mersul se face din greu şi mai greu...
Cu trei şi cu patru, mor toţi plini de zile,
Dragi tineri, cai ageri, şi mândre cămile.

Şi tot nu s-arată cetatea de vise...
Merindele, zilnic, în trăişti se sfârşesc...
Prădalnice zboruri de paseri, sosesc...
S-aruncă pe leşuri cu ciocuri deschise,
Cămile, cai, oameni, cad, pier, se răresc...
Doar negrele paseri mereu se-nmulţesc
Şi tot nu s-arată cetatea din vise.

Cetatea din vise departe e încă,
Şi vine şi ziua cumplită când el,
Rămas din toţi singur, sub cer de oţel,
Pe minte îşi simte o noapte adâncă... —
Când setea, când foamea, — grozave la fel,
Pe piept, ori pe pântec, îi pun câte-o stâncă,
Prin aeru-n flăcări, sub cerul de-oţel.

Pierduţi sunt toţi robii, cu cai, cu cămile...
Sub aeru-n flăcări, zac roşii movile... —
Nainte — în lături — napoi — pestetot,
Oribil palpită aceeaşi culoare...
E-aprins chiar pământul hrănit cu dogoare,
Iar ochii se uită zadarnic, cât pot —
Tot roşu de sânge zăresc pestetot
Sub aeru-n flăcări al lungilor zile.

Şi foamea se face mai mare — mai mare,
Şi, zilnic, tot cerul s-aprinde mai tare...
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cumpliţi...
Cutremur e setea, ş-a foamei simţire
E şarpe, ducându-şi a ei zvârcolire
În pântec, în sânge, în nervii-ndârjiţi... —
Bat tâmplele... — ochii sunt demoni cumpliţi.

Abia mai păşeşte cămila ce-l poartă...
Speranţa, chiar dânsa, e-n sufletu-i moartă... —
Dar iată... — părere să fie, sau, ea?...
În zarea de flăcări, în zarea de sânge,
Luceşte... Emirul puterea şi-o strânge... —
Chiar porţile albe le poate vedea...
E Meka! E Meka! ş-aleargă spre ea.

Spre albele ziduri, aleargă — aleargă,
Şi albele ziduri, lucesc — strălucesc, —
Dar Meka începe şi dânsa să meargă
Cu pasuri ce-n fundul de zări o răpesc,
Şi albele ziduri, lucesc, — strălucesc!

Ca gândul aleargă spre alba nălucă,
Spre poamele de-aur din visu-i ceresc...
Cămila, cât poate, grăbeşte să-l ducă...
Dar visu-i, nu este un vis omenesc —
Şi poamele de-aur lucesc — strălucesc —
Iar alba cetate rămâne nălucă.

Rămâne nălucă, dar tot o zăreşte
Cu porţi de topaze, cu turnuri de-argint,
Şi tot către ele s-ajungă zoreşte,
Cu toate că ştie prea bine că-l mint
Şi porţi de topaze, şi turnuri de-argint.

Rămâne nălucă în zarea pustiei
Regina trufaşă, regina magiei,
Frumoasa lui Meka — tot visul ţintit,
Şi vede pe-o iasmă că-i trece sub poartă...

Pe când şovăieşte cămila ce-l poartă...
Şi-n Meka străbate drumeţul pocit,
Plecat şchiop şi searbăd pe drumul cotit —
Pe când şovăieşte cămila ce-l poartă...

Şi moare emirul sub jarul pustiei —
Şi focu-n odaie se stinge şi el,
Iar lupii tot urlă pe-ntinsul câmpiei,
Şi frigul se face un brici de oţel...
Dar luna cea rece, ş-acea duşmănie
De lupi care urlă, — ş-acea sărăcie
Ce-alunecă zilnic spre ultima treaptă,
Sunt toate pustia din calea cea dreaptă,
Ş-acea izolare, ş-acea dezolare,
Sunt Meka cerească, sunt Meka cea mare...

Murit-a emirul sub jarul pustiei.

Mai

Mai! Mai! şi aurora cu lacrimi de topaze,
Mai: albele calicii de crini, dulci flori de-amor,
Şi vocile de frunze, şi raze, şi extaze,
Ş-a traiului uitare, un chin de care mor.

Mai: barca ce se duce pe undele tăcute,
Şi clarul dimineţii, şi veseli lopătari,
Şi luni ce sparg văzduhul pe-azururi renăscute,
Şi bălţi de-argint, şi trestii, şi candizi nenufari.

Ş-oriunde, o natură tot tânără, tot blondă,
Şi-n cer, pe car de flăcări, Apollon, crud şi blând,
Lucind într-o părere de cursă vagabondă,
Jucându-şi caii de-aur şi-n inimi săgetând.

Imn la Satan

Satan, fermecător Satan, proteu ce eşti ascuns în toate,
În iadul tău primesc să ard, fiindcă altfel nu se poate;
Te-ador, Satan, fiindcă tu eşti zâmbet, rază şi coloare,
Eşti cugetări şi eşti simţiri, eşti aur, vin, cântare, floare, —
Eşti tot ce e ispititor: plasticităţi de corpuri goale, —
Şi zbor spre cer şi voluptăţi ce sunt titanice răscoale...
O! singur zeu, fiindcă rău — iar răul singur este forţă —
Al tău e-ntregul Univers, plecat sub sabie şi torţă...

Când ai lipsi, ar fi tăcerea şi nemişcarea şi robia...
Satan, — oh! Iartă-mi neghiobia!

Satan, fermecător Satan,
Nemilostiv, cum e dorinţa,
Şi ager, cum e iscusinţa,
Tot mai activ din an în an;
Semeţ cum este biruinţa...
Satan, dorinţă de ştiinţă,
Satan, dorinţă de frumos,
Satan, voinţă şi putinţă,
Pe-altarul tău mă-aduc prinos...
Jos, jos făţărnicia...

Când ai lipsi, ar fi tăcerea şi nemişcarea şi robia...
În ochi adânci când scânteiezi, pe buze roşii când răsufli,
Averi de-avari le risipeşti prin simţuri reci furtuni când sufli;
Înnebuneşti pe prea cuminţi, ce stau tâmpiţi de-nţelepciune
Şi schimbi deodată în focar ce-a fost mai stins ca un tăciune.
Tu, care culci sub sărutări în silnicia ta sublimă

Pe crinul fraged ca să smulgi beţia rară printr-o crimă,
Oh!... singur rodnic pestetot, când spargi a cerurilor boltă
Şi plumb topit în ea ţâşneşti a vieţii aprigă revoltă,
Satan, — oh! iartă-mi neghiobia.

Arhanghel de-aur şi de foc,
Ce-nsămânţezi Dumnezeirea,
Urmându-ţi vecinic siluirea,
Din timp în timp, din loc — în loc,
Şi ce-o supui să-ţi rabde firea...
Satan, nenvinsă bărbăţie,
Adolescent în orice timp,
Urmează-a ta împărăţie
Şi prăvăleşte-orice Olimp...

Când ai lipsi, ar fi tăcerea şi nemişcarea şi robia...
Oh!... Iartă-mi, iartă-mi neghiobia.

Castelul

Castelul în ruine domneşte peste vale...
Din turnuri retezate se-mprăştie o jale,
Şi stema ce pe-oricine să-nfrunte cuteza,
Mâncată e de vânturi, de soare şi de apă,
Iar vremea ce tot curge o şterge şi o crapă —
Din ea rămas-a numai un leu, — un coif, — ş-o za.

Sub bolţi încenuşate păianjenul îşi ţese
Dantela lui subţire din fire lungi şi dese;
Căminul zace-n umbră, posac, — iar de pereţi
Abia se ţin ici-colo, din cuie să nu cadă,
Portrete-ncondeiate în timpi de cruciadă,
Ce sparg întunecimea cu ochii lor semeţi.

Un biet vătaf de curte, bătrân ca lumea veche,
Poveşti tulburătoare îţi spune la ureche:

El a slujit străbunii baronilor de azi...
El a văzut castelul în vremuri uimitoare:
Născut în alte zile, crescu sub un alt soare:
Vlăstare fără viaţă au dat din-nalţii brazi.

De-ar fi să-l crezi, când luna prin geamuri s-oglindeşte,
Şi flori de-argint şi aur pe lespezi răspândeşte;
Când bate orologiul de douăsprezece ori;
În ultimul răsunet al miezului de noapte,
Pe săli şi coridoare aleargă fel de şoapte,
Şi curţile răsună de cai rânchezători.

Văzut-a el de-asemeni, în sala de serbare,
Că sub cotlonul vetrei s-aprinde un foc mare;
Apoi văzu şi chipuri din cadre coborând
Că-şi scutură dantela manşetelor de praful,
Pe care l-a pus timpul, şi l-a lăsat vătaful,
Şi ţintă că se uită în ochii lui pe rând.

Să-şi capete iertarea uşor afla puterea,
Căci duşii de pe lume, mai toţi, sunt buni ca mierea;
Iar ei, sub policandrul din mijloc, s-aşezau,
Turnând năluci de vinuri în cupe vecinic goale,
Pe când, băieţi de casă le dau grăbiţi ocoale
Cu umbre de bucate din care nu gustau.

Vătaful spune multe, şi chiar, — băsmiri ciudate! —
Că-n nopţi scânteietoare de crini îmbălsămate,
Un tânăr, — zmeu năprasnic cu ochi ce sorb şi mint, —
Pustiu adesea lasă pervazul cadrei sale
În timp ce alba zână din apa de pe vale
Sub lună-şi stoarce părul în râul de argint.

Castelul are multe poveşti ce te minună,
Dar castelanul de-astăzi le crede o minciună,

Şi când îl văd străbunii în zale îmbrăcaţi,
Roşesc, din înălţimea portretelor auguste,
De strâmta redingotă cu mânece înguste
A celui care-şi zice nepot de cruciaţi.

Şi timpul, care vecinic clădirile le sapă,
Apasă peste turnuri, le pleacă şi le crapă,
Întinde pe creneluri, pe ziduri şi pe porţi,
Din muşchiul de paragini o fină ţesătură
În care tot trecutul s-ascunde-n umbră sură,
Precum s-ascunde-n frunze un trist locaş de morţi.

Vasul

Vasul e de aur virgin scânteiat cu plăci de nacru,
Încrustat cu pietre scumpe, zvelt, dar trainic ca un bronz;
Şi, cuprindă ambrozie sau poşircă de vin acru,
Dea beţia dezmăţării sau extazul unui bonz,
Vasul e de aur virgin, sculptural, sublim şi sacru.

Floare-aproape nereală se înalţă hieratic,
O splendoare ca de soare răspândeşte împrejur,
Magistral şi rece vecinic, deşi viu ca un jeratic,
Nu e simţ sub al său farmec să-i mai poată fi sperjur...
Floare-aproape nereală se înalţă hieratic.

Gestul lui e o minune, gura lui, rubin şi perle,
Corpul tot, plasticitatea unor zile ce s-au dus,
În gâtleju-i paseri rare se îngână-ncet cu merle,
Ş-orice limbă amuţeşte, ş-orice suflet e sedus...
Gestul lui e o minune, gura lui, rubin şi perle.

Să bei viaţa-n el e dulce sau să bei sleirea forţei...
Dar ascundă sau Tenedos, sau otravă şi puroi,
Chio roşu, sau miresme, — meargă tot în voia sorţii, —
Când e vasul de-aur virgin... moralistul e greoi,

Şi în fond se bea tot viaţă chiar când bei balsamul morţii.

Corabia

La ţărm, corabia oprită
E ninsă de zăpada lunii
Şi marea tace odihnită,
De biciuirile furtunii.
Catarg şi pânze argintate
Abia uşor sunt legănate...
Magia nopţii este sfântă...
Verzuiele unde dormitează.
Novicii râd... — Cârmaciul oftează,
Matrozii melancolic cântă.

Oraşul întreg scânteiază
Cu felinarele aprinse...
Muzicile vesel vibrează,
Curse priveghează-ntinse.
Novicii în port se coboară,
Spre râs şi petrecere zboară;
Răscoala etăţii-i frământă...
Safire pe ceruri lăcrămează.
Din cap mişcând, cârmaciul oftează,
Matrozii melancolic cântă.

Mănăstirea

I

Mănăstirea-şi doarme moartea lângă ţărm de Acheron...
Oglindindu-se în undă, stâlpi ş-arcade se confundă,
Pe când clopotu-nviază trăgănat şi monoton
Un fior ce din aramă zboară-n lung şi-n larg pe undă.

Pretutindeni e-ntuneric, neagră moarte pretutindeni... —
Sub uitare, ca-ntr-o vată, zace-al traiului transport;
S-au dus patimile toate, — voci de tunet sau de grindini, —

Lângă glaucele ape mănăstirea e un port.

II

Dar tăcere: rugăciunea, şi un disc în noaptea brună... —
Limbi bronzate graiul ritmic îl propagă împrejur,
Tinicheaua de pe turnuri albăstrită e de lună
Ş-a bisericii nălucă îşi dă brânci în clarobscur.

Tot aşa se naşte-n mine, sub mister, o frământare... —
Oh! simţire, te crezusem întinată pentru veci.
Şi afară din Gomora te-azvârlişi prin o sforţare
Spre-a-mi repune-argint în suflet şi un psalm pe buze reci.

III

Şi deci iată că de lapte se fac glaucele ape,
Balta mucedă e toată fermecat mărgăritar,
Iar pe vechiul zid pe care liliacu-atârnă grape,
Licăriri de pietre scumpe licurici zglobii presar.

Iată însă şi rogozul că-mprumută-o voce clară
Şi-nstrunează profeţia unei magici bunătăţi,
Ce-n toţi timpii şi-n tot locul priveghează tutelară
Ca o stea ce străluceşte din adânci eternităţi.

IV

Biată inimă pe care o crezusem pe veci moartă,
Înviere, şi în tine, schit de taină, a tocat,
Şi sub lacrimă lunară, — strop de rouă-n orice soartă, —
Flori de-argint albesc în cerul unui trai întunecat...

Iar în vraja răzleţită, scânteiază taina rară
Că-n afar’ de clipa vieţii sunt sublimele-aurori,
Că din iarna-ngheţătoare naşte calda primăvară,
Şi că giulgiurile morţii sunt drapări de-nvingători.

Cântecul ploaiei

Plouă, plouă,
Plouă cât poate să plouă.
Cu ploaia ce cade, m-apasă
Durerea cea veche, cea nouă...
Afară e trist ca şi-n casă, —
Plouă, plouă.

Plouă, plouă... —
Plouă cât poate să plouă...
Zadarnic vor cântece clare
Ca florile umezi de rouă
Cei vecinic scutiţi de-ntristare... —
Plouă, plouă.

Plouă, plouă...
Plouă cât poate să plouă...
Fiinţa mea şi simţirea
Sufăr şi plâng amândouă...
Viaţa-şi urmează-ndârjirea...
Plouă, plouă.

Plouă, plouă,
Plouă cât poate să plouă...
Rapănă-n geamuri ca-n tobe...
Spintecă inima-n două
Cântecul ploaiei de cobe... —
Plouă, plouă... —

Rimele cântă pe harpă

Rimele cântă pe harpă: — uşor un zbor se zvoneşte
De paseri albe ce freamătă, — şi dimineaţa domneşte.
Ulmul, salcâmul şi plopul se auresc... — Îşi şoptesc,
— se iubesc.

Rimele cântă pe harpă: limpede curge izvorul,

Blondă e toată idila, blond e pe vale păstorul...
O! dimineaţă! O! viaţă! Sufletul ce se avântă cântă.
Sufletul ce se avântă cântă cu frunză, cu apă,

Şi cu parfumul din floare de închisoare se scapă,
Urcă, esenţă divină deplină, şi pur s-absoarbe-n azur.

Dor zadarnic

E umed cimbrul pe colină,
Măceşii par o florărie,
Sorgintea râde cristalină, —
Eşti tu, eşti tu, copilărie!

Din roze ceruri ciocârlia
Zvoneşte cântece semeţe,
Domneşte-n toate veselia, —
‘Napoi venit-ai, tinereţe!

Dar ce e vis, e o nălucă...
Rămân cu trista mea nevroză,
Cu dorul meu nespus de ducă,
Spre râul blond, spre ziua roză.

Lui Cetalo Pol

Străvezie palpitare de nobleţe sufletească,
Scump copil furat de moarte printr-un gest fermecător,
Barca soartei, când te duse peste graniţa lumească,
A schimbat pe-nvinsul jalnic în măreţ învingător.

Liliac cu flori anemici, veştejit în primăvară,
Chipul tău îmi rezâmbeşte ş-ale vieţii tale zori,
De cum Mai reînviază cu blândeţea lui solară
În potirele timide ale fragedelor flori.

Ţi-a fost crudă întruparea, şi ai plâns cât nu se poate, —
N-ai ştiut nici chiar simţirea ce în mine-ai deşteptat, —
Însă cel puţin mormântul te-a scăpat acum de toate,
Şi-a lui pace te păstrează liniştit şi mângâiat.

Lewki

I

De sidef şi de-aur roşu sub al cerului azur,
Zvelta insulă apare, şi sporeşte minunată,
Sărutată când de valuri, când de vânturi asaltată
Printre-ocolul spumei albe, — crini regali, jur-împrejur.

Peste-al ţărmurilor silex palpitează-o-nflăcărare,
Via purpură de sânge a solarei agonii;
Mari flamanzi prin aer zboară spre-ale visului domnii:
Un imperiu de spaţiu fără legi şi grăniţare.

Ancorează, marinare! Iată: noaptea s-a lăsat...
Şi tu, stâncă solitară, fii cu braţele deschise:
'Ţi sunt frate, căci ca tine sunt şi culme şi abise,
Şi-ţi aduc un corp în zdrenţe şi un suflet sfâşiat.

II

Seară palidă, şi-n ceruri, ochi de îngeri plini de raze...
Adierea îşi ascute fremătările pe stânci,
Se iuţeşte, se-ntremează, mişcă unda şi-i dă brânci
Până ce-n galop o pleacă de-a-n călare pe talaze.

Şi, ca orgă colosală, geme tot, — se vaită tot...
Izbucneşte-o disperare strigătoare către astre,
Ce zâmbesc din pacea naltă a tăriilor albastre,
Unde plânset nu se varsă, nici suspine nu se scot.

Strălucitule Apollo, scut în contra răutăţii,
Ajutor îmi adu grabnic, răzbunându-mă de trai,
Şi din pacea mea răpită, şi din stinşii ani de mai,
Cel puţin fă o licoare pentru cupa zeităţii.

III

A speranţei mângâiere mă renfăşură treptat...
Simt prea bine, buna zee că e-n zarea depărtată,...
Marea cântă şi-nfloreşte, iar din unda spintecată
E Diana ce-o precedă pe talazul fermecat.

Şi vibrează cer şi apă... — Fire, om şi providenţă,
Sunt din nou iar bunătate, — imn din veacul legendar,
Şi din trunchiul mort cum naşte viaţa verdelui lăstar,
Din coşciug, închis aproape, iese zbor de biruinţă.

Oh! şi visul meu e tocmai c-ale undei legănări...
Sidefat e cu nuanţe, ghirlandat de roze albe...
Alabastrul frunţii sale întruneşte crini cu nalbe
Ce-n potire hieratici poartă mistice-mbătări.

IV

Lună! fin e însă tortul de pe fusul tău de aur,
Şi divin e sentimentul ce măriţi cu valul roz,
Când zefirii cântă-n sistru, ori în flaut de rogoz
Cu magii de filomelă, şi cu tremolo de graur.

Toată zarea depărtării e un viu mărgăritar
Sub stelara radiere a zâmbirilor de Sfinge,
Dar, din vreme-n alta, strigă şi se vaietă Syringe
În imensa dezolare de pe ţărmul solitar.

Căci voind a lui s-o aibă, nimfa blondă, oricât plâns-a,
Fu în trestie schimbată de nesaţiul lui Pan,
Şi a lui, fără speranţă, a rămas din an în an,

Iar surorile, zadarnic, braţe albe-ntind spre dânsa.

V

Sub troiane de ninsoare zace stâncă, zace val...
E-nflorirea fără seamăn de zăpadă selenară,
Ce prin aer se propagă ca un vis de primăvară,
Ce-ar zâmbi din flori de piersic şi răsunet de caval.

Coronată cu zambile, cu narcise presărată,
Catifea sau ţesătură de brocart muiată-n fir,
Verdea undă ce, ici-colo, e un aur de Ophir,
Se rostogole alene de fiori cutremurată.

Prin văpaia azurie, ca scântei din ochi de bard,
Nuferi candizi, viorele, flori albastre de cicoare,
Fulgerări de luciole, — giuvaiere mişcătoare, —
Joacă-n raza luminoasă a electricului fard.

VI

Şi chiar sufletul meu este rază, cântec şi magie!
Şi colorile din juru-mi, nimb al cerului divin,
Le beau sacra voluptate, ce mă-mbată ca un vin,
Iar întreaga mea făptură e întreagă armonie.

Vai de răi! fără-ncetare de-al lor aur torturaţi, —
Chinuiţi de conştiinţă, — îngrijaţi fără-ncetare, —
Pentru ei, natura, vecinic, farmec n-are, — voce n-are,
Şi sub stele sau sub soare trec ca morţii de-ngheţaţi.

Rară gemă, — blondă Lewki, — stâncă unde, niciodată,
Nu s-a pus cămin statornic, ci cămin întâmplător,
Scânteiază tot mai dulce, şi aruncă pe-al meu dor
Un reflex din nalta pace de sub bolta-ţi înstelată.

Năluca unei nopţi

Nori deşi şi zi apusă...
Alai
De cai
Tăcuţi,
Dar iuţi, —
Cazaci
Dibaci,
Pe căi,
În văi
Adânci
Dispar,
Şi iar
Apar
Pe stânci.

Cetatea doarme dusă...

Şireţi
Băieţi
La porţi
Ca morţi
Sosesc...
S-opresc,
Cuprind,
Dormind,
Pe turci,
Supun,
Foc pun
Răpun
Prin furci.

Tot cerul vâlvorează.

Crini blânzi,
Plăpânzi,
Şi prăzi —

De lăzi;
Apoi
Convoi
De feţi
Isteţi
Dau zor... —
În zări,
Strigări,
Oftări,
Scad, — mor, —

Iar noaptea-naintează.

O umbră de dincolo de Styx

Efebul cu ochi palizi, flori mistice de-o clipă,
Năluca argintie din bruma unui vis,
A fost în scurta-i viaţă o muzică ce-n pripă,
Plângând pe-un flaut magic, se duse în abis.

Luntraşul cu chip palid i-a stat sinistru-n cale,
Lăsându-mă pe ţărmuri să plâng rătăcitor,
Şi mult timp mângâiere n-a fost pentru-a mea jale,
Dar traiul e un balsam, şi omul, uitător.

Şi totuşi, floarea clipei, chiar astăzi câteodată,
Efebul din Novara cu ochii de mister,
Reurcă din adâncuri, lumină sidefată,
Ca luna oglindită de mare şi de cer.

La ţărm îl readuce luntraşul fără milă...
Îl smulg ca printr-un farmec de-al morţii adăpost,
Tot nalt, tot zvelt, tot tânăr — plăpând ca o zambilă —
Şi-n repedea lui umbră mă văd precum am fost.

Oh! suflet orb

Oh! suflet orb m-absorbi întruna
Şi nu mă vezi, nici nu m-auzi,
Rămâi, cu ochii morţi şi cruzi,
Şi reci, mai reci de cum e luna.

Veghez asupră-ţi totdeauna...
Visez, vibrez şi nu m-auzi,
Rămâi cu ochii morţi şi cruzi,
Şi sunt arcuş, — şi nu eşti struna.

Şi reci, mai reci de cum e luna
Sunt ochii tăi şi morţi şi cruzi,
Şi nu mă vezi, nici nu m-auzi,
Şi sunt arcuş, — şi nu eşti struna.

Iar suflet orb m-absorbi întruna,
Te simt, te-aud, şi nu m-auzi,
Şi ochii tăi sunt stinşi — şi cruzi,
Şi reci, — mai reci de cum e luna.

Perihelie

Nu, de lume nici o vorbă şi de glorie nici una:
Scumpi prieteni, luptătorul de-altădată nu mai sunt;
Eu privesc tot înainte, voi în urmă totdeauna,
Eu mă duc cu ochii-n ceruri, voi cu ochii în pământ, —
Nu: de lume nici o vorbă şi de glorie nici una.

Clar azur şi soare de-aur este inima mea toată,
Şi pe când rămâne corpul sub destinul cunoscut,
Peste sufletu-n urcare este greu ca să mai poată
Să apese-amărăciunea din prezent sau din trecut, —
Clar azur şi soare de-aur este inima mea toată.

Oh! lăsaţi pe-oricare suflet în a lui perihelie,
Fericiţi-l când pământul pentru dânsul a murit,
Prosternaţi-vă când aripi, mai presus de vijelie
Îl răpesc în adâncimea unui vis neţărmurit, —
Oh! lăsaţi pe-oricare suflet în a lui perihelie.

POEMA RONDELURILOR (1927)

Rondelurile pribege

Rondelul lucrurilor

Oh! lucrurile cum vorbesc,
Şi-n pace nu vor să te lase:
Bronz, catifea, lemn sau mătase,
Prind grai aproape omenesc.

Tu le crezi moarte, şi trăiesc
Împrăştiate-n orice case, —
Oh! lucrurile cum vorbesc,
Şi-n pace nu vor să te lase.

Şi câte nu-ţi mai povestesc
În pustnicia lor retrase:
Cu tot ce sufletu-ţi uitase
Te-mbie sau te chinuiesc. —
Oh! lucrurile cum vorbesc.

Rondelul oraşului mic

Oraşul mic te fură-ncet
Cu ale lui tăcute strade,
Cu oameni proşti, dar cumsecade,
Ce nici nu ştiu că sunt poet.

Cu centrul intim şi cochet,
Şi fără case cu arcade;
Oraşul mic te fură-ncet
Cu ale lui tăcute strade.

Prin umbra parcului discret,
Nu se strecoară mascarade
Şi nu s-aud în el tirade
Despre-al politicii secret. —
Oraşul mic te fură-ncet.

Rondelul de aur

Căldură de aur topit,
Şi pulbere de-aur pe grâne,
Ciobani şi oi de-aur la stâne,
Şi aur pe flori risipit.

În toţi, şi în tot, potopit,
El bate din aripi păgâne. —
Căldură de aur topit,
Şi pulbere de-aur pe grâne.

De-al soarelui jar cotropit,
Pământul, sub vrajă, rămâne,
Şi orice femei se fac zâne,
Cu suflet din flacări răpit —
Căldură de aur topit.

Rondelul lunii

Deşi pe cer e-aceeaşi lună —
Dar unde e cea de-altădată?
Minciuna vieţii ce mă-mbată —

E azi o altfel de minciună.

Ca şi atunci, duios răsună
Cavale-n noaptea înstelată,
Şi-n cer zâmbeşte-aceeaşi lună —
Dar unde e cea de-altădată?

A ei lumină argintată
Cu roze albe mă-ncunună,
Şi cântă tot pe vechea strună,
Dar pentru mine e schimbată,
Deşi pe cer e-aceeaşi lună.

Rondelul crinilor

În crini e beţia cea rară:
Sunt albi, delicaţi, subţiratici, —
Potirele lor au fanatici —
Argint din a soarelui pară.

Deşi, când atinşi sunt de vară,
Mor pâlcuri, sau mor singuratici,
În crini e beţia cea rară:
Sunt albi, delicaţi, subţiratici.

În moartele vremi, mă-mbătară,
Când fragezi, şi primăvăratici,
În ei mă sorbiră, extatici,
Şi pe aripi de rai mă purtară
În crini e beţia cea rară.

Rondelul ţiganilor

Ţiganii merg fără-ncetare —
Nu ştiu nici ei când au pornit,
Dar se tot duc necontenit,
Împinşi de-o vecinică chemare.

Cu galbeni ochi pierduţi în zare, —
De când se ştiu, s-au pomenit —
Ţiganii merg fără-ncetare:
Nu ştiu nici ei când au pornit.

Mereu ţigani, — cu mic, cu mare,
Au tot născut ş-au tot murit —
Şi tot spre visul nemplinit,
Răpiţi de-aceeaşi aiurare,
Ţiganii merg fără-ncetare.

Rondelul cercetaşilor

Mai mari, mai mici, trec cercetaşii,
Un prinţ din suflet i-a desprins,
Pe toţi în ochi cu foc nestins,
La tot spre-a fi cu el părtaşii.

Ca mâine ei vor fi ostaşii
Sub steagul ţării neînvins,
Cu mici, cu mari, trec cercetaşii —
Un prinţ din suflet i-a desprins.

Oricât le suntem naintaşii,

De focul sfânt ce l-am aprins,
Ne este sufletul cuprins,
Ş-ai noii ţări vedem fruntaşii
Când mari, sau mici, trec cercetaşii.

Rondelul plecării

Am să mă călătoresc —
Sunt furat ca de ispite,
S-o voiesc, să n-o voiesc,
Spre ţinuturi negândite.

Vara este pe sfârşite.
Flori în suflet veştejesc.
Am să mă călătoresc.
Sunt furat ca de ispite.

Luminişuri strălucite
Viaţa mea o cuceresc,
Aripi tainice îmi cresc,
Aripi zilnic mai grăbite. —
Am să mă călătoresc.

Rondelul oraşului din Indii

Spart a fost oraşul mare
De a vremii vitregie:
Peste moarta gălăgie
Cresc copacii până-n zare.

S-a uitat ce-a fost urgie,
Ce-a fost fală şi-nălţare:
Spart a fost oraşul mare
De a vremii vitregie.

Într-a soarelui magie
Strălucesc porfiruri rare,
Urme şterse tot mai tare
Din străvechea energie... —
Spart a fost oraşul mare.

Rondelul morii

Şoptiri şi cântece vrăjite
O-mpăciuire torc sub plute,
Ca flaute şi alăute
La scocul morii părăsite.

Amărăciunile trăite
În stinse zări rămân pierdute.
Şoptiri şi cântece vrăjite
O-mpăciuire torc sub plute.

Mucigăirile-nverzite
Îmbracă jgheaburile mute
Cu florile lor nentrecute,
Iar peste apele-adormite,
Şoptiri şi cântece vrăjite.

Rondelul contemporanilor

Aceşti contemporani ai mei
Fac nencetat acelaşi sport:
De treizeci de-ani îmi tot zic mort
Tot mai pizmaşi şi mai mişei.

Strigoi, adesea-mi zic tot ei —
Bătrân, în ultimul resort:
Aceşti contemporani ai mei
Fac nencetat acelaşi sport.

Deşi par lei şi paralei,
N-au cu talentul vreun raport,
Şi n-au nici sfinţi, nici dumnezei,
Trântiţi în viaţă de-un avort...
Dar sunt contemporanii mei.

Rondelul meu

Când am fost ură am fost mare,
Dar, astăzi, cu desăvârşire
Sunt mare, căci mă simt iubire,
Sunt mare, căci mă simt uitare.

Eşti mare când n-ai îndurare,
Dar te ridici mai sus de fire
Când ţi-este inima iubire,
Când ţi-este sufletul iertare.

Ştiu: toate sunt o-ndurerare,
Prin viaţă trecem în neştire,
Dar mângâierea e-n iubire,
De-ar fi restriştea cât de mare,

Şi înălţarea e-n iertare.

Rondelurile celor patru vânturi

Rondelul cupei de Murano

Nu e de aur: e de raze.
O-ntind grifonii ce-o susţin.
E dătătoare de extaze,
Cu ea-n onoarea ta închin.

În scânteierea-i de topaze
Cuprinde-al nemuririi vin. —
Nu e de aur: e de raze.
O-ntind grifonii ce-o susţin.

E arta pură, fără fraze,
E cerul tot de soare plin.
Talaze largi, după talaze,
E sufletescu-avânt deplin,
Nu e de aur: e de raze.

Rondelul privighetoarei

Privighetoarea-nvietoare
A-ntremătorilor fiori,
Deşteaptă prin caişii-n floare
Ale zefirilor viori.

E ca-ntr-o albă sărbătoare
Printre-ale pomilor ninsori
Privighetoarea-nvietoare

A-ntremătorilor fiori.

Şi printre tihna lucitoare
Ce-şi varsă luna din comori,
De viaţă e redătătoare
Pentru-orice searbezi muritori,
Privighetoarea-nvietoare.

Rondelul trecutului

Iată Pometeştii, iată Adâncata,
Scurtul pod de bârne este retrecut.
Renviază mama, îmi zâmbeşte tata...
Vreme câtă curs-a parcă n-a trecut.

Jar şi vâlvorare soarele urcat-a.
Arde grâu-n flăcări pân' la brâu crescut.
Iată Pometeştii, iată Adâncata,
Scurtul pod de bârne este retrecut.

Iarba pe tot şesul de cosit e gata.
Apele-şi deşiră graiul nentrecut.
Pentru viaţa de-astăzi mi-a sosit răsplata:
Copilandrul vesel din nou m-am făcut... —
Iată Pometeştii, iată Adâncata.

Rondelul oglindei

Din al oglindei luciu rece
De apă-adâncă, — se desface

O linişte de dulce pace,
Ce-ntregul suflet mi-l petrece.

Obida vrând să mă înece,
Zadarnic firea şi-o preface.
Din al oglindei luciu rece
Uitarea numai se desface.

Chiar dorul vieţii-n mine tace —
Izvor ce gata e să sece;
Şi pe-al meu chip, ce-n umbră zace,
Un fel de vis de opium trece
Din al oglindei luciu rece.

Rondelul domniţei

Ieşind din balta Craioviţa,
Unde-a fost crai Craiovisin,
Văpaie, vezi plutind domniţa
Mai argintată ca un crin.

Sub lună-i tremură cosiţa,
În suflet poartă ca un chin,
Plutind pe balta Craioviţa,
Unde-a fost crai, Craiovisin.

Îşi duse viaţa-ntr-un suspin,
Nedându-şi nimănui guriţa,
Dar a rămas mironosiţa
Din veacul cel detot creştin,
Plutind pe balta Craioviţa.

Rondelul oraşului de altădată

Era oraşul de-altădată
Sub plopi de-argint, muiaţi în soare,
O verde oază fermecată
Cu repezi ape cântătoare.

Pe-oricare străzi cântau izvoare,
Şi sărutat de flori ce-mbată,
Trăia oraşul de-altădată
Sub plopi de-argint, muiaţi în soare.

Prostimea chiar era bogată.
Prin curţi aveau, mai toţi, cuptoare.
În beciuri se ţeseau covoare,
Ş-o viaţă-n veci îmbelşugată
Trăia oraşul de-altădată.

Rondelul orelor

Omnia vulnerant, ultima necat

Pe rând orice ore rănesc,
Iar ultima vecinic omoară... —
Tot sufletul mi-este-o vioară
Ce plânge duios că trăiesc.

Şi nici nu mai cerc să zâmbesc
Când viaţa s-arată uşoară. —
Pe rând orice ore rănesc,
Iar ultima vecinic omoară.

Oricâtă cerească comoară
Ar fi într-un lut omenesc,
Zvârlit de pe clipa ce zboară
Recade în iadul obştesc; —
Pe rând orice ore rănesc.

Rondelul ajungerii la cer

În cer s-ajunge dintr-un salt,
Sau nu s-ajunge-n veci de veci...
Te-aruncă-n el un cântec-nalt,
În care-al vieţii plâns îneci.

Spărgând fluidicul său smalt,
Ca o săgeată de-aur treci. —
În cer s-ajunge dintr-un salt,
Sau nu s-ajunge-n veci de veci.

I se mai dă-n sfârşit asalt
Sub jar de patimi când te pleci,
În al tău suflet când n-ai alt
Decât fiorii dulci şi reci... —
În cer s-ajunge dintr-un salt.

Rondelul ctitorilor

În zugrăveala-nvechită,
El, searbăd; ea, cu ruje-aprinse,
Biserica de ei clădită

O ţin cu degete întinse.

Năluci din vechiul timp desprinse,
Ştiu viaţa lor că e sfârşită
În zugrăveala învechită,
El, searbăd; ea, cu ruje-aprinse.

Şi nu-şi blesteamă-a lor ursită...
Dar orice candeli când văd stinse,
Şi sfânta slujbă părăsită,
Ei plâng cu lacrimi neînvinse
În zugrăveala învechită.

Rondelul coroanelor nepieritoare

Coroane-n veci nepieritoare
Dintre frunzişurile mari
Ale bătrânilor stejari:
Mi-aşterne umbra sub picioare.

Ducându-mi paşii solitari,
Pe sub pădurea cântătoare,
Coroane-n veci nepieritoare
Simt în frunzişurile mari.

Aleea e-n apus de soare. —
Se urcă flacări tot mai tari,
Şi se răsfrâng, scânteietoare,
Printre copacii seculari,
Coroane-n veci nepieritoare.

Rondelurile robelor

Rondelul robelor ce mor

E vremea rozelor ce mor,
Mor în grădini, şi mor şi-n mine —
Ş-au fost atât de viaţă pline,
Şi azi se sting aşa uşor.

În tot, se simte un fior.
O jale e în orişicine.
E vremea rozelor ce mor —
Mor în grădini, şi mor şi-n mine.

Pe sub amurgu-ntristător,
Curg vălmăşaguri de suspine,
Şi-n marea noapte care vine
Duioase-şi pleacă fruntea lor... —
E vremea rozelor ce mor.

Rondelul lui Saadi

Drapate-n purpură regească.
Sau înfoiate-n rochi de-argint,
Saadi-n frunzosul labirint
Făcut-a roze să-nflorească.

De-atunci nu pot să veştejească,
Şi viaţa noastră o tot mint,

Drapate-n purpură regească,
Sau înfoiate-n rochi de-argint.

Natura lor nu şi-o dezmint... —
Ştiu tot aşa să amăgească,
S-adoarmă, şi să liniştească,
Şi să ne spună că nu mint, —
Drapate-n purpură regească.

Rondelul robelor din Cişmegi

De flăcări, de aur, pembè, argintate,
Nebună orgie de roze oriunde,
De bolţi agăţate, pe ziduri urcate,
Şi printre frunzişuri de pomi ce le-ascunde.

Pe ritmuri persane în strofe-aşezate,
Melodic, coloarea, coloarei răspunde... —
De flăcări, de aur, pembè, argintate,
Nebună orgie de roze oriunde.

Un neamţ a fost magul grădinii uitate.
Răpit fu de visul cu tainice unde,
Şi dându-le viaţă ce-n suflet pătrunde,
Lăsatu-le-a-n urmă, în roze-nchegate,
De flăcări, de aur, pembè, argintate.

Rondelul marilor roze

Mari roze bogate şi grele

Abia mai pot capul să-şi ţină
De luxul ce poartă pe ele,
Scăldate-n albastra lumină.

Miresme plutesc prin grădină,
Iar roua deşiră mărgele
Pe roze bogate şi grele,
Ce-abia mai pot capul să-şi ţină.

Avântul simţirilor mele
Mă duce-ntr-o sferă senină
De ceaţa lumeştilor rele,
În care, pe frunte-mi se-nclină
Mari roze bogate şi grele.

Rondelul beat de roze

De roze e beată grădina
Cu tot ce se află-mprejur:
E beat şi cerescul azur,
Şi zâzâie, beată, albina.

Se clatină parcă lumina,
Un tunet e simplu murmur. —
De roze e beată grădina
Cu tot ce se află-mprejur.

Dar iată... — A mea nu e vina... —
Chiar eu, în gentil trubadur,
Visând, lângă-al apei susur,
Mă schimb, aşteptându-mi regina... —
De roze e beată grădina.

Rondelul cascadelor de roze

Urcând pe pomi, zâmbind pe casă,
Se surpă rozele grămadă,
Sau întocmesc câte-o cascadă
Pe vreo alee mai retrasă.

Parfumul lor purtat în stradă,
Întinde-a lui subţire plasă...
Urcând pe pomi, zâmbind pe casă,
Se surpă rozele grămadă.

De-oricâte stavili nu le pasă:
Sunt un torent, sunt o cascadă,
Ce-n voia soarelui se lasă,
Dar ce, de cum sfârşesc să cadă,
Reurcă-n pomi, zâmbesc pe casă.

Rondelul privighetoarei între roze

A nopţii sublimă măiastră
E-ascunsă-ntre roze, şi cântă,
Grădina ce-mi stă sub fereastră
În raze de-argint se-nveşmântă.

O vrajă şi albă ş-albastră
Din ceruri, spre lume s-avântă. —
A nopţii sublimă măiastră
E-ascunsă-ntre roze, şi cântă.

Chiar roza ce moare în glastră,

De legile firii înfrântă,
Tresare, în pacea sihastră,
La glasul, cu care-o-nmormântă
A nopţii sublimă măiastră.

Rondelul rozelor de august

Mai sunt încă roze — mai sunt,
Şi tot parfumate şi ele
Aşa cum au fost şi acele
Când ceru-l credeam pe pământ.

Pe-atunci eram falnic avânt...
Priveam, dintre oameni, spre stele; —
Mai sunt încă roze — mai sunt,
Şi tot parfumate şi ele.

Zadarnic al vieţii cuvânt
A stins bucuriile mele,
Mereu când zâmbesc uit, şi cânt,
În ciuda cercărilor grele,
Mai sunt încă roze, — mai sunt.

Rondelul rozei ce înfloreşte

O roză-nfloreşte, suavă...
Ca nor risipit e necazul.
Puternic mă poartă extazul
Spre-o naltă şi tainică slavă.

Nu-mi pasă de-a vieţii otravă,
De chinul ce-şi urcă talazul:
O roză-nfloreşte, suavă;
Ca nor risipit e necazul.

Stăpân sunt de-acum pe răgazul,
Să-mi fac din ursită o sclavă,
Şi nu mai e viaţa grozavă,
Deşi mi-a brăzdat tot obrazul:
O roză-nfloreşte, suavă.

Rondelul lui Saadi ieşind dintre roze

Saadi, dintre roze ieşind,
Uită să-şi blesteme amanul...
Sădise pe veci *Gulistanul*
Şi sufletu-şi dete zâmbind.

Aflai ca şi el talismanul
Tot raiul să pot să-l cuprind.
Saadi, dintre roze ieşind,
Uită să-şi blesteme amanul.

Turbat-a în voie duşmanul. —
El cupa de fiere golind
S-a dus în amurg şovăind,
Ş-a fost mai slăvit ca sultanul
Saadi, dintre roze ieşind.

Rondelurile rozelor de azi şi de ieri

Rondelul rozelor de azi şi de ieri

Umbrit de rozele ce-au fost,
Visând sub rozele de-acum,
Aş vrea obştescul adăpost
Să-mi fie la un colţ de drum.

Ştiu al vieţii mele rost
Simţirea din al lor parfum,
Umbrit de rozele ce-au fost,
Visând sub rozele de-acum.

Oricui va spune pe de rost
Că nu-mi vrui soarta nicidecum
Născut în ceasul cel mai prost;...
Dar am trăit, nu prea ştiu cum,
Umbrit de rozele ce-au fost.

Rondelul nopţii argintate

În noaptea de lună-argintată,
Pe pleoape când somnul se lasă,
În vis îmi clădesc câte-o casă
Ce toată e-n roze-mbrăcată.

De zgomot şi oameni retrasă,
Locaş ca din basme s-arată,
În noaptea de lună-argintată,
Pe pleoape când somnul se lasă.

Vreo sarcină-asupra-i n-apasă:

De-ai mei creditori e-apărată,
Parfumul de roze ce-mbată
Extazul în suflet îmi lasă
În noaptea de lună-argintată.

Rondelurile Senei

Rondelul înecaţilor

Pe sub poduri, Sena toată
Este moarul tristei seri;
Ies în faţă-i şi înoată
Înecaţii cei de ieri.

Nici plăceri şi nici dureri
Să-i mai mişte n-o să poată.
Pe sub poduri, Sena toată
Este moarul tristei seri.

Sunt aleşii cei din gloată...
Veştejite primăveri
De-a necazurilor zloată, —
Şi le cântă mângâieri,
Pe sub poduri, Sena toată.

Rondelul florilor de luna

Flori de lună ce s-agaţă

Schimbă apa în brocart;
Printre frunze prinde viaţă
Câte-un cântec de Mozart.

Spre Saint-Cloud, ce doarme-n faţă,
Val de val se duce spart;
Flori de lună ce s-agaţă
Schimbă apa în brocart.

Peste-a Senei verde faţă
Dulci şi lungi fiori se-mpart,
Şi de ţărmi ce se răsfaţă,
Când corăbii se despart,
Flori de lună se agaţă.

Rondelul Parisului iad

Printre valuri care plâng,
Şi sub bolţi întunecate,
Şiruri de-astre înceţate
Felinare se răsfrâng.

Pe tot ţărmul drept şi stâng,
Iad, urlând de răutate,
Pe când valuri care plâng
Curg sub bolţi întunecate.

Chiar din zări mai depărtate,
Deznădejdi, ce nu se-nfrâng,
În grozav vârtej se strâng
Zbuciumând tot mai turbate, —
Printre valuri care plâng.

Rondelul dezastrului mondial

Nori se bat la orizon.
Tot apusul sângerează.
Urlă groaznic un ciclon,
Sena din adânc oftează.

Bubuiri ce nu-ncetează
Sunt un tunet unison.
Nori se bat la orizon.
Tot apusul sângerează.

State noi se-nfiinţează,
Prăbuşit e câte-un tron... —
Moartea-şi plimbă monoton
Coasa ei ce vieţi retează. —
Nori se bat la orizon.

Rondelul uriaşului

Monstruos se-ntinde-oraşul.
Viciul joacă-n el pe brânci.
Are case, lanţ de stânci.
Dracii-n toate şi-au locaşul.

Rânjitor pândeşte-apaşul,
Floarea mlaştinii adânci,
Monstruos se-ntinde-oraşul.
Viciul joacă-n el pe brânci.

De cum n-ai ce să mănânci,
Face-ndată pe trufaşul,
Şi-n mocirlă dându-ţi brânci,
El rămâne uriaşul. —
Monstruos se-ntinde-oraşul.

Rondelul ticăloşilor

Istovite târâturi
Trec aproape-n pielea goală. —
Poartă negre-adâncituri
Pe sub ochii lor de smoală.

Pe neghiobi îi bagă-n boală,
Schimbă-n robi pe cască-guri. —
Istovite târâturi
Trec aproape-n pielea goală.

La Montmartre e răscoală
Când, din craci făcând figuri,
Cu murdare strâmbături
Dau pe faţă ce-au sub poală,
Istovite târâturi.

Rondelul înălţimilor

În mansarda lui mereu
Sărăcia e stăpână. —
Geniu-şi reazemă pe-o mână
Fruntea lui de tânăr zeu.

Zilnic soarta şi-o amână,
Zilnic duce-al vieţii greu. —
În mansarda lui mereu
Sărăcia e stăpână.

Dar prea mult nu este până
Va urca în empireu...
Se şi crede-n Eliseu,
Şi el stă de-o săptămână
În mansarda lui mereu.

Rondelul Franţei burgheze

Unde este marea Franţă?
Ce văd ochii, te sfâşie.
Oh! neroada burghezie,
Şi trufaşa ignoranţă.

Cerul este de leşie.
Un linţol pentru speranţă,
Unde este marea Franţă?
Ce văd ochii, te sfâşie.

Între minte şi prostie
S-a scurtat orice distanţă. —
Vrut-au toţi egali să fie,
Şi sunt toţi, cu siguranţă. —
Unde este marea Franţă?

Rondelul duminicilor de la Bellevue

La Bellevue e val de lume.
Flori de zarzăr. Cer de mai.
Sărbătoare. Râs şi glume.
Soare vesel. Colţ de rai.

Sena curge numai spume.
E-nflorită ca un plai,
La Bellevue e val de lume.
Flori de zarzăr. Cer de mai.

Dragoşti, muzici şi parfume
Sunt al zilei dulce grai,
Dar în fundul bietei hume
Tot e groaznic orice trai. —
La Bellevue e val de lume.

Rondelul sfârşitului

Omenirea e ca moartă.
Vii sunt numai flori şi plante.
Ea-şi deschise neagra poartă
Ce clădită-a fost de Dante.

Stema ei de diamante
Nimicită-a fost de soartă.
Omenirea e ca moartă.
Vii sunt numai flori şi plante.

Spre-ale visului ghirlante
Nici-o aripă n-o poartă;
Obosit e chiar Atlante,

De povara ce tot poartă. —
Omenirea e ca moartă.

Rondelurile de porţelan

Rondelul lui Tsing-Ly-Tsi

Tsing-Ly-Tsi stă-n prispa de-aur,
Cu ochi mici ca de ghierlan,
Sub de-argint frunzos tezaur,
Casa e de porţelan.

Lângă ea, pe-acelaşi plan,
Pomi albaştri, zbor de graur;
Tsing-Ly-Tsi stă-n prispa de-aur,
Cu ochi mici ca de ghierlan.

Spre-a-şi croi al vieţii plan,
Asudat-a ca un faur;
Un măreţ de smalt balaur
Poartă prins l-al său colan. —
Tsing-Ly-Tsi stă-n prispa de-aur.

Rondelul podului de onix

Pod de onix se-ncovoaie,
Arcuind o boltă naltă;
Cade foaie după foaie
Peste-azurul de pe baltă.

Dinspre-apusul ce tresaltă
Sângeroase curg şiroaie;
Pod de onix se-ncovoaie
Arcuind o boltă — naltă.

Mandarini, stând laolaltă,
Spun că semne sunt de ploaie;
Iar o luntre, cam greoaie,
Printre ape se tot saltă,
Pe sub pod ce se-ncovoaie.

Rondelul pagodei

De mari fluturi sărutată,
Pe-o movilă — artificială,
E pagoda argintată
De zâmbirea matinală.

Umbra pomilor, mişcată,
O dezbracă, virginală,
De mari fluturi sărutată
Pe-o movilă — artificială.

Picurând, diamantată,
Porţelanul roz i-l spală
Roua tainic deşirată
Pe faţada sculpturală, —
De mari fluturi sărutată.

Rondelul apei din ograda japonezului

Apei lui de prin ogradă,
Prea domol curgând la vale,
Bolovani, dintr-o grămadă,
Japonezu-i pune-n cale.

Spumegată, vrea să vadă,
Împrejurul casei sale,
Apa lui, ce prin ogradă
Prea domol o ia la vale.

Şi schimbând-o-ntr-o cascadă
De consoane şi vocale,
Uită-a vieţii grea corvadă,
Dând răsunet de cristale,
Apei lui de prin ogradă.

Rondelul muzmeiei

În jinrikişă uşurică
Muzmeia mică e purtată. —
Frumoasă ca o păpuşică,
În kimono e îmbrăcată.

Pe când zăduful de-aur pică, —
Spre ceainăria depărtată,
În jinrikişă uşurică
Muzmeia mică e purtată.

De-al soartei greu a fost cruţată.
Simţiri, nici gânduri n-o ridică.
Atât e: o păpuşă mică,
De tineri nostimi aşteptată,

În jinrikişa uşurică.

Rondelul opiumului

Fumându-şi opiumul uitării
Pe rogojini din pai de-orez,
Fo-hi, spre piscul aiurării,
E dus de visul lui chinez.

Scăpat de chinul zbuciumării,
Senin ca după-un meterez,
Fumează opiumul uitării
Pe rogojini din pai de-orez.

Iar când soseşte-al nopţii miez
Ce-l urcă-n slava îmbătării,
Deplin se dă halucinării
Ce-atunci e singurul său crez,
Fumându-şi opiumul uitării.

Rondelul Mării Japoneze

Smaraldul mării răpitoare
E jocul vecinic de colori
În verdea flacără de soare
De lângă ţărmii ninşi de flori.

Liliachii, se duc izvoare
Sub pomi, plăpânzi ca nişte zori,
Smaraldul mării răpitoare

E jocul vecinic de colori.

Copii, de griji neştiutori,
Sunt japonezii-ntre popoare,
Ş-orice dureri le sunt uşoare.
Căci poartă-n suflet, zâmbitori,
Smaraldul mării răpitoare.

Rondelul crizantemei

O crizantemă în mişcare
E-mpărăteasa strălucită
Printre roşatica-nserare
Peste grădină răspândită.

Minune-abia închipuită,
Şi mai mult mică decât mare,
O crizantemă în mişcare
E-mpărăteasa strălucită.

Îi este faţa zugrăvită
Spre-a fi aceeaşi arătare
De tinereţe neclintită,
Ş-a fi crezută de oricare
O crizantemă în mişcare.

Rondelul Ioshiwarei

Prin vitrine aşezate,
În cartierul Ioshiwara,

Vezi păpuşi nenumărate
Cât de lungă este vara.

Sunt aproape-asemănate;
În obraji le arde para
Prin vitrine aşezate.
În cartierul Ioshiwara.

Cam la fel sunt vestmântate...
Poate grea le-ar fi povara,
Dar fiind prea zorzonate
Nu le tulbură ocara,
Prin vitrine aşezate.

Rondelul chinezilor din Paris

Ei nu vorbeau, ci ciripeau,
Căzuţi din lună în Paris,
Şi cum naintea mea mergeau,
Păreau ieşiţi ca dintr-un vis.

Să-i vadă mulţi se întorceau:
Aveau un chip de nedescris...
Ei nu vorbeau, ci ciripeau,
Căzuţi din lună în Paris.

Din ţară singuri s-au proscris...
Însă de câte ori priveau
Albastrul hainelor deschis,
De ea aminte-şi aduceau,
Şi nu vorbeau, ci ciripeau.

Epigraf final

De-aş fi ori încă nu pe ducă,
Mă simt la fel cu orişicine:
Clipire-nchisă-ntre suspine,
Şi-ntre năluci ce pier — nălucă.

Geniurilor

Buffon laisse gronder l'envie,
C'est l'hommage de sa terreur.
Que peut sur l'éclat de ta vie
Son obscure et lâche fureur!...
(LEBRUN)

Invidia neagră în van se tot luptă
C-o inimă vilă, perfidă, conruptă.
Să sfarme aceea ce voi aţi creat,
Căci Iadul la ceruri s-atingă nu poate
Şi-n sumbru-ntuneric Satana să-noate
Mereu e forţat!

În van contra voastră pigmeii cutează
Să-şi verse veninul de care turbează,
Pigmeii ce-n lume nici urmă nu las'!...
Ei vor ca să zboare cu aripi de ceară
Şi lesne le-nmoaie lumina solară
Spre soare-nainte de-a face un pas!

Audacie mare pe dânşii-i domneşte
Când micul lor suflet amar vă huleşte!...
Triumful lor însă e-n veci momentan!
Byron n-a fost oare, chiar el, a lor pradă?
Şi-ndată pigmeii putură să vadă
Că luptă în van!

O! Geniuri! vouă această cântare
Închin, căci voi singuri fuserăţi în stare
Invidia oarbă a nesocoti,
Urmând înainte pe calea frumoasă
Atâta de dulce ş-atât de spinoasă
Ce-atâţia cutează a dispreţui!

Şi ţie, junime, în care străluce
Scânteia cea sacră cu flacăra-i dulce,
Debilele-mi versuri şi ţie dedic;
Mergi dar înainte şi nu privi-n urmă
Mulţimea de oameni compacţi într-o turmă
Cu sufletul mic!

Derâdă! derâdă! fiinţele brute
Şi geniul vostru ş-a voastră virtute!...
Voi mergeţi-nainte!... Lăsaţi-i pe ei!
Desfrâul le roade şi viaţă, şi minte...
Tartarul cel negru le este părinte!
La formă sunt oameni, la suflet, pigmei.

Nălucirea

Când noaptea vine placidă, lină,
Când alba lună suie pe cer,
Când vântu-n frunze duios suspină,
Când dulci arome plană-n eter,
Ades mi-apare faţa-i blondină,
Plină de farmec şi de mister.

Să fie feea rimelor grele?
Sau e-al meu angel privighetor?
Sau este roua zilelor mele,
Chipul Speranţei consolator?...
Când mi s-arată, uit orice rele,
Uit orice rele şi orice dor!

Faţa-mi pălită o reanimă,
Fără de voie-mi încep să cânt,
Şi poezia vine, sublimă,
Să mă-nvelească cu-al său vesmânt!...
Să mă oprească nu este rima

Dintr-acest sacru, tainic avânt.

Viaţa ce este grea pentru mine
Mi se-nveseleşte cum mi-a zâmbit,
Şi împletindu-mi ore senine,
Piere spre ziuă chipu-i dorit!
Piere... cu noaptea, însă revine,
Ca să mă facă iar fericit!

Ea este feea rimelor grele,
E ş-al meu angel privighetor,
Este şi roua zilelor mele;
E-o nălucire dulce d-amor!
Cum mi s-arată, uit orice rele,
Uit orice rele ş-orice dor!

Fecioare albe şi virginale,
Ochii sunt două raze d-azur,
Şi tot de roză buzele sale,
Cu zâmbet tânăr şi pur!
Formele-i nu pot s-aibă rivale
Într-al lor palid şi vag contur!

Talia-i este atât de subţire,
Sânul îi este-atât de plăpând,
Încât te-aruncă în rătăcire,
Ai vrea în braţe s-o strângi palpitând!
Vană dorinţă!... E-o nălucire
Ce într-o clipă vezi dispărând!

Când noaptea vine placidă, lină,
Când alba lună suie pe cer,
Când vântu-n frunze duios suspină,
Când dulci arome plană-n eter,
Mi se arată faţa-i blondină

Plină de farmec şi de mister!

Ore sublime de reverie,
De inspirare trec atunci eu,
Şi-n valuri dive de poezie
Exal cu-ncetul sufletul meu!
Ea, înclinată pe-a mea hârtie,
Zâmbind, conduce pana-mi mereu!

Când se întâmplă să nu-mi apară,
De întristare sunt înnegrit!
Chiar Poezia repede zboară
Când nu mai vede chipu-i iubit;
Dar la vedere-i se-ntoarce iară
Şi mă inspiră necontenit!

Ea este feea rimelor grele,
E ş-al meu angel consolator,
Este şi roua zilelor mele;
E-o nălucire dulce d-amor,
Cum mi s-arată în cântecele,
Uit orice chinuri, uit orice dor!

Destul

I

Acum destul cu plânsul, căci inima ţi-e seacă,
Şi chiar de ţi-ar fi plină, e timp să-i zici destul:
Poporul nostru este de lacrime sătul,
Şi ele nici în versuri nu pot ca să mai treacă;
Zadarnic poetaşii într-însele se-neacă,
Hârţoagele lor toate rămân făcute sul.

II

Ei!... S-a trecut cu moda de lacrimi şi suspine
Şi cu acele crunte dureri imaginari,

Aţi cărunţit cu totul, sărmanilor cobzari!
Dar de s-a dus o vreme, o nouă vreme vine,
Şi ea c-un bici pe care în mâna sa îl ţine
Plesnind vă strigă vouă: „Alţi timpi, alţi lăutari!”

III

Rubinele pe buze, mărgăritarii-n gură
Şi crinii de pe sânuri şi ochii ca de mură
Sunt nişte mărunţişuri ce nu-şi mai au vrun curs:
Cu lacrimile false ce-ntruna s-au tot scurs,
S-au poticnit în coastă şi se tot duc de-a dură
Târâte de ridicol în repedele-i curs!

IV

Acuma este timpul puterii, bărbăţiei,
Copilul de ieri, astăzi e un băiat viril:
S-a scuturat la Plevna de jugu-epitropiei.
De-ar fi copil, şi astăzi ar rămânea copil;
Cu doina nu mai merge pe fruntea României,
Deplin ca să renaştem ne trebuie-un Virgil!

Imn

Tăcut mă urc pe colină:
Soarele s-a înălţat,
Câmpul se scaldă-n lumină,
Aerul e parfumat!
Văd raze, scântei şi rouă,
Petale de flori ce plouă
Şi lumea îmi pare nouă,
Fii, Doamne, glorificat!

Se pare c-o legătură
Este-ntre cer şi pământ!
Cerul nu este natură?
Natura, Dumnezeu sfânt?
El e-n făpturile sale,
Tot omul şi-l află-n cale

De plângi, el plânge cu jale,
De cânţi, al lui e-al tău cânt!

Pământul de-l stăpâneşte,
Este că-l stăpânim!
Crima de-o pedepseşte,
Este c-o pedepsim!...
Din univers se compune,
Totul la Tot se supune.

Şi iarba care se-nclină,
Şi astrul luminător,
Şi vântul care suspină,
Şi râul tânguitor!
Şi stelele nenumărate
Cu lumile nemăsurate,
Şi florile care-nfloresc
Pe văile care rodesc!
Şi nu e-mpărat sau rege
Afară dintr-astă lege!

Unii i-au zis Raţiune,
Făcându-şi iluziune;
Alţii-n materie-l pun;
Mulţi după plac îl compun!
Dar eu, care-l simt în mine,
Dar El, care-mi curge-n vine,
Creieru-mi care-l conţine
Îmi strigă cu toţi împreună
Este oriunde voieşti:
Pe buzele noastre s-adună!...

Cugeţi prin el şi trăieşti!...
În inima noastră palpită,
În craniul nostru s-agită!
Este şi-n noi, şi-n natură,

Este şi-n orice făptură!
Materie, Verb, Idee,
Stau în trăsura de unire,
Şi Trinitatea se-ncheie
Cu vorba: dumnezeire!

Sentinţa

Un arbor când puternic spre domele-nstelate
Înalţă-ale lui ramuri de frunze încărcate,
Făcând la ceilalţi arbori o umbră-omorâtoare,
Pe când, prin rădăcine mereu cuceritoare,
Păstrează-n stăpânire tot locul apucat,
Aşa încât lăstarii de-abia găsesc la soare
Un loc să-şi mai înfigă plăpândele picioare,
A meritat securea şi trebuie tăiat!

Amintiri

În mintea omului rămâne
Tabloul fericirii stinse...
Astfel tresar şi-n al meu suflet
Reamintirile întinse;

Aci revăd o albă casă...
O horă, fete, fluturi, salbe,
Frunzişuri, vii şi flori pe câmpuri
Şi porumbei cu aripi albe!

Aci mă văd pe alte ţărmuri
Pribeag prin ţările străine,
Pe margine de-albastre lacuri
Cu negre stânci şi vechi ruine!

Aci revăd, revăd un tânăr...
La braţ el poartă o femeie...
Le bate inima-n unire

Şi află-a raiurilor cheie!

Pădurea-n umbră le-nfăşoară
Amorul lor ca un tezaur
Şi soarele prin frunze-apune
În fundul unui cer de aur!

Dar, Doamne, pentru ce pe lume
Când verşi atâta fericire
Ne-o iei îndată ce ne-ai dat-o
Ş-abia ne laşi o suvenire?

Nebunul din Golia

Închis într-o chilie sub bolţi mai depărtate,
Cu urletele sale lăsate-n libertate,
Zăcea frumosul tânăr de optsprezece ani;
Părea un cal sălbatic cu nările umflate
Ce ştie că-ntre oameni se află-ntre duşmani!
Din cap până-n picioare făcut pentru iubire,
În ochi purta un trăsnet cu palidă lucire...
Părea tot într-o vreme un înger ş-un demon...
Sub galbenele-i tâmple purta un Lord Byron!
Sprâncenele-i arcate urcau sub a lui frunte
Ca tinere lăstare sub umbra unui munte,
Şi părul, în inele căzându-i pe grumaz,
Punea negreţi albastre pe straniul obraz!
În cap purta cu apă un coif de gumelastic...
Pe buze-avea un zâmbet când dulce, când sarcastic,
Privindu-ne cu ochii prăpastiei din el!... —
Abia puteau să-l ţie doi oameni deodată,
Iar chipul, ca o noapte de trăsnet luminată,
Brăzdat era de plugul delirului de-oţel!

Te înţeleg, o! Ţepeş...

Te înţeleg, o! Ţepeş-vodă,
Ţepeş-vodă mare domn,

Ş-aş voi să te văd astăzi
Deşteptându-te din somn!

Simt în mine câteodată
O mânie ca ş-a ta,
Şi de-ar fi ca să-ţi iau locul,
Ţepeş, eu te-aş imita!

Visurile tale sumbre
Pentru mine nu sunt noi...
Ţepeş, Ţepeş, lasă-ţi groapa,
Să mai vii şi printre noi!

Cântec

Şi pentru ce n-ar fi permis
Al vieţii mele tainic vis
        Să-l împlineşti,
Iubindu-te, să mă iubeşti?
        Să mă iubeşti!

Făgăduind, — ziceai că ţii,
Prin cuget dacă-mi aparţii
        De ce, — de ce
N-ai vrea să calci peste orice?
        Peste orice!

De mă iubeşti, — să te supui,
O sărutare să depui
        Pe fruntea ta,
Şi morţii-n gropi vor tresălta!
        Vor tresălta!

Pe buza ta, pe-obrazul tău,
Oh! lasă-mă să fiu călău,

Călău de flori,
Şi vor cânta privighetori!
Privighetori!

Pe ochii tăi şi pe-al tău sân,
Trecând amorul meu păgân,
Amorul meu,
Tu poţi să-l faci un semizeu,
Un semizeu!

Natura este-n haină nouă...
Priveşte! flori de zarzări plouă...
Sub ele, — noi,
Vom fi la umbră amândoi
Cu amândoi!

Alea jacta est

Dorinţe îndrăzneţe
Din visuri de juneţe
Ce mintea-mi conţinu,
Din voi mai este vruna
Când soarta-ntotdeauna
La toate zise nu?

Şi totul când m-apasă,
Ce drept mi se mai lasă
Afară de-a muri...
O ţintă, o dorinţă
Să caut cu credinţă
Din nou a-mi făuri?

Nimic!... Orişice cale
Mi-e-nchisă, şi cu jale
În cugetu-mi privesc...
Speranţa mi-este stinsă

Ş-o negură întinsă
În locu-i întâlnesc!

Din ce în ce mai multe
Amarnice insulte
Întâmpin nencetat,
Cât inima-mi sărmană
Întreagă este-o rană
Ş-un hoit de sfâşiat!

Albastra boltă-mi pare
Cernită de-ntristare
Ca sufletu-mi în dor,
Iar lacrimile mele
Întunecă şi stele,
Şi soare-ncălzitor.

E iarnă, este gheaţă
Întinsă pe-a mea viaţă
Precum pe nişte văi
Zăpada se întinde
Şi-n giulgiu-i cuprinde
Păduri, izvoare, căi.

Şi cum ascunsă tace
Privighetoarea-n pace
Prin scorburi de copaci,
Aşa şi tu, biet suflet,
Abia având răsuflet,
Te-ascunzi în piept şi taci!

Epoca

Unui om în toată firea e moral să-i zici smintit,
Dar nebunului pe nume dacă-i zici, e necinstit.
Trebuieşte-ntotdeauna spre a fi-n moralitate

Să te faci apărătorul caselor de sănătate;
La nebun să zici cuminte, pe neghiob să adorezi
Şi de s-află în Mărcuţa geniu să-l decretezi.
În nimica, de-azi-nainte, răul nu-şi mai are leacu,
Şi o naţie mai bine nu s-a dat de-a berbeleacu,
Iar desigur niciodată dezmăţarea n-a domnit
Într-o epocă fatală, sub un aer mai tâmpit...
În tot locul predomneşte o sfruntare colosală...
Imoralul ia cuvântul şi-ţi vorbeşte de morală...
Cine crezi că ţi-e prieten ţi-e duşman neîmpăcat...
N-ai să faci un singur bine, c-ai făcut şi un ingrat,
Cine crezi că e mai nobil e mai plin de laşitate...
Tot netrebnicul se crede scriitor de-nsemnătate...
Nu e om care sub masca unui vecinic carnaval
Ca lozincă să nu poarte: „Interesul personal”.
Legile sunt o minciună: slove puse pe hârtie...
Ziaristica mai toată cuib nerod de mişelie.
Cei de sus îşi umplu punga; cei de jos, cu mare zor,
Se silesc ca să-i ajungă pentru-a-şi umple şi pe-a lor.
„Patria” e-n orice gură, „Pentru patrie” sunt toate...
Toţi voiesc la mal s-o scoată, însă nimenea n-o scoate.

Naufragiu

Ţărmurile sunt departe, marea urlă-nfuriată,
      Luntrea cade sfărâmată;
Tânărul pescar ce are cap de înger, corp de-atlet,
      Înghiţit se duce-ncet.

Braţul său, în care muşchii stau ca funii încordate,
      E destins pe jumătate.
Ş-aplecându-se pe gâtu-i, al său chip atins de val
      Poartă-al morţii semn fatal.

S-a sfârşit! Dar sub făptura ce de-a lungu zace-ntinsă
      Apa-n braţele-i cuprinsă,
De-o simţire nenţeleasă e pătrunsă până jos
      Şi se mişcă zgomotos.

Cântec voluptuos

Ale sângelui furtune cine nu le-a cunoscut,
Cine n-a simţit căldura soarelui ce-i curge-n vine
N-o să ştie niciodată ce ascunde-adânc în sine
Învelişul meu tăcut.

Fără nici-o-nsufleţire e ş-o apă liniştită,
Însă mintea ce cutează, însă ochii ce pătrund,
Clocotind sub mii de forme, află viaţa încâlcită
De la creştet pân' la fund.

Oh! Ascultă... Iată noaptea ce de mult o aşteptăm...
Cu zgârcenia nu merge când te-apuci să faci pomană...
Să chemăm o voluptate mai presus de cea umană
Şi în ea să ne-ngropăm.

Nimic, nici chiar speranţa...

Nimic, nici chiar speranţa în suflet nu mai cântă
Când mut e viitorul şi aripa ţi-e frântă...
Departe laşi în urmă al visurilor rai...
Şi lacrima, chiar dânsa, când pică pe hârtie,
E rece ca îngheţul din inima pustie
De florile din mai!

Nimic, nici chiar speranţa în ochi nu licăreşte
Când ziua după ziuă bolnavă se târăşte...
Şi poate ca să fie de aur cerul plin,
Şi poate s-aibă stele albastra adâncime,
Verdeaţă nouă, câmpul, pădurea, -ntunecime
Şi râul alb, — suspin!

Nimic, nici chiar speranţa în groapă după tine
Atunci nu mai voieşte să vie, — şi nu vine!...

Şi poate ca să fie orice după mormânt:
Dreptate omenească făcută unui nume,
O viaţă viitoare, şi-n tainica ei lume
Noi aripi, — nou avânt!

Aripi

Prin al vieţii mare *poate*, mintea mea o rătăcesc,
Şi de bunăvoie singur cu speranţe m-amăgesc,
Îmi creez năluci de aur, întâmplări nepomenite,
Urmărindu-le sub farmec, cu privirile uimite.
Poezie! Tu atuncea, şi când umblu, şi când stau,
Îmi pui aripile-albastre ce avânturile-mi dau;
Nu e stavilă pe care să n-o trec prin cugetare
Şi-ntâmplările-aşteptate le aştept fără-ncetare!
Aci dau de o comoară ce se află-n al meu drum
Şi mă-mbăt de bogăţie cum te-mbeţi de un parfum.
Aci văd că tot poporul mă ridică la mărire,
Fermecat de-o vorbă numai, de-o mişcare, de-o privire,
Aci sutele de veacuri ce-au să nască vin pe rând
Cu minuni strălucitoare ca să umple al meu gând.
Aci-n fruntea unei oaste vitejeşti mă văd deodată,
Coifurile scânteiază, tobele încep să bată...
Aci statele din lume vânturându-le, în mine
Simt din nou tumultul vieţii şi renasc dintre ruine.
Aci singur şi de lume izolat, adâncul cer
Îmi deschide poarta sacră a obştescului mister
Şi cu gândul ce sclipeşte la lumina poeziei
Văd în stelele de aur alfabetul veciniciei!

Aripi! printre câte visuri poleite mă purtaţi!
Câte raze pe-a mea frunte puneţi dacă vă mişcaţi!
De cât soare acest suflet nu mi-l umpleţi? Ce splendoare
De albastru şi de roşu nu-ntrevăd mângâietoare!
Câte perle de-armonie se deşiră-n jurul meu
Când prin inimă mă faceţi să vorbesc cu Dumnezeu!
Aripi! Voi sunteţi misterul ce mulţimea nu pricepe,
Focul sacru ce sub tâmple lumile şi le concepe,
Şoaptele ce se preschimbă într-un cântec nesfârşit,

Dus de-a îngerilor voce pân’ la cer nemărginit!

Palida umbra

Palidă umbră, care mister
Unul spre altul mereu ne-atrage?
Vrem de sub farmec a ne sustrage
Şi dăm de-aceeaşi forţă de fier.
Palidă umbră, care mister?

Fost-am vreodată îngeri frumoşi
Uniţi pe-albastrul largului spaţiu?
O voluptate fără nesaţiu
Ne face ochii mai luminoşi.
Fost-am vreodată îngeri frumoşi?

Sau împreună ars-am în iad?
Coboară-n suflet de-ţi aminteşte...
Al meu ce-mi spune e că iubeşte,
Şi dacă suntem îngeri ce cad,
De ce n-am arde ş-aici ca-n iad?

Palidă umbră, reflex bizar
În care s-află iadul şi raiul,
Cu unul arde-mi repede traiul,
Cu altul aripi urzeşte-mi iar,
Palidă umbră, reflex bizar.

La visul profan

Frumos ca îngerii din cer
E visul ce-n adânc mister
Urzesc!
În mii de feluri îl prefac,
Căci albele conture-mi plac.
O! Vis frumos, cât te iubesc!

Când din-nălţime te cobori
Cu ochii tăi scânteietori,
            O! vis,
Vis parfumat de buze dulci,
Tu vii cu mine să te culci,
Ş-alunec în al tău abis!

Frumos cum nu e pe pământ
Nici om, nici cuget, nici pământ,
            Vis alb
Încoronat de primăveri,
Că te iubesc n-o ştii de ieri
Nici tu, nici corpul tău rozalb.

În schimb de mă iubeşti şi tu
Fiindcă soarta nu putu
            Să-mi ia
Nici inimă, nici ochi, nici minţi,
Oh! strânge-mă la sâni fierbinţi,
Să nu mai simt durerea mea.

Fă-mi loc în floarea ta de crin
Să nu m-ajungă alt suspin
            Decât
Suspinul unei voluptăţi
Într-însul cu eternităţi,
Ce sunt scutite de urât.

Primeşte-n ochii tăi profunzi,
Privirile să mi le-ascunzi...
            Voiesc
Să mai sărut cum sărutam,
Să-ţi dau tot sângele ce am
Şi sub plăceri să-nnebunesc!

Iar când vom fi transfiguraţi,
Ca doi columbi înaripaţi,
În sus
Luând-o prin văzduhul alb,
Eu corp albit, tu corp rozalb.
Să dispărem către apus!

Suo tempore...

Uimit când stau cu ochii ţintă
Ş-un vis fantastic urmăresc,
Se schimbă lumea ca prin farmec
Ş-o văd aşa cum o doresc!
Ce zile de-aur, ce lumină
În al concepţiei secret!
Visează, suflete,-nainte —
Cât vei visa voi fi poet.

Iubirea pestetot se-ntinde,
Frăţia predomneşte-n tot,
Ciupercile înveninate
La soare capu nu-l mai scot.
Oricare suflet e grădină
Ş-orice grădină e buchet...
Ah! bate, inimă,-nainte,
Cât vei bătea, voi fi poet.

Prietenia reînviază,
Rudenii nu mai sunt deloc.
Şi nu mai e nici defăimare,
Nici persecuţii, nici noroc.
Cad legi şi camere şi tronuri
Sub al mulţimilor decret.
Profetizează, al meu suflet...
Profetul singur e poet!

Raze

Dacă raze de-astă dată voi s-adun cu-mbelşugare
E că frunţile brăzdate de al grijilor făgaş
Sub a razelor coroană află-o sfântă alinare
Şi să urle pasiunea nerozescului oraş.

Cerurile pentru mine nu mai pot să fie stinse,
Îmi vând partea mea de lume pentru partea mea de cer,
Către ziua veciniciei zbor cu aripe destinse,
Şi să mă strivească soarta sub călcâiul ei de fier.

Razele de astă dată îmi vor fi îmbrăcămintea,
Tot ce am avut cu lumea de-mpărţit am împărţit.
Iar de-mi las în urmă corpul, e că-mi duc nainte mintea
Şi să nu mă înţeleagă decât cine-a suferit.

Vânt de stepe

(Cântec al slavului de sud)

Spre locuri unde nu se află societăţi organizate,
Pustii, întinse, fără urme de plug, de-oraşe sau de sate,
Nemărginiri ce-n timpul verii sunt oceane de verdeţi,
Cu flori albastre, cu flori roşii, în raza clarei dimineţi,
Cu aerul umplut de-arome sălbatice şi muşcătoare,
Ce răzvrătind musculatura o reîncarcă cu vigoare,
Uitând ce sunt şi unde m-aflu, îmi duc al cugetului cort,
Şi renăscând la viaţă nouă, naufragiat ajuns la port,
Sunt principe stăpân pe stepă cât pot cuprinde cu vederea...
Îmi creşte păru-n stufuri negre şi-n ochi îmi fulgeră plăcerea,
Sunt june, sunt puternic, liber, — încalec repede-armăsar,
Apun ici-colo ca nălucă şi dincolo din nou răsar...
Jiletca mea e de mătase cu fir de aur ceaprezată,
Cămaşă am cu mâneci roşii, şi cizma mea e-mpintenată
De-un fel de bold ce poartă-n vârfu-i o boabă chiar de

diamant...
Am pantaloni ce cad în cute şi am mustaţă de amant,
O Varinkă cu ochi albaştri ca stelele sub fruntea serii
Pe graniţa pustietăţii m-aşteaptă-n vântul primăverii
Şi împletindu-şi a ei coadă cu fir de-argint şi cu panglici,
Îmi zice: „Suflete, aleargă, de-un veac de când te-aştept aici!”

Când toate trec şi-mbătrânesc

O! poezie, pe când toate în lume trec şi-mbătrânesc,
Când nu mai sunt nici eu băiatul cu inimă nevinovată,
Când zilele copilăriei sunt o ghirlandă scuturată,
În mine iar te regăsesc,
O! Poezie.

Te regăsesc şi tot aceeaşi: cu tinereţe coronată;
Tot călătoare printre stele, sau din nălţimea înstelată
Tot coborând şi printre oameni şi rencepând să răscoleşti,
O! Poezie,
Tu singură nu-mbătrâneşti.

Pe sânurile

Era-ntr-o vreme depărtată, apusă, dusă de atunci...
Era-n odaia unui palid student abia pe pragul vieţii,
Dar pestetot, răscolitoare, plutea mireasma tinereţii,
Şi ai venit a te supune la zdrobitoare şi dulci munci.
Era-ntr-o vreme depărtată, apusă, dusă de atunci.

Şi ai sunat, de bunăvoie, la poarta mea întunecoasă.
Nici te-aşteptam, nici te chemasem, dar gândul meu
te aducea,
Şi te-ai predat hipnotizării ce fără voie poruncea,
Şi ţi-am răpit, de bunăvoie, o pubertate îndoioasă,
De bunăvoia ta sunaseşi la poarta mea întunecoasă.

Şi sânurile tale macre cu al meu piept le-am frământat...

Din creştet până la picoare te-am sărutat, frumoasă floare,
Ş-ai plâns cu lacrimi sângeroase ce-au curs mai jos de
cingătoare...
Dar Eros, meşter vecinic dulce, sub spasmul lui te-a leşinat,
Şi sânurile tale macre ca un satir le-am frământat.

Eram frumos, dacă ţii minte, pe sânurile tale macre...
Sfiala te împalidase, plăcerea mă cutremura;
Voiseşi ş-apoi nu voiseşi; porniseşi chiar a tremura,
Aveai albeţi ca ale lunii, aveai roşeţi ce erau sacre,
Dar m-ai răbdat, frumos şi tânăr, pe sănurile tale macre.

Zadarnice sunt toate

Zadarnice sunt toate, căci trebuie să mori,
Ridice-se un suflet la orice înălţime,
Străbată universul pe aripe sublime,
Sau uite-se la dânsul cu ochi nepăsători,
Zadarnice sunt toate, căci trebuie să mori!

De-aş şti...

De-aş şti că lacrimile mele
S-ar preschimba-n mărgăritare,
Din ele ca să-ţi fac avere,
Le-aş plânge fără de-ncetare.

De-aş şti că sângele din mine
S-ar preschimba în râu de aur,
Arterele mi le-aş deschide
Să-ţi fac din ele un tezaur.

Apolog

Mickiewicz spune că un om,
Văzându-şi mama-n nesimţire,
Mâhnit adânc de-acel simptom,

Cheamă pe doctori cu grăbire —
Consult făcură între ei
Dar nu căzură la-nvoire.

Mult lăudaţii semizei
Se tot certau pe leacuri multe
La capul jalnicei femei...

Curgeau şi vorbe şi insulte,
Zâmbiri amare fără spor,
Şi alte lucruri zise culte...

Dar omul nostru din popor
Privi icoana minunată
Şi le grăi ca din topor

Şi mi-i luă la goană-ndată;
Apoi la mamă-sa cătă
În letargie cufundată...

Iar când din plânset încetă —
Strigându-i: „mamă”, în simţire,
Prin farmec ea se deşteptă.

Astfel ş-o ţară în pieire
Mormânt şi lanţuri le sfărmă
Călcând pe-a soartei îndârjire
Pe loc ce-i strigă fiii: „Mamă”.

Expoziţia de la Ateneu

De cum ne cheamă o clipă în lumea ta de vise

Uităm orice durere în noi se zămislise;
Extazul ne răpeşte — murim pentru real;
În clara atmosferă a cânturilor tale
Ne fură flori albastre şi cânturi de cavale
Şi ne simţim deodată intraţi în ideal.

Doinesc izvoare limpezi atunci din orice parte,
Pier rănile de-orgoliu şi grijile deşarte...
O nouă tinereţe ne toarnă al ei vin;
Copacii vechi c-o umbră de pace ne-nfăşoară,
Iar vesela magie prin frunze şi-o stecoară
Universalul suflet al spaţiului divin.

Sonetul din zări

Eu vin din zări cumplite — din trista ţară-n care
Mimosa simţitoare ori lotusu-azuriu
Sunt serbede vedenii închise-ntr-un sicriu,
Iad negru unde viaţa e plânset sau oftare.

Acolo e târârea o lege pentru-oricare
Şi toţi sunt stârpitura grozavului pustiu...
Din tot ce-a fost pe suflet nimic nu mai e viu
Decât un smârc de vicii şi altul de-aiurare.

Şi totuşi împotriva prostiei rânjitoare,
Sub ura pentru rază şi ura pentru floare,
Sub noaptea frământată de chinuri ce zdrobesc,

Lipsit chiar de speranţă, sleit chiar de credinţă
Prin neguri îmi trag brazda cu vechea sârguinţă,
A mea, această ţară căci este, — ş-o iubesc.

Chitara

Cu ochi mari te urmăresc

Printre flori cu vii răsfrângeri,
Însă fraţii tăi sunt îngeri
Şi mi-e visul omenesc,
Cu ochi mari te urmăresc.

Sunt migdali şi albi şi rozi
Şi e iarbă şi e soare,
Umbră, apă şoptitoare,
Viaţa, dragoste, nerozi.
Sunt migdali şi albi şi rozi.

Sub măceşi şi liliac
Cântă însă taina veche...
La ureche, la ureche,
Eu ţi-aş spune-o după plac,
Sub măceşi şi liliac.

Epoda de aur

Sub cerul de zori printre nori
Surpare de roze din raze
Şi ochi rouraţi de extaze
Şi flori pestetot şi fiori...

Iar apa sub ulmi şi sub sălcii.

Caişii zâmbesc sub ninsori
Şi trec ciripiri de chitare
Prin iarbă, prin crăci şi prin flori,
Şi cântă şi preajmă şi zare...

Şi cântă sub fagi şi păstorii.

Dar sânge nu curge din nori,

Înalţă fanfare de goarne,
E palid argintul din zori... —
Un monstru ia cerul în coarne:

E soarele taur de aur.

Romanţa frunzei de chiparos

Eu cunosc un loc retras
Unde nimeni n-o să poată
Să urmeze-al nostru pas...
Vino: Uită lumea toată.

Pământeştile păreri
Îl cred plin de-ntunecime,
Însă mint — căci nicăieri
Nu ard flăcări mai sublime.

Viaţa nu e pentru noi —
Lumea e de rele plină...
Eşti o floare — sunt lumină —
Vom fi cerul amândoi.

Sonetul nestematelor

Aci sunt giuvaiere ce-mpart cu dărnicie.
Cristalizate fost-au de mine-n focul vieţii,
Şi-n apa lor răsfrânt-am minunea tinereţii,
Iar de-artă şlefuite sunt azi pentru vecie.

Făcut-am cea mai aspră şi grea ucenicie,
Dar tot le-am smuls din suflet în faptul dimineţii,
Mai limpezi decât ochii de vis ai frumuseţii,
Şi tot le-am dat, în urmă, nespusa trăinicie.

De-acuma, vârsta poate pecetiea să-şi pună
Pe omul de-azi şi mâine, iar moartea să-l răpună.
Aceste nestemate cu apă neclintită,

Sfidând a clevetirii pornire omenească,
Şi stând într-o lumină mereu mai strălucită,
Să piară n-au vreodată şi nici să-mbătrânească.

Sonetul puterii

Târnăcopul, pila, mâna, muşcă stânca cu-ndârjire.
Vâna de-aur bănuită e adânc în munte-ascunsă...
Strălucirea ei curată nicăieri nu e răspunsă,
Ci mereu se depărtează, ca furată de-o vrăjire.

Mă cuprinde, câteodată, o-ntristare ş-o-ngrijire:
Străbătea-voi, prin voinţă, până-n taina nepătrunsă,
Sau rămâne-va ş-aceasta vechea Mekă neajunsă,
Şi plătit voi fi de munca fără seamăn, c-o rânjire?

Dar deşi, dintre unelte, pe granit mi-au fost sfărmate,
Rând pe rând, aproape toate, în asalturi necurmate,
Şi cu toate că, grămadă, zac tocite, şi chiar rupte,

Nici acum în al meu suflet nu stă-nfiptă disperarea.
Simt izbânda-n depărtare printre trudă şi noi lupte,
Căci unealta neatinsă ce păstrat-am e: Răbdarea.

Tinereţea eternă

Cine vrea în toată viaţa tot mereu să-ntinerească,
Cu bătrâni să nu s-adune, cu bătrâni să nu vorbească:
Pe cât timp în suflet cântă dulci visări, — entuziasm,
Pe cât timp se desfăşoară al speranţei veşnic basm,
Ochiul viu scântei împarte, — eşti scutit de bătrâneţe,
Şi etatea te-nfăşoară în eterna tinereţe.

Romanţa garoafei

Garoafele ce le-ai purtat
Au sângerat şi s-au uscat.
Dar alte flori de foc nestins
Pe buze ele mi-au aprins.

În ochii tăi, — de raiuri porţi, —
Al tinereţii soare porţi
Şi neştiind de ce nicicum
Eu te respir ca un parfum.

Mă-mbăt de tine ca de-un vin,
De câte ori spre tine vin,
Un vin de struguri de Şiraz
Ce pune flacări pe obraz.

Când dormi străbat în al tău somn
Şi-ţi sunt şi rob, şi-ţi sunt şi domn,
Iar cu plăceri ce istovesc
Te-nnebunesc, şi-nnebunesc.

Ştiu că voieşti şi nu voieşti,
Ştiu că doreşti, şi nu-ndrăzneşti

Dar eu voiesc, şi îndrăznesc,
Şi te urăsc, căci te iubesc.

M-am dus departe

M-am dus departe-n lumea cugetării,
Dezgrăniţat-am lumile simţirii
Şi desluşit-am fundurile zării...
Lăsat-am omul pradă omenirii,

Ghicit-am vieţi oriunde e lumină,
Lumină unde cugetul n-atinge,
Dar ce folos? Tot omul mă învinge,
Şi tot ca el, e inima mea plină.

Cărări în van croitu-mi-am prin stele,
Zadarnic zborul în sus mi se tot duce,
Nu le pricep, nu mă pricep nici ele.

Moartea este o minciuna

Sub a soarelui lumină
Şoapte umblă prin grădină,
Fluturi zboară sub cais...
Bătrâneţea e un vis.

Apa cântă la fântână
Şi cu trestia se-ngână,
Iar sub soare sau sub lună
Moartea este o minciună.

Noaptea de august

Atâta ştiu, că era noapte, dar nu şi veacul când era...
Terasa de granit înaltă părea-n lumină că pluteşte
Şi pe un cântec de teorbă că urcă şi se-nsufleţeşte,

Pe când mai jos nedesluşirea unui oraş se resfira —
Treptat mai ştearsă şi mai stinsă, pe când, în sus,
fără-ncetare
Curgea o-ntreagă adâncime şi se lărgea o-ntinsă mare,
O mare ce, neţărmurită, se tot ducea cu gând cu tot,
Sub înserarea viorie şi înstelarea-nfloritoare,
Când spre-o planetă, când spre alta, şi dintr-un soare
spre alt soare...
Ş-atâta ştiu: că era noapte, şi ca să ştiu mai mult nu pot,
Decât c-acea terasă albă şi largul cântec de teorbă
Erau şi zbor nebun de aripi, erau şi zbor de-naltă vorbă,
Dar spre-a cuprinde clipa de-aur n-a fost Parnas şi nici Olimp,
Şi de-a fost ieri, sau cine ştie în ce trecut de loc şi timp,
Se desprindeau din armonia ce depărta de ea pământul,
Priceperi ce-n eternitate îşi împingeau mereu avântul,
Şi ce spirale nesfârşite, nălţimea nu-şi mai măsurau
Neprăvălindu-şi-o vreodată nici chiar atunci când coborau.
Şi hotărând că-n tot ce este nu e nimic decât *cuvântul*,,
Căci singur *el* mişcare sfântă, în orice parte să-l trimeţi
Fiinţă dă oricând *voinţei*, schimbând-o-n sori şi în planeţi;
Sau pestetot fluidizând-o în proteismul cugetării,
Ce poartă *timpul*, ca şi *locul* în revărsările mişcării,
Şi ce din ea destăinuieşte colori şi forme şi simţiri,
Alcătuind chiar vecinicia prin nencetatele-i clădiri —
Căci vecinicia ce nu-ncepe şi nu sfârşeşte niciodată
Se zămisleşte-n toată clipa printr-o zidire nencetată.

Dar punţi de stele peste-abisuri muiau adâncu-n strălucire
Şi se simţea că-n orice parte e Dumnezeu, că-n orice parte
Aceeaşi viaţă neînvinsă îşi duce valul mai departe.
Că sori ce n-ar fi din lumină pentru privirile-omeneşti
Mai sus azvârl-această viaţă ce-n veci de-a noastră se
desparte,
Că forme care n-ar fi forme trăiesc sub alte bolţi cereşti,
Că ochi privesc din orice goluri, dar că nu-ncap în orice minte
Pe când nemărginirea-ntreagă e o-ncâlcire de cuvinte
Cu tâlcu-n repedea schimbare a trecătoarelor clipiri
Şi că e-ntotdeauna altul ce minte-n veci şi-n veci nu minte,
Că-şi potriveşte înţelesul pe-orice vârtej de-nsufleţiri —

Şi fie că priveam abisul, şi fie că priveam pământul,
Răpit de-aceeaşi adâncime, sporit simţeam că mi-e avântul.
Urcam spre culmea Prea Tăriei — eram pe sânul Prea Tăriei
Şi noaptea se urca cu mine spre culmea vecinicei lumini.
Cu chei de aur deschisesem porţi ce pe veci păreau închise,
Pe Isis nudă o scosesem din cupa florilor de crini —
Din taina sfântă a mişcării înţelegeam pe Dumnezeu,
Căci o trăiam în întregime trăind pe-a sufletului meu,
Ghiceam în pulberea de aştri nenumărate oşti de îngeri,
Iar bucurii ce au să vie se desprindeau din orice plângeri,
Ştiam că Dumnezeu e vecinic şi vecinic mă simţeam şi eu.

Chipul poeziei

Când eu treceam cântând pe vale,
    Cântând şi surâzând,
Adeseori mi-ieşea în cale
    Un chip ceresc şi blând.
Îmi surâdea cu-nduioşare
    Cel chip de mic copil
Şi-mi lumina a mea cărare
    Sub soarele d-april!

D-atunci adeseori în viaţă
    Cel chip l-am revăzut,
Dar întristat într-a lui faţă
    Şi-n reverii căzut...
Ursita-mi fu fără-ndurare...
    Îi cer însă umil
Ca să expir într-o cântare
    Sub soarele d-april.

Noaptea de octombrie

Unde oare se tot duce apa ce din matcă-afară
A ieşit de-atâta vreme sfărâmând orice zăgaz,
Întinzându-şi nimicirea din o ţară-n altă ţară,
Şi în veci fără cruţare, neavând, nici dând răgaz?
În zadar se-ncearcă unii drumul ei să-l stăvilească,
Nu mai e putere-n lume revărsarea să-i oprească.
Şi e groaznică urgia, însă e dumnezeiască.
Şterge-n clipă o cetate, trece munţii dintr-un salt.
Lasă-n urmă numai leşuri şi târăşte-ncoa şi-ncolo
Dărmături muiate-n sânge cu popor după popor...
Se cutremură pământul zguduit de-un lung fior,
Iar toţi zeii vechi se surpă, ş-amuţit e chiar Apollo.
Printre ţipete şi lacrimi lumea-ntreagă se scufundă,
Ce-a rodit de veacuri mintea este astăzi dus la fund,

Unde-au fost ogoare-odată este-o mare fără fund.

APRECIERI

Concepţia unui poet-profet e una din ideile romantice pe care Macedonski a profesat-o cu oarecare consecvenţă nu pentru a-şi înălţa tonul şi a-şi lărgi gestul, ci pentru a-şi atribui dreptul pe care societatea nu putea să i le recunoască. În poet, Macedonski a văzut amestecul necesar de lirism şi de satiră; şi, cum ne făurim idolii şi idealurile din propria noastră substanţă, trebuie să recunoaştem în Macedonski aceeaşi fuziune. I-am arătat insuficienţa lirismului; lipsit de emoţie, poetul trebuie să încline spre satiră şi, în adevăr, elementul satiric e mult mai fecund în poezia lui.

Căutând din nevoia psihologică a simplificării o unitate în fiecare om, am putea-o găsi la Macedonski în nemulţumire. Poetul se cristalizează pe încetul în jurul acestei axe; poezia lui renunţă la orice elevaţie pentru a se târî pe pământ. Şi lirismul lui Eminescu e străbătut de un sentiment de revoltă, dar revolta lui este vastă, primordială, filozofică; pornită de la un pesimism fundamental, ea atacă înseşi sursele vieţii, pe când la Macedonski ea nu izvorăşte dintr-o concepţie mai largă, dintr-o privire dispreţuitoare, nu are un caracter obiectiv, ci e de o natură pur subiectivă. Plecată de la o nemulţumire strict personală şi de la o deziluzie, mobil mărunt şi meschin, revolta poetului nu e nici filozofică, nici personală şi nu are meritul dezinteresării; satira lui nu atacă inegalităţile sau viţiile, ci loveşte în propriile sale cătuşe. Inclinând la început spre optimism şi spre izvoarele pure ale vieţii, poetul deviază repede spre o poezie tânguitoare, decepţionată, lipsită de elevaţie. Această notă antipoetică de nemulţumire nu-i întâmplătoare, ci esenţială; e, după cum am spus, sâmburele în jurul căruia se cristalizează întreaga lui poezie. [...]

Fixând axa poeziei lui Macedonski în sentimentul unei nemulţumiri strict personale, ar fi nedrept de ne-am scoate dovezile numai din producţia lui minoră. Cum *Psalmii* sau *Noapte de martie, Tu ce eşti a naşte* sau *Noaptea de ianuarie* atârnă puţin în opera poetului, pentru a fi incontestabilă, axa trebuie să treacă prin *Noaptea de mai,* prin *Stepa* şi prin *Noaptea de decembrie.*

Macedonski a fost puţin sensibil faţă de natură, pe care n-a cântat-o dintr-o emoţie unică, ci numai prin descripţii impresioniste; *Bucolica unda, Sub frunze* sau *Naiada* sunt mici peisagii erotizate; *Zi de iarna* procedează dintr-o inspiraţie satirică; *Pe balta clara* e un pretext al unei vagi stări sufleteşti; toate celelalte sunt numai notaţii graţioase. Pentru un astfel de poet limitat la senzaţie, *Noaptea de mai* reprezintă, în adevăr, nu numai o fericită invocare a unei naturi balsamice şi pure, cu o gradaţie abilă şi cu o limpede viziune clasică [...], ci şi o stare emotivă aproape unică. Ascensiunea sufletească a poetului nu porneşte însă, nici de data aceasta, dintr-un sentiment

dezinteresat; admiraţia nu e pur contemplativă şi natura e privită ca refugiul trecător al unei nemulţumiri. [...]

Alături de *Noaptea de mai* poate sta şi *Noaptea de decembrie,* printr-o concepţie fără noutate, susţinută printr-o lungă încordare şi realizată cu un fast de imagini prea oriental.

Eugen Lovinescu, *Alexandru Macedonski,* în *Scrieri, 1, Critice.* Ediţie şi studiu introductiv de Eugen Simion, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969, p. 277, 280, 282.

S-a spus că Macedonski ar fi un inovator în sensul poeziei noi. Nimic, de fapt, mai neadevărat. Macedonski a fost cel mai mare poet clasic al nostru: valoarea lui inovativă stă doar în faptul că o mie şi una de împrejurări au aşezat concepţia lui greco-latină de artă în faţa lui Eminescu, care s-a mulţumit să fie un simplu poet de geniu. [...]

Poezii ca *Noaptea de mai,* de pildă, în afară de valoarea ei de antologie europeană, vădeşte, în germen, tot clasicismul lui Macedonski; e vorba de un poet pentru care scrisul are o incontestabilă valoare de intelectuală armonizare a sentimentului, de amplificare a lui în largi linii graţios şerpuitoare, de limpede desfăşurare a întregii concepţii şi de rigidă formă consacrată. [...] Căci Macedonski a fost necontenit, fără preget şi fără leac, în funcţie de idealul său poetic; artist în viaţă ca şi în scrisul său, a reuşit, până la urmă, prin artă şi prin demnă suferinţă, să cristalizeze până la diamant conştiinţa abstractă a misiunii sale.

Acesta este secretul pătrunzător şi contaminant al poeziei sale din vremea din urmă; fiecare rând relevă o îndelungată şi dârză şi nobilă sforţare de a ajunge un înalt ideal de artă; poezii ca *Noaptea de mai*, *Lewky, Noaptea de decembrie*, *Avatar, Lui Cetano Pol* absolvă drumul greu de a ajunge până la înfăptuirea lor, şi aşterne uitarea peste încercările cari le-au precedat sau însoţit în procesul de gestaţie al poetului. Ele reprezintă cristalizarea desăvârşită în formă a unei cugetări armonioase, simple în liniile ei de largă şi majestuoasă desfăşurare şi aduce, în scrisul românesc, conştiinţa, transparentă şi voită până la teoretizare aproape, a credinţei într-o aristocraţie a artei, a suferinţei, a luptei pentru ideal; concepţia aceasta înnăscută în talent rămăsese până la Macedonski, însă, o afirmare categorică şi, dacă ea, în chip intuitiv, nu putea lipsi de la nici unul din marii înaintaşi ai scrisului românesc, apoi pentru prima dată e urmărită, ca un scop compensator al vieţii. Mobilul acesta de artă este prin excelenţă clasic; el are darul de a atenua lirismul în folosul unei intelectualizate depersonalizări, şi de a lărgi inspiraţia personală până la simboluri.

Macedonski însă, departe de a fi un simbolist în sensul clasic al

acestui cuvânt, ar putea fi mai curând considerat ca o negare a curentului, care, de altfel, nu s-a produs, pentru că nu se putea, sub influenţa poeziei lui Macedonski; Eminescu în *Luceafărul,* în acest sens, este tot atât de simbolist ca şi Macedonski. Simbolismul implică o sensibilitate supraascuţită, o mobilizare a intuiţiilor sufleteşti şi mijloace adecvate; intelectualitatea proprie simbolismului stă mai ales în generalizarea, cu ajutorul imaginilor, a detaliilor privite succesiv ca de sine stătătoare. Macedonski, dimpotrivă, evită imaginile succesive, cu ajutorul comparaţiilor, pentru a crea, într-o justă dozare a sentimentului şi a ideii, imaginea unică şi integrală a simbolului. Citâm în acest sens *Mănăstirea.* [...]

Am citat-o în întregime pentru că poezia aceasta e caracteristică pentru întreaga înfăţişare artistică a poetului din perioada sa de definitivă aşezare. Această poezie, cele câteva ale căror titluri le-am amintit mai sus, împreună cu *Corabia, Vasul, Imn la Satan, O umbră de dincolo de Sţyx, Stepa,* încă vreo şapte sau opt poezii intermediare sau antemergătoare acestora şi cu ciclul intitulat *Poema rondelurilor* constituie nu numai aportul indiscutabil al lui Macedonski în scrisul românesc contemporan, dar şi unele din cele mai nobile pagini ale întregii intelectualităţi şi sensibilităţi naţionale. Ea fixează poetului locul lui de glorie alături de Eminescu, în poezie, cu alte merite proprii, dar echivalente, şi încheie, ele singure, o întreagă etapă din evoluţia noastră literară.

Nicolae DAVIDESCU, *Poezia lui Alexandru Macedonski,* în „Rampa”, 16, 17, 20 martie 1922.

[...] Alexandru Macedonski a înălţat unul din cele mai însemnate monumente poetice ale limbii noastre. Originalitatea lui incontestabilă, îndrăzneala concepţiilor şi atitudinilor lui, farmecul cântecului său, când jubilând de bucurie, când dulce şi melancolic, forţa şi fecunditatea imaginaţiei sale, armonia savantă a lirei pe care o înstruna, nenumăratele-i iniţiative poetice care şi-au găsit atât imitatori şi continuatori, toate acestea fac din Macedonski unul din cei mai mari poeţi ai literaturii române. Alături de Grigore Alexandrescu, de Alecsandri, de Eminescu şi Coşbuc, Macedonski este unul din clasicii noştri, adică unul din poeţii care, pornind de la experienţele fundamentale ale sufletului omenesc, au atins în cântecul lor armonia şi plenitudinea, făurind modele durabile pentru întreaga creaţie ulterioară şi opere către care sufletului îi place să se întoarcă. [...]

Poezia lui Macedonski s-a îmbogăţit cu unele din accentele cele mai viguroase în expresia afectelor de revoltă şi antisociale. Calitatea sa de poet îi conferă dreptul sincerităţii de care el se foloseşte în avantajul adevărului şi energiei creaţiei. Sarcasmul este un alt mijloc al poetului de a se salva din

impasurile durerii de a trăi. În râsul amar şi dispreţuitor al *Nopţii de noiembrie* sau al *Nopţii de martie* se eliberează o suferinţă. Imaginile groteşti legate de scena povestită a naşterii sau de perspectiva morţii sunt produsul unei fantezii deznădăjduite, care găseşte acest mijloc de a se mântui din cumplitele constrângeri ale vieţii.

Nimeni n-a râs în acelaşi fel ca Macedonski în literatura română. Cine râde ca Macedonski o face din deznădejde. [...]

Cine studiază arta poetică a lui Macedonski înţelege că evocarea şi descripţia nu istovesc mijloacele foarte complicate ale acestui artist. Totalitatea acestor mijloace cunoaşte două mari compartimente, dintre care unul este al evocării vizuale, celălalt al magiei verbale. Poetul este cel dintâi în literatura noastră care a ajuns în chip conştient la principiul că poeziei îi aparţine domeniul simţurilor. Fastuoasele descripţii macedonskiene sunt

manifestarea unui senzualist al poeziei, în acord cu acea orientare denumită de Lamprecht a *impresionismului fiziologic*, universală la un moment dat în poezia europeană mai nouă. [...]

Interesant ar fi de urmărit şi structura *Nopţii de decembrie*, căreia multele împletiri ale refrenurilor sale îi dau caracterul unei adevărate bucăţi simfonice. Tot din procedeul refrenului sunt construite *Rondelurile*. [...] Poetul a recunoscut oarecum bunul său în această formă fixă, folosită de secole în literatura apuseană. A adoptat-o, deci, pentru a găsi în ea cadrul de lucru al bătrâneţii sale. Macedonski sfârşeşte astfel ca poet muzician, ca meşter al cuvântului, o calitate care, în înzestrarea sa, a alternat cu acea de poet descriptiv şi vizionar, pentru a realiza una din cele mai complexe formule ale literaturii româneşti.

Tudor VIANU, *Alexandru Macedonski, Poezia lui Al. Macedonski,* în *Scriitori români,* vol. II. Ediţie îngrijită de Cornelia Botez. Antologie de Pompiliu Marcea, Colecţia „B.P.T.”, Editura Minerva, Bucureşti, 1970, p. 393—394, 405, 413, 418—419.

Macedonski a fost fără îndoială un „mare poet”, cum afirmă de câteva ori Tudor Vianu. Mişcarea limbajului nostru liric de după Eminescu i-o datorăm lui, cel puţin ca direcţie înnoitoare; istoria literară nu va uita că prozei eminesciene i-a urmat o descendenţă strict macedonskiană, care prin D. Anghel, Tudor Arghezi (porneşte ca „instrumentalist” de la *Liga ortodoxă* a lui Macedonski) şi Ion Minulescu a pregătit poezia română ce avea să apară după 1914; iar amatorul de poeme izolate va veni totdeauna la armonia stăpânită din *Noaptea de decembrie,* cum se revine de obicei la *Luceafărul* lui Eminescu.

Printre atât de feluritele forme ce a experimentat, poetul mânuia cu

desăvârşită îndemânare simbolul clasic. *Vasul, Bătrâna stâncă, Vaporul morţii* (în ultima evocându-ni-se parcă un anume episod din odiseea lui *Gordon Pym de Poe)* şi *Noaptea de decembrie* sunt momente de fericit echilibru ale cunoscutei sale arte formale cu lirismul substanţial, când semnificaţia poetică luminează peste înţelesuri adânci. Cui nu se vor impune apoi marile evocări din *Castelul* şi *Ospăţul lui Pentaur,* aceasta putând fi socotită ca *Egipetul* lui Macedonski, numeroasele reuşite de „orfevru" din *Rondeluri,* care nu sunt cu nimic mai prejos decât ale lui Banville şi Tristan Corbière şi atâtea altele încă, formând adevărate grupuri stilistice distincte? Dar cu deosebire, alături de *La Vie anterieure de Baudelaire,* cititorul va avea pentru visătoria lungă faimosul *Avatar* [...]

Alexandru Macedonski este un mare poet antologic.

Vladimir STREINU, *Alexandru Macedonski,* în „Viaţa Românească", XXX, nr. 4, aprilie 1939, p. 68—72.

Maiorescu pricepuse că întâia emoţie poetică într-o literatură este aceea rezultând din originalitatea limbii înseşi. Interesul lui şi al tuturor contemporanilor pentru problemele mai fine ale artei, pentru direcţiuni şi şcoli e cu totul redus. Cu consimţirea celor mulţi, Maiorescu va cere doar îndeplinirea unor condiţii de temelie, aproape sociale: adevăr în simţire, autenticitate a limbii. Şi fiindcă limba română se prefăcea mereu odată cu complicarea gândirii, atenţia critică asupra expresiei a continuat multă vreme după aceea şi încă mai dăinuie. Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Coşbuc, Goga sunt toţi constituitori de limbă literară, au toţi „farmecul" lor curat lingvistic. O limbă macedonskiană însă nu există. [...]

Fără îndoială că Macedonski este un poet inegal. Luat în toată dimensiunea, el nu suportă comparaţie cu Eminescu, poet profund şi mai ales poet naţional. Dar pesimismului eminescian, nimeni ca el nu i-a adus o replică mai trăită de încredere în absolut. Câte strofe din opera lui Macedonski rezistă sunt ale unui poet mare, tot aşa de mare ca şi Eminescu în punctul cel mai înalt atins. Macedonski nu putea fi înţeles decât după formaţia limbii şi după ce o satisfăcătoare evoluţie poetică scotea opinia publică din prejudecăţile curente despre poezie. În 1912, când erau toate condiţiile reabilităţii, poetul *Nopţilor* a fost vag prizat de către critică, iar azi foarte mulţi scriitori contemporani îl întâmpină cu dezamăgire pentru vechimea lui, pentru lipsa lui de activitate. Poezia modernă s-a pierdut în mărunţişuri şi Macedonski e un poet de aripi mari, de patos, de altitudini. Ceva din solemnitatea străfulgerătoare a lui Dante, din sălbăticia lui Byron, din jovialitatea mistică a lui Blake, trece fără a ajunge la desăvârşire în poezia acestui straniu pretins cabotin, care se pare că avea destinul pe care şi-l prevăzuse singur: „Dar când

patru generaţii peste moartea mea vor trece,/Când voi fi de-un veac aproape oase şi cenuşe rece,/Va suna şi pentru mine al dreptăţii ceas deplin,/Ş-al meu nume, printre veacuri, înălţându-se senin,/Va-nfiera ca o stigmată neghiobia duşmănească,/ Cât vor fi în lume inimi şi o limbă românească.”

George CĂLINESCU, *Alexandru Macedonski,* în vol. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent.* Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită. Ediţie şi prefaţă de Al. Piru, Editura Minerva, Bucureşti, 1985, p. 525, 527—528.

Opera poetică a lui Macedonski [...] se cuprinde, dacă nu ţinem seamă de primele sale două volume, în care poetul îşi înstruna numai lira, şi de cele două volume postume: *Poezii alese* (editate la „Casa şcoalelor”) şi *Cartea Nestematelor,* alt florilej, din trei realizări: *Excelsior, Flori sacre* şi *Poema Rondelurilor* (acesta postum).

În centrul acestei opere stau *Nopţile* — ele au făcut faima lui Macedonski ca poet în trecut şi ele cuprind şi azi cheia întregii sale poezii. [...]

Noaptea de decembrie, în care mulţi văd cea mai înaltă culme atinsă de Macedonski, pune simbolic problema destinului însuşi al poetului. [...] Desigur, e una din cele trei-patru mai frumoase poeme din limba română, alături de *Mioriţa,* de *Luceafărul* sau de *Călin* şi, poate, de *Sburătorul* lui Eliade. Simbolistă, prin simbolul ce-l întruchipează, *Noaptea de decembrie* e, mai ales, nouă prin muzicalitatea unui vers nuanţat la infinit şi prin jocul bogat al imaginilor ce se perindă topindu-se una într-alta ca motive de orchestră. Amestecând astfel spaţiul viziunilor celor mai concrete cu durata pură a muzicii, poetul reuşeşte să ne dea acea atmosferă stranie de vis şi de realitate care face vraja tulburătoare a marilor poeţi de limbă engleză: un Coleridge, un Shelly, un Keats, mai ales un E. Poe. Aici elementele realiste, în sensul celor din *Noaptea de noiembrie,* au dispărut ca să dea loc altora — ca descrierea chinurilor şi nălucirilor provocate de setea cumplită din pustiul dogoritor. Dar realitatea lor ne tulbură şi mai mult. Avem a face cu un paroxism de verism care nu e decât — stilizată — realitatea visului.

Noaptea de decembrie, posterioară *Nopţii de noiembrie,* nu i se poate compara — e pe alt plan poetic.

Tot astfel, în *Noaptea de mai,* în care, după mine, Macedonski atinge arta lui supremă, îl vedem întrebuinţând un al treilea procedeu legat organic de caracterul propriu al acestei poezii. În opoziţie cu celelalte două poeme amintite, *Noaptea de mai* n-are nici subiect, nici măcar acţiune literară. Toată poezia nu e — timp de o sută de versuri — decât un singur difiramb, un singur crescendo sufletesc pe tema Primăverii. Toată poezia e deci construită muzical, aş spune simfonic.

Ion PILLAT, *Alexandru Macedonski: omul şi poetul,* în vol. *Tradiţie şi literatură,* Editura Casei Şcoalelor, Bucureşti, 1943, p. 230—244.

Poezia lui Macedonski devine efectiv „poetică”, tot mai subtilă şi mai înaltă, pe măsură ce „materia” informă — de orice speţă — se transfigurează, se volatilizează în beatitudine. [...] Ori de câte ori poetul tinde spre „ideal”, producţia sa devine artistică. Ori de câte ori el rămâne strict „biografic”, poezia suferă. Şi, cum Macedonski trăieşte cu intensitate ambele impulsuri, inegalitatea operei sale constituie o consecinţă inevitabilă, fatală. [...] Opera sa are un „program” ascensional, o „cheie”, exprimate cu o atât de mare evidenţă şi intensitate, încât sfârşeşte prin a ne tulbura organic. Precum în faţa oricărui „oracol” sau „mesaj”, care mişcă, devine sugestiv, nu numai prin conţinut, ci prin însăşi solemnitatea hieratică, sibilinică, a comunicării sale. [...] Macedonski este poetul dematerializărilor succesive, al transfigurărilor graduale, care introduc în univers organizări şi modificări calitativ noi, cu tendinţa convertirii la regimul spiritului a întregii materii şi existenţe. Aceasta este şi marea sa vocaţie, atributul suprem al originalităţii sale literare. Cu nota — particulară şi ea — că întreaga ascensiune macedonskiană nu se consumă lin, aerian şi imposibil. Multă vreme, desfăşurarea se produce în tensiune, efervescenţă, cu sentimentul unor profunde contrarietăţi interioare. Ea trece printr-o serie întreagă de puncte nodale, de alternanţă şi ambiguitate, în care „materia” începe să fie contrabalansată, anihilată şi în cele din urmă total absorbită de „spirit”.

În această capacitate de percepţie poetică a universului ordonat şi corectat de jos şi până sus, de la materie la spirit, în mod progresiv, pe „trepte”, stă de altfel ultima — şi cea mai însemnată — virtutea estetică a poeziei lui Macedonski. Numai un poet efectiv mare poate preface în euforie, exuberanţă, avânt, cânt, poezie, imagini radioase, orice apăsare, impuritate ori pretext sumbru al vieţii, în stilul excepţionalei *Nopţi de mai* [...]

Adrian MARINO, *Opera lui Alexandru Macedonski,* Editura pentru literatură, Bucureşti 1967, p. 148, 154, 447, 449.